

KÄSITYKSIÄ PARISUHTEEN PÄÄTTYMISESTÄ

– nuorten aikuisten selityksiä ja sisäisiä tarinoita internet-ryhmissä

Kaisa Helena Tuuteri

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalipsykologian laitos

Pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2008

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
2	PARISUHDE TUTKIMUSKOHTENA	5
2.1	Läheisten ihmissuhteiden tutkimisesta	5
2.2	Ero prosessina	7
2.3	Miten parisuhdetta ja sen päättymistä selitetään?	8
2.4	Syitä parisuhteen päättymiselle	10
2.5	Muuttunut käsitys parisuhteesta ja nuoruudesta	12
3	EROTARINOIDEN KERTOMISYMPÄRISTÖSTÄ	16
3.1	Nyyti ry – opiskelijoiden tukikeskus	16
3.2	Bruce Fisherin erometodi	17
3.3	Internet keskustelufoorumina	19
4	NARRATIIVISUUS LÄHESTYMISTAPANA	22
4.1	Tarinallisuus ja sisäinen tarina	22
4.2	Kulttuurin vaikutus narratiiveihin	26
4.3	Ihmisen tarve ymmärtää ja selittää: attribuutiot ja tarinallinen näkökulma	28
4.4	Narratiivisuus aineiston analyysimenetelmänä	33
5	KYSYMYKSENASETTELU JA METODOLOGISET VALINNAT	34
5.1	Tutkimuskysymykset	34
5.2	Aineiston esittely ja hyödyntäminen tutkimuksessa	35
5.2.1	Aineiston rajaus ja analyysiperiaatteet kertomusten analyysissä	37
5.2.2	Aineiston rajaus ja analyysiperiaatteet narratiivisessa analyysissä	40

6	SELITYKSIÄ PARISUHTEEN PÄÄTTYMISELLE	43
	<i>– kertomusten analyysi</i>	43
6.1	Mennyt elämä parisuhteen pohjana	44
6.1.1	Luonteiden yhteensopimattomuus	45
6.1.2	Lapsuuden perheen varjot	46
6.1.3	Aikaisempien tapahtumien ja kokemusten taakka	47
6.2	Nykyhetken vaikeudet	49
6.2.1	Arjen haasteet	49
6.2.2	Tunteiden ristiriitaisuus	53
6.2.3	Kommunikaation kompastuskivet	58
6.2.4	Rajanvetoa: minä suhteessa toiseen	62
6.3	Tulevaisuus eropäätöstä vahvistamassa	64
6.3.1	Sitoutumisen kahleet	64
6.3.2	Erilaisuuden esteet	66
6.3.3	Itsenäistyminen ja oma kasvu tavoitteena	67
6.4	Parisuhdekulttuurin vaikutuksia	68
6.5	Yhteenvedoa selityksistä	72
7	TARINOITA PARISUHTEEN PÄÄTTYMISESTÄ	76
	<i>– narratiivinen analyysi</i>	76
7.1	Sisäiset tarinat	77
7.1.1	Uhritarina	77
7.1.2	Päivä kerrallaan -tarina	78
7.1.3	Itsenäistymistarina	80
7.1.4	Kasvutarina	82
7.2	Yhteenvedoa sisäisistä tarinoista	84
8	POHDINTAA	89
8.1	Syyselitykset sisäisissä tarinoissa: tutkimuskysymysten suhde toisiinsa	89
8.2	Internet tarinoiden kertomisen paikkana	94
8.3	Tutkimuksen arviointia	97
	LÄHTEET	101
	LIITE 1	108

1 JOHDANTO

Parisuhteen päättyminen saattaa olla pysäyttävä elämäkokemus; muutos, joka pakottaa tarkastelemaan elämää uudessa valossa. Eroon liittyy myös monia ristiriitaisia tunteita. Määttä (2002, 7) kirjoittaa, että "vaikka ero on uuden alku ja johdattaa uusiin tavoitteisiin, menneestä luopuminen satuttaa". Erosta tehty tutkimus on keskittynyt pääasiassa tutkimuksiin avioliiton päättymisestä (Vangelisti, 2006, 353). Viime aikoina yhä enemmän keskustelua on herättänyt myös lasten asema erossa. Sen sijaan nuorten aikuisten parisuhteita tai niiden päättymistä on tutkittu huomattavasti vähemmän.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää nuorten aikuisten käsityksiä parisuhteen päättymisestä ja sen syistä. Toinen tutkimustehtäväni on muodostaa aineiston perusteella sitä kuvaavia sisäisiä tarinoita. Narratiivisuus ja varsinkin Hännisen (1999; 2004a) tarinallisen kiertokulun teoria, toimivat tutkimuksen menetelmällisenä lähtökohtana. Tarkastelun kohteena on kaksi Nyyti ry:n internetissä järjestämää eroryhmää, joihin lähetetyt kirjoitukset muodostivat tutkimuksen aineiston. Ensimmäinen ryhmistä oli käynnissä syksyllä 2006 ja toinen syksyllä 2007.

Parisuhteen päättymistä voi olla haasteellista ymmärtää ja selittää. Tämän takia ihmiset usein muodostavat ja luovat uudelleen tarinoita, jotka auttavat heitä tulkitsemaan eroon liittyviä tapahtumia ja syitä. (Kellas & Manusov, 2003.) Harveyn, Agostinellin ja Weberin (1989, 40) mukaan ihmiset esittävät usein tarinamuodossa selityksiä menneille tapahtumille, jotka jotenkin liittyvät itseen tai itselle tärkeisiin ihmisiin. Vaikka kertomukset eivät välttämättä tarkasti kuvaa syy-seuraussuhteita, on niillä tärkeä rooli, koska ne tarjoavat ihmiselle mahdollisuuden ymmärtää ja saavuttaa hyväksyttäviä selityksiä tapahtuneelle. Sternberg (2005, 37) esittää, että ihmisten tarinat parisuhteesta muuttuvat ajan myötä. Hänen mukaansa ihmiset kehittelevät vanhoja tarinoitaan ja muokkaavat niitä varsinkin yllättävissä elämäntilanteissa ja -tapahtumissa. Retrospektiiviset tarinat, joita kehitetään parisuhteen päättymisen jälkeen, ovat Sternbergin mukaan "heijastumia yrityksestä sisällyttää jälkiviisautta oman ymmärryksemme sommitelmiin siitä, mitä suhteessa tapahtui".

Heiskanen (1996, 47) tutki ihmisten elämässään kohtaamia kriisejä ja heidän selviytymistään niistä. Lähes puolet haastatelluista piti sydänsuruja elämänsä vaikeimpina kohtina. (Mts. 47.) Parisuhteen päättymisen saattaa aiheuttaa suurta tuskaa ja johtaa pahimmillaan jopa itsemurhaan. Tämän takia parisuhteen päättymisestä on tärkeää saada tietoa. Merkityksellistä on myös tarkastella erilaisia tapoja, joilla ihmisiä voidaan tukea heidän selviytymisprosessissaan. Erilaiset internet-yhteisöt ja -keskusteluryhmät yleistyvät kovaa vauhtia ja niistä on tullut merkittävä osa ihmisten vuorovaikutusta. Internetin anonyymisyys mahdollistaa myös vaikeiden ja arkaluontoisten asioiden käsittelyn uudella tavalla, mitä onkin hyödynnetty erilaisissa internetin tukipalveluissa. Myös tämän suhteellisen uuden ilmiön tutkiminen on tärkeää.

Tutkimukseni raportointi koostuu kaikkiaan kahdeksasta pääluvusta. Johdannon jälkeen esittelen luvussa kaksi tutkimuksen teoreettista taustaa kuvaamalla aiemmin tehtyjä tutkimuksia parisuhteesta ja sen päättymisestä. Luvussa kolme selvitän sitä kontekstia, jossa tarkastelemani aineisto on tuotettu. Nytyi ry:n esittelyn jälkeen kerron Bruce Fisherin eroseminaarien periaatteista, jonka pohjalta myös internetissä järjestettävät eroryhmät on suunniteltu. Lisäksi kuvaan vielä sitä, millaisia reunaehtoja internet-ympäristö asettaa vuorovaikutukselle.

Luvussa neljä pyrin avaamaan narratiivisuutta, joka toimii tässä tutkimuksessa sekä laajempänä metodologisena lähestymistapana että analyysimenetelmänä. Kuvaan myös attribuutiotutkimusta, jonka avulla sosiaalipsykologiassa usein tarkastellaan syy-selitysten muodostamista. Pyrin tässä luvussa myös selventämään, mikä on narratiivisuuden ja attribuutioteorioiden suhde toisiinsa. Luvussa viisi esittelen tutkimuskysymykseni sekä aineistoni. Selvitän myös, miten olen rajannut aineistoni ja kuvaan tarkemmin käyttämiäni analyysiperiaatteita. Tutkimukseni tulokset esittelen luvuissa kuusi ja seitsemän. Vedän vielä tutkimustulokseni yhteen luvussa kahdeksan ja tuon esiin jatkotutkimusideoita sekä arvioin tekemääni tutkimusta.

2 PARISUHDE TUTKIMUSKOHTEENA

Tässä luvussa esittelen, millaisia tutkimuksia parisuhteesta ja sen päättymisestä on tehty aikaisemmin. Kuvaan ensin yleisemmin läheisten ihmissuhteiden tutkimista ja siihen liittyviä haasteita. Tämän jälkeen selvitän eroon liittyvien aikaisempien tutkimusten kautta, millaisesta ilmiöstä parisuhteen päättymisessä on kysymys. Käsittelen myös sitä, millä tavoilla parisuhteen päättymistä selitetään sekä millaisia syitä tehtyjen tutkimusten perusteella voisi nähdä löytyvän parisuhteen päättymisen taustalta. Lopuksi otan tarkasteluuni vielä laajemman näkökulman ja kuvaan lyhyesti parisuhdekulttuuria ja sen muutoksia.

2.1 Läheisten ihmissuhteiden tutkimisesta

Läheiset ihmissuhteet ovat kiinnostaneet jo antiikin filosofeja. Tieteellisesti niitä on tutkittu vasta suunnilleen runsaat 30 vuotta. 1960-luvulla tutkimus keskittyi lähinnä laboratorioissa järjestettyihin koeasetelmiin. Nykyisin tehdään yhä useammin myös pitkittäistutkimuksia ja pyritään tutkimaan monenlaisia parisuhteita eri maissa niiden luonnollisessa ympäristössään. (Miller & Perlman & Brehm, 2007, 69–70.)

Parisuhteen tutkimisella on Suomessa vielä lyhyt perinne. Tolkki-Nikkonen (1985, 2) totesi selvityksessään, että tutkimus on keskittynyt enemmänkin perheen tarkasteluun. Niissä tutkimuksissa, joissa parisuhdetta tuohon mennessä oli tutkittu, sitä yleensä vain sivuttiin muun ohessa. Myös Paajasen (2003, 1) mukaan parisuhteiden pysyvyyttä on tutkittu Suomessa melko vähän. Kuva avioerosta sosiaalisena ja yhteiskunnallisena prosessina on muodostunut Tilastokeskuksen väestöraporttien perusteella. Eroamisen prosesseista ja käytännöistä on sen sijaan löydettävissä vähemmän tutkimustietoa. Myös kansainvälisesti erosta ja sen seurauksista tehdyt tutkimukset keskittyvät pääasiassa avioliiton purkautumiseen (Vangelisti, 2006, 353). Hokkanen (2005, 22) esittää, että avo- ja avioliitto ovat keskenään oleellisesti erilaisia, koska avioliitto on yhteiskunnallinen, julkisesti tunnustettu instituutio. Hänen mukaansa voidaan kuitenkin olettaa, että eroaminen saattaa olla kokemuksellisesti samankaltaista, oli kyseessä sitten avo- tai avioliitto.

Feeneyn (2006, 49) mukaan eräs selitys sille, että läheiset ihmissuhteet ovat alkaneet tieteellisenä tutkimuskohteena kiinnostaa vasta suhteellisen myöhään, voi olla käsitys siitä, että tiedon ja ymmärryksen saavuttaminen ihmissuhteista on yksinkertaista eikä vaadi tieteellistä analyysiä. Ihmissuhteet ovat kaikille tuttuja: jokaisella on jonkinlaisia omakohtaisia kokemuksia ihmissuhteista. Kulttuuri tarjoaa monia stereotyyppioita suhteista sekä malleja, kuinka niissä tulisi toimia. Monet tutkijat kuitenkin esittävät, että on tärkeää saada tietoa myös tieteellisen tutkimuksen kautta, kun kyseessä on niinkin monimutkainen ilmiö kuin ihmissuhteet. (Mts. 49.)

Ihmissuhteiden tutkimiseen on useita erilaisia tapoja. Tutkittavasta suhteesta on mahdollista kysyä ihmiseltä itseltään tai hänen lähipiiriltään, voidaan käyttää ulkopuolista tarkkailijaa tai jopa järjestää kokeellisia tutkimusasetelmia sekä tarkastella ihmisten fysiologia reaktioita. Yleinen tapa tutkia parisuhteita on itseraportointi (self-report), jossa vähintään toinen parisuhteen osapuolista kertoo kokemuksistaan. (Mts. 49–50.) Millerin ym. (2007, 59) mukaan itseraportoinnin kautta on mahdollista saada arvokasta tietoa parisuhteessa elävien omista kokemuksista ja siitä, millainen merkitys niillä on heille itselleen. Nämä merkitykset eivät luultavasti aukenisi yhtä monipuolisesti ulkopuoliselle tarkkailijalle.

Itsearviointia voidaan toteuttaa erilaisin metodologisin keinoin. Tiedon lähteenä voidaan käyttää kyselylomakkeella tai haastattelemalla kerättyä aineistoa. Myös aineisto, joka on "luonnollisesti tuotettua", kuten kirjeet ja päiväkirjamerkinnot sopivat parisuhteiden tutkimiseen. (Feeney, 2006, 49–50.) Itse katson oman aineistoni luonnollisesti tuotetuksi, koska sitä ei ole kerätty tutkimukselliseen käyttöön. Aineisto muodostuu internetin keskustelupalstalle lähetetyistä kirjoituksista, joista suuri osa oli päiväkirjatyyppisesti kirjoitettuja.

Rytkösen ja Hautsalon (1999, 23, 61) mukaan parisuhdetutkimusten yhtenä haasteena on käsitteiden määrittäminen. Esimerkiksi käsitteitä tyytyväisyys, onnellisuus ja sopeutuminen käytetään usein päällekkäin. Parisuhteista tehtyjen laatua mittaavien kyselyiden vertailtavuus kärsii myös siitä, että kyselyt saattavat olla hyvin eri laajuisia. Parisuhteen laadun käsite on epäselvä ja tutkijat käyttävät sitä eri merkityksissä. Koska parisuhteen laatuun vaikuttavat niin monet tekijät, on syy-seuraussuhteiden osoittaminen tässä monimutkaisessa systeemissä hyvin vaikeaa. Vaikka tulokset ovat olleet jos-

sain määrin ristiriitaisia, voidaan tutkimustulosten yhteneväisyyksien perusteella tehdä kuitenkin jonkinlaisia päätelmiä parisuhteen laatuun vaikuttavista tekijöistä.

Parisuhdetutkimukset ovat Pukkalan (2006, 221, 223) mukaan merkittävässä asemassa, koska ne auttavat ymmärtämään niinkin monimutkaista ilmiötä kuin parisuhdetta. Ihmiset kokevat maailman eri tavalla. Oma eletty elämä sekä erilaiset kokemukset ja niistä syntyneet käsitykset johtavat erilaisiin tulkintoihin. Toisille jokin asia saattaa esiintyä parisuhteen pelastajana, kun taas toinen saattaa kokea saman asian oman ero-prosessinsa käynnistäjänä. Monet käyvät kuitenkin parisuhteissaan läpi samanlaisia vaiheita. Parisuhdetutkimuksia voidaan tämän takia perustella Pukkalan mukaan lisäksi siitä näkökulmasta, että muiden kokemusten lukeminen saattaa lohduttaa vaikeuksien kanssa kamppailevia pareja ja parhaassa tapauksessa myös auttaa oman parisuhteen ymmärtämisessä ja kehittämisessä.

2.2 Ero prosessina

Ero merkitsee eri ihmisille erilaisia asioita. Joillekin se voi olla kohtalaisen helpolta tuntuva elämänmuutos, mutta monelle myös traumaattinen ja pitkä prosessi. Lähes aina kuitenkin eroavan ihmisen elämä muuttuu monella tavalla ja sen myötä hän joutuu tekemään suuria elämäänsä koskevia päätöksiä. (Paajanen, 2003, 65.) Useimmat tutkijat ovat samaa mieltä siitä, että ero ei ole yksittäinen ja hetkellinen tapahtuma, vaan pitkäaikainen ja monivaiheinen prosessi. Vaikka suhteen loppumiseen on monia erilaisia tapoja, on ero-prosessista löydettävissä joitain säännönmukaisuuksia. (Hokkanen, 2005, 21.)

Millerin ym. (2007, 415) mukaan eroaminen avioliitosta on usein monimutkaisempi prosessi kuin eroaminen seurustelusuhteesta. Molemmille tapahtumille ovat kuitenkin tyypillisiä epävarmuuden ja ristiriitaisuuden sävyttämät tunteet. Avioliiton päättyminen saattaa myös usein viedä pidemmän ajan kuin seurustelusuhteen päättyminen. (Mts. 415.) Avioero-prosessista on tehty tutkimuksia, joissa ero-prosessi on jaettu eri vaiheisiin. Malleissa painotetaan hieman eri asioita, mutta pääsääntöisesti niissä nostetaan esille melko samanlaisia teemoja. Seuraavaksi esittelen erään niistä, Duckin (1988) käsityksen ero-prosessin etenemisestä.

Duck (1988, 93–96) on esitellyt erään tavan lähestyä eroprosessia jakamalla sen neljään vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe tapahtuu yksilön sisällä. Tässä vaiheessa ihminen harjoittaa parisuhdettaan sekä pohtii kumppaninsa käyttäytymistä ja ominaisuuksia. Hän myös punnitsee suhteessa olemisen eri puolia ja toisaalta niitä vaikutuksia, joita erolla tulisi olemaan. Tämä vaihe ei aina johda eropäätökseen, vaan parisuhde saattaa edelleen jatkua. Eroprosessin toisessa vaiheessa oma tyytymättömyys otetaan puheeksi kumppanin kanssa. Tämä vaihe on usein rankka ja tuskallinen molemmille. Sen aikana yleensä päätetään, lopetetaanko suhde, vai yritetäänkö vielä jatkaa sitä.

Kolmas vaihe on vähemmän huomioitu, mutta tärkeä osa eroprosessia. Parisuhde ei koskaan ole täysin itsenäinen, vaan se on aina suhteessa muihin samanaikaisiin kontakteihin ihmisten kanssa, joita molemmilla osapuolilla on. Tälle vaiheelle on tyypillistä, että käännytään muiden tärkeiden ihmisten puoleen ja toivotaan heiltä tukea ja uusia näkökulmia tilanteeseen. Usein on tärkeää saada erolle hyväksyntä lähipiiriltä. Sosiaalisella verkostolla on kahdenlainen rooli erotilanteessa. Toisaalta sosiaalisen verkoston kautta saattaa muodostua parille paineita pysyä yhdessä. Saatetaan esimerkiksi pitkittää eropäätöstä, koska pelätään, miten ympäristö siihen suhtautuu. Toisaalta sosiaalinen verkosto saattaa edesauttaa eropäätöksen tekemistä tarjoamalla tukeaan erosta toipumiseen. Neljäs vaihe liittyy eropäätöksen jälkeiseen aikaan ja erosta toipumiseen. Tälle vaiheelle tärkeää on oikeuttaa ja perustella itselleen eron syyt, muodostaa ikään kuin tarinaa omasta erostaan. Tarinat toisaalta auttavat irtaantumaa vanhasta suhteesta, mutta ovat toisaalta merkittäviä myös tulevien suhteiden solmimiselle. (Mts. 96–98.)

2.3 Miten parisuhdetta ja sen päättymistä selitetään?

Miller, Perlman ja Brehm (2007, 408) esittävät, että parisuhdetta voidaan tarkastella ainakin kolmesta ulottuvuudesta käsin. Ensimmäinen ulottuvuus eli kulttuurinen taso (cultural context) on niistä laajin ja se sisältää ne kulttuuriset normit, joiden puitteissa avioliitossa ja parisuhteessa eletään. On olemassa kulttuurisia tekijöitä, jotka joko tukevat tai vaikeuttavat avioliittoa. Tällaisia ovat muun muassa avioerolait sekä syrjintä kouluttautumismahdollisuuksissa ja taloudellisissa asioissa. Toinen ulottuvuus on persoonallinen taso (personal context), johon kuuluvat ne sosiaaliset verkostot, perhe ja

ystävät sekä asuinalue, jossa elämme. Kolmas ulottuvuudesta on parisuhteen taso (relational context), joka kuvaa sitä henkilökohtaista ympäristöä, jonka parit luovat keskenään omien käsitystensä ja yhteisen vuorovaikutuksensa kautta.

Vangelistin (2006, 354) mukaan tutkimuskirjallisuudessa parisuhteen päättymiseen johtaneita tekijöitä on tarkasteltu pääasiassa kolmesta näkökulmasta. Monien tutkimusten lähtökohdista ovat olleet yksilölliset tekijät (individual characteristics), kuten ihmisten persoonallisuus ja kognitiiviset prosessit. Myös Duck (1988, 86–87) esittää, että varsinkin varhaisessa erotutkimuksessa on keskitytty usein siihen, miten erilaiset yksilölliset taustatekijät, kuten ikä, etninen alkuperä ja sosiaalinen asema vaikuttavat tyytyväisyyteen parisuhteessa.

Toinen näkökulma eron tutkimiseen on lähestyä sitä parisuhteen näkökulmasta (dyadic characteristics). Tutkimuksissa on esimerkiksi saatu viitteitä siitä, että ihmiset, joilla on samankaltaisia asenteita usein päätyvät helpommin yhteen ja heidän parisuhteensa myös todennäköisemmin kestää. (Vangelisti, 2006, 356.) Nykyisin eron tutkiminen on siirtynyt enemmän siihen suuntaan, että tarkastellaan niitä erityisiä suhteen ominaisuuksia, jotka ovat osaltaan johtaneet parisuhteen päättymiseen. On tutkittu esimerkiksi sitä, miten eron päätyneet parit kommunikoivat keskenään ja miten tämä on vaikuttanut suhteen laatuun. (Duck, 1988, 87.)

Varhaisemmassa tutkimuksessa ihmissuhteet on usein irrotettu arkipäivän kontekstistaan. Tutkimuksissa on tarkasteltu esimerkiksi vain tunteita sekä niiden ilmaisemista, eikä ole otettu huomioon, miten esimerkiksi ihmisten ympäristö, sosiaaliset verkostot ja päivittäiset rutiinit vaikuttavat ihmissuhteisiin. (Duck, 1988, 75.) Kolmannessa erotutkimuksen näkökulmassa parisuhdetta lähestytään suhteessa niihin ihmissuhteisiin ja sosiaalisiin verkostoihin, joita molemmilla osapuolilla on (network characteristics). Tutkimuksissa ollaan oltu kiinnostuneita esimerkiksi siitä, miten läheisten ihmisten suhtautuminen parisuhteeseen vaikuttaa parin yhdessä pysymiseen. On havaittu, että usein se, että parisuhteella on takanaan yhteisön tuki, saattaa ennustaa sen jatkuvuutta. (Vangelisti, 2006, 358.)

Huolimatta siitä, mistä näkökulmasta parisuhdetta ja sen päättymistä tarkastellaan, on kuitenkin huomioitava, että suhteen päättymistä ennustavat tekijät eivät ole selkeitä,

vaan hyvin monimuotoisia (Vangelisti, 2006, 358). Näiden lisäksi myös yhteiskunnassa vallitsevat yleiset normit ja arvostukset muokkaavat ihmisten käsityksiä siitä, miten parisuhteeseen ja eroon suhtaudutaan. Duck (1988, 58) kirjoittaa, että parisuhteisiin yhdistyy yhteiskunnassa paljon arvoja, jotka vaikuttavat ihmisten arkiajatteluun. Usein parisuhteessa oleviin liitetään positiivisia käsityksiä ja ne, joiden parisuhde päättyy, nähdään jollain tavalla epäonnistuneiksi. Hänen mukaansa parisuhteen päättyessä juuri sen suuri symbolinen merkitys lisää ihmisten ahdistusta ja pahaa oloa.

Itse pyrin tutkimuksessani huomioimaan parisuhteen päättymisen selitysten eri tasoja. Aineistosta löytyi selityksiä, jotka liikkuivat niin kulttuurisella, persoonallisella kuin parisuhteenkin tasolla. Lisäksi kaikki kolme edellä esitettyä (Duck, 1988; Vangelisti, 2006) näkökulmaa parisuhteen päättymisestä: yksilöllinen, parisuhteen ja sosiaalisten verkostojen taso, olivat löydettävissä niissä selityksissä, joita Nyytin nettiryhmissä annettiin parisuhteen päättymiselle.

2.4 Syitä parisuhteen päättymiselle

Tässä luvussa esittelen aikaisemmissa tutkimuksissa löydettyjä syitä parisuhteen päätymiselle. Erotilanteet ovat aina yksilöllisiä ja erilaisia. Suhde saattaa päättyä jo lyhyen seurusteluyrityksen jälkeen tai takana saattaa olla jo vuosia kestänyt yhdessäolo. (Duck, 1988, 105.) Paajasen (2003, 83) tutkimuksen mukaan avioliiton kestoajalla oli yhteyttä sen päättymisen kannalta tärkeisiin tekijöihin. Alle kaksi vuotta kestäneet liitot päättyivät useammin epärealistisiin odotuksiin kuin pidemmät liitot. Tässä tutkimuksessa nettiryhmiin kirjoittaneet olivat pääosin nuoria aikuisia ja opiskelijoita. Suurin osa kirjoittaneista oli eronnut eripituisista, osa melko lyhyistäkin, seurustelu- ja parisuhteista tai avoliitoista.

Kun ymmärretään, mitä vaaditaan kestävään parisuhteeseen, voidaan sitä kautta myös pohtia niitä tekijöitä, jotka mahdollisesti johtavat eroon. Pukkala (2006, 193–201) tutki, millaisia käsityksiä pitkässä parisuhteessa (vähintään 20 vuoden suhde) elävillä oli avioliitostaan ja sen pysyvyyteen vaikuttaneista tekijöistä. Pukkala esitti ratasmallin kuvaamaan pitkän parisuhteen symboliikkaa. Hänen mukaansa parisuhteessa elävät puoliset ovat kuin kaksi keskenään erilaista ratasta, joita yhdistää joustava side (vrt. parisuhde).

Rattaat ovat jo alkujaan erilaiset, koska jokaisen lapsuudenkoti ja aikaisemmat kokemukset ovat muokanneet puolisoiden persoonaa. Aika liikuttaa rattaita ja vuosien saatossa siteen tulee sopeutua erilaisiin olosuhteisiin. Side muotoutuu sen mukaan, miten sitä kulutetaan ja toisaalta ravitaan. Pukkalan mukaan parisuhteelle on tyypillistä, että välillä puoliset lähenevät, välillä loittonevat toisistaan. Suhteessa on ajan kuluessa vaakaampia ja epävakaampia jaksoja. Rattaiden väliin saattaa tulla kitkaa, jos yksilökehityksen vaiheet osuvat puolisoille eri aikaan tai erilaisina. Parisuhdetta säätelevät useat suhteen sisäiset ja ulkopuoliset tekijät. Ulkopuolinen tekijä voi olla vaikkapa joku parisuhteen ulkopuolinen ihminen, mutta myös esimerkiksi työ tai harrastus, joka verottaa yhteistä aikaa. Toisaalta parisuhdetta kuormittava ulkopuolinen tekijä saattaa joskus lähentää kumppaneita, jos he selviävät yhdessä vastoinkäymisestä.

Parisuhteiden pysyvyyttä voidaan Pukkalan tutkimuksen perusteella selittää erilaisilla tunne-, taito- ja päätöstekijöillä. Tunnetekijät, kuten rakkaus, läheisyys ja turvallisuus ovat parisuhteen pysyvyydelle merkittäviä. Ne eivät kuitenkaan yksinään voi selittää parisuhteen pitkäkestoisuutta, vaan rakkaus vaatii suhdetta tukevia toimia. Näitä tekoja ovat Pukkalan mukaan muun muassa toista miellyttävät sanat, katset, kosketukset ja yllätykset, jotka vaativat kykyä ja halua pitää huolta suhteesta. Tunteen ja tekojen lisäksi myös päätös yhdessä pysymisestä voi selittää pariskunnan pitkää yhteistä taivalta. Yksinään mikään näistä tekijäryhmistä (tunne, taidot, päätös yhdessä pysymisestä) ei riitä pitämään parisuhdetta koossa, vaan useimmat suhteet sisältävät osia kaikista ryhmistä. (Mts. 203–205.) Myös Paajasen (2003, 47) tutkimuksessa halu tai päätös yhdessä pysymisestä oli yksi parisuhteen kantavista voimista. Tämän lisäksi mainittiin parisuhteen pysyvyyden syiksi useimmiten lapset sekä rakkaus kumppania kohtaan.

Määttä (1997, 67–83) on tutkinut korkeakouluopiskelijoiden käsityksiä rakastumisprosessin etenemisestä. Hänen mukaansa rakastumisprosessiin kuuluu aina jossain vaiheessa kriisivaihe, joka sisältää monenlaisia pettymyksen, turvattomuuden ja avuttomuuden tunteita. Tämä vaihe johtaa joko erkaantumiseen tai rakkauden syvenemiseen. Kriisivaiheessa törmätään Määttän mukaan seuraavanlaisiin teemoihin: 1) vaikeus hyväksyä ja kohdata realistista todellisuutta, 2) yksinolon ja kaksinolon paradoksi, joka liittyy siihen, että "yhdessäolo ei voi hoitaa epäonnistunutta yksinoloa", 3) erillisyyden ja läheisyyden kaipuu, eli ristiriita oman itsenäisyyden ja vapauden kaipuun sekä toisen toiveisiin mukautumisen välillä, 4) addiktio ja riippuvuus, eli kun rakastumisen alkuvaiheen

ihanuudesta ja symbioottisista yhteenkuuluvuuden kokemuksista on kasvettava eteenpäin tai ne muodostuvat kahleeksi ja tukahduttavat kumppaneiden persoonallista kasvua sekä 5) oman yksilöllisyyden, yksinäisyyden ja itsenäisyyden hyväksyminen, eli rakkaus terveenä suhteena, eikä riippuvuutena.

Suomessa 2003 toteutetussa Perhebarometrissä tiedusteltiin ihmisiltä syitä, jotka olivat johtaneet heidän avioeroonsa. Myös tämän tutkimuksen mukaan syyt eron taustalla ovat moniulotteisia. Syitä on yleensä useampia ja ne ovat kietoutuneet toisiinsa. Tärkeimmiksi avioeroon päättymisen syiksi nousivat rakkauden ja läheisyyden hiipuminen ja vaikeudet puhua erimielisyyksistä. Merkittäviksi syiksi mainittiin myös parisuhteen hoitamattomuus, puolison riittämätön tuki, seksuaaliset ongelmat ja arvostuksen puute. Kun vastaajia pyydettiin erittelemään eropäätöksen lopullisia syitä, nousi sekä miesten että naisten keskuudessa yleisimmäksi syyksi uskottomuus. Muita lopulliseen päätökseen johtaneita syitä olivat muun muassa päihdeongelmat, fyysinen ja henkinen väkivalta, rakkauden puute sekä erilaiset elämänarvot. Perhebarometrissä myös vertailtiin eronneiden ja avioliitossa olevien vastaajien käsityksiä tärkeistä asioista parisuhteessa. Erityisesti eronneet pitivät tärkeinä puolisoitten samankaltaisuutta ja toimivaa kommunikaatiota sekä hyvää seksisuhdetta ja voimakasta rakastamisen tunnetta puolisoitten välillä. (Paajanen, 2003, 29, 83.)

2.5 Muuttunut käsitys parisuhteesta ja nuoruudesta

Jatkuvat ja nopeat muutokset sekä lisääntyneet mahdollisuudet yksilöllisiin valintoihin ovat osa nykyajan ilmapiiriä. Myös perhemuodoissa on tapahtunut monia muutoksia vuosien aikana. Yksilöllisten valinnanmahdollisuuksien lisäksi romanttisen rakkauden ihanne on johtanut osaltaan siihen, että perhettä ei pidetä enää samalla tavoin instituutiona. Perhettä kannattelee parisuhde. Jos se ei toimi, niin perhe hajoaa. (Jallinoja, 2000.) Rytönen ja Hautsalo (1999, 1) esittävät, että jos ennen onnistuneelta avioliitolta odotettiin lapsia, on nykyään edellytyksenä usein onnellisuus ja itsensä toteuttaminen. Maaseutuyhteiskunnassa puoliset olivat riippuvaisia toisistaan taloudellisesti elatuksen ja asunnon vuoksi. Nykyisin tämänkaltainen riippuvuus on heidän mukaansa vähentynyt ja kiintymyksen laimeneminen riittää avioliiton päättämisen syyksi.

Millerin ym. (2007, 37, 397, 399–402) mukaan parisuhteeseen liittyvät kulttuuriset normit ovat muuttuneet dramaattisesti Yhdysvalloissa viimeisen neljänkymmenen vuoden aikana. Nopea sosioekonominen kehitys, lisääntynyt individualismi ja uusi teknologia ovat vaikuttaneet kulttuuriin muutoksiin ja osaltaan olleet mahdollistamassa muutoksia parisuhdekulttuurissa. Naisten ansiotyössä käyminen ja taloudellinen riippumattomuus ovat lisänneet mahdollisuutta avioeroon. Lisääntyvä individualismi ja sosiaalinen liikkuvuus puolestaan ovat tehneet ihmiset vähemmän riippuvaiseksi yhteisön normeista. He esittävät, että ilmapiiri, jossa aiemmin elettiin korosti, että jos halusi elää romanttisessa suhteessa, tehdä lapsia ja olla kunniallinen, tuli mennä naimisiin. Määtän (2002, 22) mukaan myös Suomessa naisten "ryntäys työmarkkinoille" on mahdollistanut taloudellisen itsenäisyyden: naisten ei tarvitse, eivätkä he usein haluakaan olla riippuvaisia miehen taloudellisesta tuesta.

Giddensin (1991, 88–98) mukaan avioliiton ensisijaiseksi motivaatioksi on noussut rakkaus ja parisuhdetta jatketaan vain niin kauan, kun se tuottaa emotionaalista tyydytystä. Hän esittää, että parisuhteista on tullut puhtaita suhteita. Puhdas suhde on, toisin kuin perinteisemmät suhteet, vapaa ulkoisista taloudellisista ja sosiaalisista tekijöistä. Puhdaassa suhteessa osapuolet ovat vapaaehtoisesti sitoutuneet toisiinsa ja se perustuu kahden ihmisen väliseen tunteeseen. Puhtaalla suhteella ei ole itsensä ulkopuolista päämäärää ja se perustuu vastavuoroisuuteen. Tämän takia partnereiden tyytyväisyys suhteeseen vaikuttaa siihen, miten kauan puhdas suhde kestää. Parisuhteista on tullut ihmisille henkilökohtaisesti hyvin merkityksellisiä. Intimiteetti ja luottamus ovat puhtaassa suhteessa tärkeässä asemassa, kun omaa minä-kuvaa rakennetaan suhteessa toiseen ihmiseen.

Nykyrin (1999, 155) mukaan parisuhteista on tullut tärkeitä itsensä toteuttamisen kanavia, joten kumppaniin ja parisuhteeseen kohdistuu paljon toiveita, haluja ja odotuksia. Hän esittää, että kun maailmasta on tullut entistä monimutkaisempi, on läheisiin ihmisiin panostamisesta tullut entistä tärkeämpää. Odotusten kasvaessa myös pettymyksistä on tullut entistä katkerampia. Myös Miller ym. (2007, 399–402) esittävät, että ihmisillä on nykyisin erilaisia, vaativampia odotuksia avioliittoa kohtaan kuin ennen. Avioliitto on pikemminkin henkilökohtainen täyttymys kuin käytännön sanelema pakko. Naimisiin mennään yhä harvemmin ja usein vasta myöhemmällä iällä.

Yhdysvalloissa puolet uusista solmituista avioliitoista päättyy eroon. Nykyisin myös yleinen mielipide avioeroa kohtaan on myönteisempi kuin ennen ja uusi avioerolainsäädäntö on tehnyt eroamisesta helpompaa ja sosiaalisesti suotavampaa. (Mts. 399.) Myös Suomessa avioerolainsäädäntö uudistui 1980-luvulla ja synnytti Suomeen uuden avioerokulttuurin. Vuonna 1988 toteutetulla avioliittolain uudistuksella pyrittiin eroprosesista tekemään sellainen, että se tuottaa mahdollisimman vähän nöyryytystä perheenjäsenille. Eron hakemiseen katsotaan riittävän toisen puolison tahto, eikä sille tarvitse esittää perusteita, vaan avioero nähdään puolisoiden välisenä yksityis- ja sopimusasiana. Uudistusten jälkeen avioerojen määrä nousi huippuunsa ja vuonna 1989 eroja myönnettiin 14 500, kun niitä oli siihen mennessä myönnetty vuosittain noin 10 000. (Määttä, 2002, 36.)

Kuten käsitys parisuhteesta, myös se, millaisia odotuksia nuoriin kohdistetaan, riippuu ajasta, jossa eletään. Ketokiven (2005, 110) mukaan nuorilta vaaditaan edelleen samantlaisia asioita itsenäistymiseen kuin ennen. Aikuistumisen prosessi on kuitenkin pitkittynyt. Nuoruudelle ominainen elämänalueiden vakiintumattomuus jatkuu pitkälle, usein jopa kolmeenkymmeneen ikävuoteen saakka. Samalla hänen mukaansa nuoret kuitenkin asuvat omissa asunnoissaan, kokeilevat avoliittoja ja itsenäistyvät.

Pääkaupunkiseudulla asuvia nuoria aikuisia tutkinut Ketokivi (2004) esittää, että nuoruuden vapaus on normatiivisesti määräytyntä: nuoruus koetaan vertaisryhmässä välttämättömänä elämänvaiheena ennen sitoutumista ja aloilleen asettumista. Ketokivi paikantaa pidentyneen nuoruuden individualistiseen elämänorientaatioon, jonka keskiössä on "oma haluava minä, joka ei itsekään pysty ennakoimaan, mihin suuntaan mielikuviutus vie". Mahdolliset sidokset, kuten perhe, vaikeuttavat elämysten kuluttamisen logiikan mukaan elämistä, jossa ihminen on ikään kuin jatkuvassa valmiustilassa. Kun unelmointi sekoittuu hedonistiseen kulutukseen, tulee myös asioiden haluamisesta nautinnollista. Mielikuva, joka unelmissa on luotu, ei kuitenkaan koskaan täysin vastaa todellisuutta, vaan vaikuttaa unelman rinnalla lähes aina puutteelliselta. Pidentynyt nuoruus on tästä näkökulmasta jatkuvaa valmiutta uudenlaisten ratkaisujen tekemiseen, jos omien valintojen ulottuville ilmaantuu jotain vielä kiinnostavampaa ja parempaa. Perheen perustaminen saattaa vaikuttaa uhkaavalta, koska perhesidos uhkaa nuoruutta ja yksilöllisyyttä. Toisaalta vanhemmaksi ryhtyminen myös pelottaa, koska siinä on mahdollisuus epäonnistumiseen. Ketokiven haastateltavat pitivät perheen perustamista mo-

raalisesti velvoittavana ja kantoivat jo etukäteen huolta tulevien lastensa hyvinvoinnista. Siksi perheen perustamiseen myös täytyi heidän mielestään valmistautua huolellisesti.

Näre (2005, 191) kutsuu 1980-luvulla syntynyttä sukupolvea kasvavien riskien ja virtualisoituvan ajan sukupolveksi. Nuoret aikuiset elävät virtaavien todellisuuksien ympäröimänä. Tämä on ensimmäinen sukupolvi, joka on kasvanut kaupallisen seksin, visuaalisen häirinnän ja paljastetun intimitetin kyllästävässä kulttuurissa. Emotionaalinen riskianalyysi on osa arkipäivää ja yhdeksi ratkaisuksi on tullut vetäytyminen voimakkaista tunnekiinnittymisistä. Tätä sukupolvea on Näreen mukaan kasvatettu "tempoilevaan, lyhytjännitteiseen pätkäelämään vaihtuvine työ- ja ihmissuhteineen". Yhteiskunnalliset olosuhteet ovat johtaneet siihen, että nuorten on pakko olla valmiita vaihtamaan kurssia tilanteen vaatiessa.

Nuorten parisuhdekäyttäytymistä tutkinut Vaaranen (2006) esittää, että individualismin arvojen mukaan eletty elämä näkyy yhteiskunnassa. Avioerot, myöhentyneet synnytykset ja nuorten perheiden vaikeudet ovat osa arkipäivää. Hän löysi haastatteluaineistostaan erilaisia parisuhdetyppejä. Vaaranen jakoi tyypit kahteen lohkoon, joita olivat arkirealistinen ja romanttinen. Arkirealistiseen lohkoon kuuluivat kevytsuhde, korvaussuhde, hyötysuhde, seksisuhde ja ponnauslautausuhde. Romanttiseen lohkoon puolestaan kuuluivat styylaussuhde, rakkaussuhde, pikarakkaus, uusiosuhde ja mustasukkaisuussuhde. Esittelen seuraavaksi tarkemmin kevytsuhteita.

Vaarasen mukaan kevytsuhteet ovat yleensä asymmetrisia ja niiden osapuolilla on usein erilaiset odotukset suhteen tulevaisuudesta. Kevytsuhteessa olevat nuoret pyrkivät suojaamaan yksityisyytensä ja syvimmät ajatuksensa toiselta. Kevytsuhteissa kommunikatio sujuu huonosti, mutta kevytpari on riippuvainen toisistaan arkielämän toimintojen kautta. Tällaisille suhteille on myös tyypillistä, että parin osapuolet kokevat olevansa itsenäisiä ja toisistaan riippumattomia, eivätkä ota toisen mielipiteitä huomioon suuremmissakaan elämää koskevissa päätöksissä. Lisäksi kevytsuhteita kuvaa epävarmuuden ilmapiiri. Kun toiseen ei voida luottaa syvemmin, jää sitoutuminen hyvin kevyeksi. Kevytsuhteiden dynamiikka sopii urbaaniin kulttuuriin. Joustavuus, valinnanvapaus ja jatkumattomuus määrittävät perheen ja työn lisäksi koko elämää. Vaarasen mukaan voidaan olettaa, että kevytsuhteissa on lopulta kyse päätöksenteon välttelemisestä. (Mt.)

Toisaalta nuorten sitoutumishalukkuudesta toisenlaisen näkemyksen tarjosi Paajasen (2002, 41, 85) toteuttama Perhebarometri ainakin, mitä lasten hankkimiseen tulee. Iältään 18–30-vuotiaista lapsettomista vastaajista 95 % ilmoitti lasten hankinnan todennäköiseksi jossain vaiheessa elämäänsä. Myös 30–45-vuotta täyttäneistä 70 % ilmoitti harkitsevansa lasten hankintaa. Tämän kyselyn mukaan suurin osa nuorista aikuisista siis suunnittelee perheen perustamista jossain vaiheessa. Paajanen toi myös esiin, että pidentynyt ja korostunut itsensä toteuttaminen mainittiin vain harvoin syynä lastenhankinnan lykkäämiselle. Syyt olivat pikemminkin rationaalisia, kuten opintojen loppuunsaattaminen ennen lasten hankintaa, taloudellinen epävarmuus tai sopivan kumppanin puuttuminen.

3 EROTARINOIDEN KERTOMISYMPÄRISTÖSTÄ

Erkkilän (2005) mukaan narratiivisessa tutkimuksessa kontekstin käsite on monimerkityksinen, mutta samalla tärkeä ottaa huomioon; tarina sijoittuu tiettyyn sosiaaliseen struktuuriin, aikaan ja paikkaan. Tämän luvun tarkoituksena on selvittää niitä puitteita, joissa eroryhmiin osallistuneet lähettivät kirjoituksiaan internet-palstalle. Esittelen ensin lyhyesti palvelun tuottajan, Nyyti ry:n. Tämän jälkeen selvitän Fisherin Eron kivuista jälleenrakentamiseen -eroseminaarien pohjalla vaikuttaneita ajatuksia, koska tutkittavat internet-eroryhmät ovat sovelluksia kasvokkain kokoontuvista eroseminaaareista. Lopuksi pohdin vielä tietokonevälitteistä vuorovaikutusta ja sen erityispiirteitä.

3.1 Nyyti ry – opiskelijoiden tukikeskus

Nyyti ry on vuonna 1984 perustettu henkiseen hyvinvointiin liittyviä palveluita tuottava järjestö. Nyytin tavoitteena on olla helposti lähestyttävä yhteisö, jonka palvelut on tarkoitettu kaikille Suomen tiede- ja taidekorkeakouluopiskelijoille. Toimintaa ohjaavat arvot ovat asiakaslähtöisyys, henkinen hyvinvointi, välittäminen, yhteisöllisyys ja luotettavuus. (Nyytin toiminta- ja taloussuunnitelma, 2008.)

Nyyti on pääosin Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama järjestö, joka on tarjonnut palveluja myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella syksystä 2004 lähtien. Nyyti tarjoaa sekä valtakunnallisia että pääkaupunkiseudulla järjestettäviä palveluja. Valtakunnallisia

palveluja Nytyissä ovat tällä hetkellä Virtuaaliolkapää, puhelinpäivystys, nettiryhmät ja kotisivut. Pääkaupunkiseudulla järjestetään muun muassa ryhmä- ja kurssitoimintaa sekä teema- ja hengailuiltoja. (Nytyin toimintakertomus, 2007.)

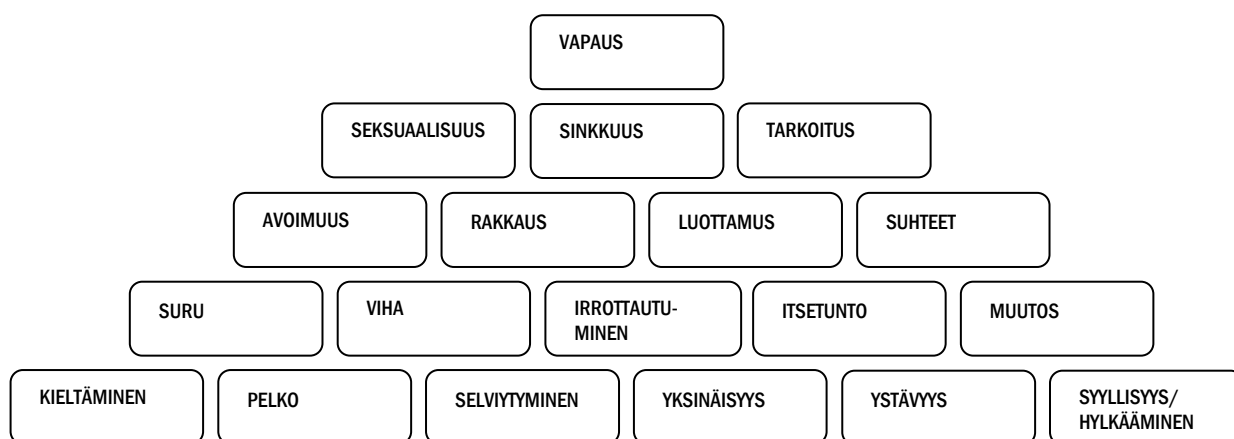
Tässä tutkimuksessa tarkastelen syksyllä 2006 ja 2007 järjestettyjä internet-eroryhmiä, jotka kuuluivat Nytyin valtakunnallisiin palveluihin. Eroryhmien lisäksi samaan aikaan muita internetissä toimineita ryhmiä olivat: Stressi balanssiin -, Yksinäisyys -, Vaihtari - sekä Sinkkuna - ja Suhteessa -ryhmät. (Nytyin toimintakertomus, 2007.)

Nytyissä on ollut nettiryhmätoimintaa vuodesta 2005 lähtien. Ryhmät ovat asiakkaiden tarpeista lähteviä, eli ryhmien aiheet on valittu asiakasyhteydenottojen syiden perusteella. Parisuhde ja seurustelu oli vuonna 2007 kolmanneksi yleisin yhteydenoton syy ja 12 % kaikista yhteydenotoista liittyi seurusteluun ja parisuhteeseen. Nytyin nettiryhmät ovat avoimia ja kuka tahansa pääsee lukemaan niitä. Jos ryhmään haluaa kirjoittaa, tulee kuitenkin ensin rekisteröityä. Ryhmät ovat määräaikaista ja toimivat vain lukukausien aikana jääden tauolle joulun ja kesän ajaksi. Nytyin omat työntekijät toimivat ryhmien ohjaajina ja saavat tähän jatkuvaa koulutusta ja työnohjausta. Ensimmäisen eroryhmän ohjaajana toimi kuitenkin psykologi Kari Kiiänmaa. (Nytyin toiminta 2008, internet-lähde.)

3.2 Bruce Fisherin erometodi

Psykologian tohtori Bruce Fisher (1931–1998) tuli tunnetuksi avioero- ja parisuhdetyön asiantuntijana. Hän alkoi 1970-luvulla Yhdysvalloissa kehittää menetelmää, jonka avulla voitaisiin auttaa ihmisiä, joiden parisuhde on päättynyt. Avioeroa tutkittuaan Fisher kehitti eroseminaari-menetelmän, joka perustuu terapiatyön sijasta oppimiseen. Tässä mielessä seminaari eroaa monista muista, perinteisemmistä eroryhmistä. Fisherin seminaariin osallistuvat henkilöt saavat tietoa, tukea ja ohjausta eroprosessin läpikäymiseen. Suomessa seminaareja on järjestetty vuodesta 1992 lähtien, jolloin Kari Kiiänmaa toi metodin Suomeen. Tänä aikana eroseminaareja on järjestetty jo tuhansia ja niihin on osallistunut noin 20 000 ihmistä. (Fisher, 1996; Mervi ja Matti parisuhdesivusto, internet-lähde.)

Fisherin (1996) mukaan parisuhteen päättyminen on usein tuskallinen kriisi. Samalla se on kuitenkin myös mahdollisuus kasvuun ja uuden oppimiseen, jos vain on valmis tekemään töitä sen eteen. Ero on sopeutumisprosessi, johon kuuluu alku, loppu ja tiettyjä oppimisvaiheita niiden välillä. Sopeutumisprosessiin kuuluu askeleita, joita Fisher kutsuu jälleenrakennuskuutioiksi (ks. kuvio 1). Hän esittää, että erosta oppiakseen ihmisen tulisi edetä jälleenrakennuskuutioita pitkin eteenpäin, ikäänkuin "kiivetä vuorelle". Kuutioita edetään vasemmalta oikealle ja alhaalta ylöspäin (kieltäminen-pelkoselviytyminen jne.). Tärkeää on löytää tapoja suhtautua kuhunkin jälleenrakennuskuutioon, jotta ne eivät muodostuisi kompastuskiviksi. Joskus ihmiset eivät kykene tunnistamaan, mitkä ovat heidän ongelmakuutioitaan, koska ovat haudanneet niihin liittyvät asenteet ja tunteet. Fisher kannustaa myös pohtimaan, onko itsellä joitain tuhoisia käyttäytymiskaavoja, joista ei ehkä ole ollut tietoinen. Näiden tunnistaminen ja muuttaminen vaatii paljon työtä, mutta onnistuessaan saattaa mahdollistaa parempien ihmissuhteiden solmimisen tulevaisuudessa.

Kuvio 1. Fisherin jälleenrakennuskuutiot (Fisher, 1996).

Fisherin jälleenrakennus -seminaareissa osanottajat osallistuvat kymmenen viikon ajan ryhmätapaamisiin (3h/vk) sekä sitoutuvat tekemään myös itsenäistä työtä. Eroa prosoidaan erilaisten tehtävien ja päiväkirjan kirjoittamisen avulla. Seminaarin aikana tärkeimpiin tavoitteisiin kuuluu uudenlainen vastuunotto elämästä ja omasta onnellisuudesta. Seminaarien tarkoituksena on myös rakentaa uutta ihmissuhdeverkostoa ja kerätä rakennusaineksia eron jälkeisen elämän pohjaksi. Fisherin eroseminaarista on kehitetty myös internetissä sovellettava versio. Kari Kiiänmaa on järjestänyt ensimmäisen eroseminaarin internetissä suljettuna ryhmänä vuonna 2005. Nytyi ry:n kaksi internet-eroryhmää toimivat syksyllä 2006 ja 2007. Ne erosivat suljetusta ryhmästä siten, että

niihin kirjoitettuja viestejä pääsi lukemaan kuka vaan, eikä niihin osallistuvien määrää rajoitettu. (Mervi ja Matti parisuhdesivusto, internet-lähde; Nyytin nettiryhmät, internet-lähde.)

3.3 Internet keskustelufoorumina

Internet on nykyisin yhä useamman tavoitettavissa. Tilastokeskuksen (2007, internet-lähde) teettämän tutkimuksen mukaan lähes neljä viidestä (79 %) 15–74-vuotiaasta suomalaisesta käytti internetiä keväällä 2007. Alle 40-vuotiaista melkein kaikki käyttivät internetiä. Hankosen, Ristolaisen ja Lehtisen (2007) mukaan tietokonevälitteisen viestinnän käsite on hyvin laaja. Kattokäsitteen alle lukeutuu monia erilaisia välineitä, kuten esimerkiksi chat, IRC, sähköposti, verkkopelit sekä erilaiset keskustelupalstat. Tämän takia on heidän mukaansa tärkeää huomioida, ettei yksittäistä mediaa koskevia tutkimuksia voida yleistää kaikkeen verkkovuorovaikutukseen.

Verkkovuorovaikutuksen kanavat eroavat Smithin, Alvarez- Torresin ja Zhaon (2003) mukaan toisistaan ainakin temporaalisuuden, modaaliteetin, anonymiteetin ja spatiaalisten etäisyyksien perusteella. Temporaalisuus tarkoittaa vuorovaikutuksen ajallisuutta. Nyytin nettiryhmissä vuorovaikutus on luonteeltaan melko synkronista eli samanaikaista. Ryhmiin lähetetyt viestit kuitenkin moderoidaan ennen niiden julkaisemista internetissä. Työntekijät lukevat viestit läpi ja tarkistavat, että niissä ei ole mitään sopimatonta tai sovitun netiketin vastaista. Ennakkoon lukemisen takia esimerkiksi viikonloppuisin saattaa viestien julkaisu joskus viivästyä ja vuorovaikutus muuttua väliaikaisesti asynkronisemmaksi. Modaaliteetiltaan Nyytin ryhmät ovat tekstipohjaisia, eivätkä ne sisällä esimerkiksi ääntä tai videokuva. Nyytin ryhmissä yksilön henkilöllisyys pysyy anonyyminä, koska osallistujat ovat luoneet itselleen nimimerkit, joilla osallistuvat keskusteluihin. Spatiaalisen etäisyyden säätelyä Nyytin nettiryhmät eivät mahdollista, toisin kuin esimerkiksi graafiset chatit, joissa osallistujilla on symbolit, joilla he liikkuvat tila-avaruudessa.

Markhamin (2004) mukaan internetiä voidaan lähestyä joko välineenä (tool), paikkana (place) tai olemisen tapana (way of being). Välineenä internetiä tutkittaessa ollaan kiinnostuneita välineestä itsestään, teknologiasta sekä esimerkiksi siitä, millaista vuorovai-

kutusta väline mahdollistaa. Toiseksi internetiä voidaan pitää paikkana, jossa ihmiset liikuskelevat ja viettävät aikaa. Kun internet käsitteellistetään näin, tulee siitä tutkimuksen konteksti, sosiokulttuurinen ympäristö. Tietokonevälitteiset ympäristöt ovat ainutlaatuisia siinä mielessä, että niissä voidaan ylittää perinteisiä tapoja olla yhdessä muiden kanssa. Internetissä voidaan toisaalta konkretisoida ja vahvistaa perinteisiä käsityksiä, toisaalta luoda uusia stereotyyppioita ja normeja. Internet-ympäristöt ovat kuitenkin kuin mitä tahansa fyysisiä ympäristöjä, joita tutkitaan: pääasiallinen ero on siinä, että internet mahdollistaa anonyymien vuorovaikutuksen sekä erilaisen suhtautumisen aikaan ja paikkaan. Kolmanneksi internetiin voidaan suhtautua olemisena, jolloin se nähdään vahvemmin osana ihmistä itseään. Tällöin keskitytään siihen, miten käyttäjät ilmaisevat ja neuvottelevat identiteettiään internetin kautta. Ihmiset saattavat viettää paljon aikaa tietokonevälitteisessä vuorovaikutuksessa ja heillä voi olla useita erilaisia identiteettejä ja persoonallisuuksia, joita he saattavat vaihtaa liikkeessaan eri ympäristöissä. Tässä tutkimuksessa internet näyttäytyy paikkana, ympäristönä, jossa eroryhmiin osallistuneet keskustelivat päätyneistä parisuhteistaan. Eroryhmissä syntyi oma kulttuurinsa, kun osallistujat kertoivat omia tarinoitaan ja keskustelivat toistensa kanssa.

Verkkovuorovaikutusta ja teknologiaa tarkasteleva sosiaalipsykologinen teoriakenttä voidaan Hankosen ja kumppaneiden (2007) mukaan jakaa kahteen, toisistaan eroavaan suuntaukseen. Ensinnäkin on teorioita, jotka korostavat niitä puutteita, joita tietokonevälitteisellä vuorovaikutuksella on verrattuna kasvokkaisuorovaikutukseen. Näissä esitetään muun muassa, että koska verkkovuorovaikutuksesta puuttuvat sosiaaliset vihjeet, kuten ilmeet, äänet ja esimerkiksi toisen ulkoiseen statukseen liitettävät tekijät, jää keskeinen osa sosiaalista ja emotionaalista viestintää uupumaan. Vihjeiden ja informaation lisäksi myös se, millaisena toisen läsnäolo koetaan, vaikuttaa joidenkin tutkijoiden mukaan vuorovaikutukseen. He esittävät, että välittyneessä viestinnässä ei synny riittävästi kokemusta sosiaalisesta läsnäolosta, eikä tämä edistä suhteen emotionaalista syvenemistä, vaan kommunikaatiosta tulee tehtäväkeskeisempää. Näiden vastapainoksi on syntynyt teorioita, jotka kritisoiivat edellä kuvatun kaltaista lähestymistapaa. Niiden mukaan kommunikaation taustalla vaikuttaa samanlaisia sosiaalisia tavoitteita ja tarpeita kuin kasvokkaisessakin vuorovaikutuksessa, kuten yhteenkuuluvuuden tarve. Vuorovaikutusta ei tästä näkökulmasta pidetä vihjeettömänä, vaan kielen uskotaan kertovan lopulta paljon toisista keskustelijoista (ks. Walther, 1992).

Lamerichs ja Te Molder (2003) kritisoivat tietokonevälitteisen vuorovaikutuksen tutkimusta sen kognitiivisuudesta ja keskittymisestä yksilöllisiin tekijöihin. He esittävät, että perinteisissä tutkimuksissa sivuutetaan ihmisten ymmärrys mediaa ja sen käyttöä kohtaan. Heidän mukaansa tarvitaan diskursiivisempaa tarkastelutapaa, jossa tarkastellaan niitä tapoja, joilla identiteettiä rakennetaan ja hallitaan jokapäiväisessä puheessa ja teksteissä. Lamerichs ja Te Molder pitävät tärkeänä sitä, että tutkimusaineistona käytetään luonnollisesti tuotettua materiaalia, eikä laboratorioissa tutkimusta varten kerättyä. He myös korostavat kontekstin vaikutuksen ymmärtämistä tutkimuksessa. Myös tässä tutkimuksessa käytettävän aineiston etuna pidän sitä, että se on luonnollisesti tuotettua.

Eräs paljon tutkittu ilmiö on internetin anonyymisyys ja sen vaikutukset vuorovaikutukseen. Wallacen (1999, 124–125, 201–205) mukaan anonyymiteillä katsotaan olevan sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Toisaalta, kun ihmiset ajattelevat, ettei heidän sanomisiaan tai tekojaan voida yhdistää heihin henkilökohtaisesti, saattaa tämä madaltaa kynnystä toimia sosiaalisia konventioita ja rajoituksia vastaan sekä johtaa jopa aggressiiviseen käytökseen. Toisaalta anonyymiteetti vaikuttaa myös positiivisesti ja tarjoaa ihmisille mahdollisuuden keskustella vaikeistakin henkilökohtaisista aiheista tulematta tunnistetuksi. Myös ujompien ja hiljaisempien saattaa olla helpompaa keskustella verkon välityksellä. Internet rohkaisee avautumiseen ja siellä on usein apua hakiessaan helpompaa paljastaa itsestään asioita. Wallacen mukaan tämä ilmiö on osaltaan vaikuttanut erilaisten internet-palveluiden kehittämiseen, kuten verkossa tarjottavaan terapiaan ja erilaisiin tukiryhmiin. Muiden samassa tilanteessa olevien löytäminen ja heidän kanssaan keskusteleminen saattaa olla merkityksellistä, varsinkin jos ongelma on arkaluontoinen.

4 NARRATIIVISUUS LÄHESTYMISTAPANA

Tämän luvun tarkoitus on avata narratiivisuuden perusajatuksia sekä asemoida oma tutkimukseni tarkemmin narratiivisen tutkimusperinteen kenttään.

4.1 Tarinallisuus ja sisäinen tarina

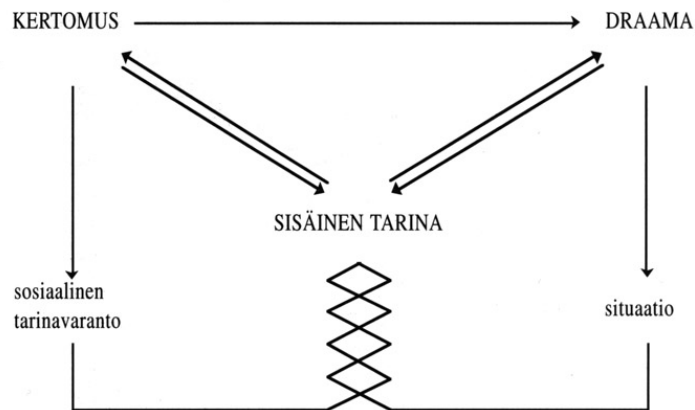
Perusajatus narratiivisessa eli tarinallisessa lähestymistavassa on se, että tarinoilla on keskeinen merkitys ihmisen olemassaololle, ajattelulle ja toiminnalle (Hänninen, 1999, 15). Tarinoita pidetään ajattelun, tietämisen ja kulttuurisen ymmärtämisen perusvälineenä. Voidaan ajatella, että tarinat sekä välittävät että rakentavat sosiaalista todellisuutta. (Syrjälä, 2007, 234, 239.) MacIntyren (2004, 253) sanojen mukaan: ”ihminen on toimissaan ja käytännöissään, siinä missä kuvitelmissaankin, olennaisesti tarinoita kertova eläin”.

Narratiivisuus ei muodosta yhtenäistä ja selvärajaista teoreettis-metodologista rakennelmaa ja sitä käytetään monilla eri tieteen aloilla (Hänninen, 1999, 16; Saastamoinen, 1999; Heikkinen, 2001, 187). Heikkinen (2001, 187, 191) esittää, että narratiivisuutta ja siihen liittyviä käsitteitä käytetään laajasti muun muassa psykologian, yhteiskuntatieteiden, kasvatustieteen, taloustieteiden ja terveystutkimuksen piirissä. Käsitteiden käyttö on kuitenkin melko epäyhtenäistä ja narratiivisuus ymmärretään eri tavoilla eri tieteenalojen välillä. Hänen mukaansa narratiivisuuden monimuotoisuutta lisää vielä se, että sitä hyödynnetään tutkimuksen lisäksi yhä useammin myös käytännön työhön. Narratiivisuutta on sovellettu muun muassa psykoterapiaan, kasvatukseen, vanhustyöhön, sosiaalityöhön, terveydenhuoltoon, liikkeenjohtoon ja markkinointiin. Tästä monialaisuudesta seuraa, että tarinan käsitettä käytetään hyvin monissa merkityksissä.

Saastamoisen (1999, 169) mukaan sosiaalipsykologiassa narratiivisuus yhdistetään usein sosiaalisen konstruktionismin suuntaukseen. Sosiaaliseen konstruktionismiin liittyy käsitys siitä, ettei ole löydettävissä lopullisia totuuksia. Todellisuus, sekä käsitykset hyvästä ja pahasta, rakentuvat ihmisten välisessä jatkuvassa vuorovaikutuksessa, jossa hyödynnetään kulttuurisia resursseja: "on olemassa vain paikallisia, historiallisia ja sovellettavia totuuksia". Hännisen (1999, 16, 19) kehittämä narratiivinen minäpsykolo-

gia on kiinnostunut tarinallisesta ajattelusta sekä siitä, miten ihminen hyödyntää kulttuurin tarjoamia tarinallisia malleja tulkitessaan omaa elämäänsä.

Tässä tutkimuksessa lähestytään narratiivisuutta Hännisen esittämästä näkökulmasta. Pidän tarkasteluni ja analyysini lähtökohtana Hännisen kehittämää tarinallisen kiertokulun teoriaa, jossa erityisesti sisäisen tarinan käsite on tässä tutkimuksessa merkityksellinen. Hänninen (1999) esittää, että ihmiset luovat merkitystä elämälleen ja erityisesti muutoksille, joita elämässä tapahtuu muodostamalla tarinaa elämänsä tapahtumista. Tähän he käyttävät hyväkseen erilaisia kulttuurissa olevia tarinamalleja. Hänninen erottelee kolme tarinallisuuden ulottuvuutta, sisäisen eli koetun tarinan, kertomuksen eli kerrotun tarinan sekä draaman eli eletyn tarinan.

Kuvio 2. Tarinallinen kiertokulku (Hänninen, 1999, 21).

Hännisen (1999, 19–23; 2004a) mukaan tarinallisuutta voi ensinnäkin tarkastella kerrotujen tarinoiden, eli kertomusten kautta. Kertomukset ovat julkituotuja tarinoita erilaisista elämäntapahtumista ja tapahtumien ketjuista. Toinen tarinallisuuden muoto on draama, eli eletty tarina. Draama on toiminnallinen prosessi, jossa ihminen pyrkii toteuttamaan omaa sisäistä tarinaansa ja siihen liittyviä projekteja. Toiminta tapahtuu tiettyssä kontekstissa. Siihen vaikuttavat toisten ihmisten teot ja pyrkimykset sekä erilaiset materiaaliset ja ideaaliset elämänolosuhteet. Toiminnalla on myös seurauksia, jotka voivat muuttaa toimintaehtoja (situaatio) ja siten sisäistä tarinaa. Situaatio on siis niiden seikkojen kokonaisuus, joihin ihminen on suhteessa, esimerkiksi konkreettinen asuinpaikka ja terveydentila, mutta myös sosiaaliset normit ja säännöt. Situaatio itsessään ei

voi muuttua kuin toiminnan avulla, mutta sille voidaan antaa erilaisia tulkintoja sisäisessä tarinassa.

Kolmas keskeinen tarinallisuuden muoto, sisäinen tarina, on itselle kertomamme tarina, jonka avulla organisoidaan kokemuksia tarinallisesti. Emme välttämättä aina ole itsenkään tietoisia sisäisistä tarinoistamme ja tavastamme tulkita elämäämme tietynlaisten merkitysten kautta, koska sisäinen tarina saattaa olla automatisoitunut. (Mt.) Hännisen (1999, 20–23) mukaan sisäinen tarina on jatkuva prosessi, jossa muodostuu uusia merkityksiä. Sisäisen tarinan kautta ihminen tulkitsee elämäänsä. Sen avulla sekä selitetään ja tehdään ymmärrettäväksi menneisyyttä että ennakoidaan tulevaisuutta. Kun ihminen kohtaa elämässään muutoksia, joutuu hän ikään kuin kirjoittamaan elämäntarinaansa uudelleen siten, että muutoksesta tulee osa sitä. Sisäisessä tarinassa on kolme tasoa: alkuperäinen, reflektiivinen ja metareflektiivinen. Alkuperäisellä tasolla elämä näyttyy tietynlaisena tulkittuna tietyllä tavalla. Reflektiivinen taso on itselle kerrottu tarina, sisäistä puhetta, joka tulee tarpeelliseksi etenkin, kun rutiininomaiset merkityksenannot tulevat ongelmallisiksi ja vaativat pohdintaa. Metareflektiivinen taso on sisäisen tarinan erittelyä tietoisena siitä, että se on tarina. Tällä tasolla liikutaan esimerkiksi narratiivisessa terapiassa.

Hännisen (1999, 19–23; 2004a) mukaan sosiaalinen tarinavaranto on puolestaan se kulttuuristen kertomusten joukko, joka kulloinkin yksilölle tarjoutuu. Se on niiden tarinallisten esitysten kokonaisuus, joita ihminen lukee tai kuulee elämänsä aikana. Tarinat voivat olla niin huhuja, satuja kuin tosielämän kertomuksiakin. Sosiaalinen tarinavaranto muovautuu jatkuvasti ja siihen tuotetaan koko ajan lisää tarinoita, jotka asettuvat eri ihmisryhmien käytettäväksi. Toiset tarinat ovat tietyissä kulttuurissa vahvempia ja normatiivisempia kuin toiset. Julkiset tarinat eivät pelkästään kuvaa todellisuutta, vaan myös muovaavat sitä. Sosiaalisessa tarinavarannossa on erilaisia mallitarinoita. Ne voivat olla niin konkreettisia, kuten "tuttavalleni kävi näin" kuin abstraktejakin, kuten erilaiset narratiiviset moraliteetit, esimerkiksi "paha saa aina palkkansa". Persoonalliseen tarinavarantoon kuuluvat ne tarinat, henkilökohtaiset muistot ja sosiaalisesta tarinavarannosta ammennetut kertomukset, jotka ihminen on poiminut muistiinsa (Hänninen, 2004a).

Heikkinen (2001, 186–187) kuvaa, että ihmiset tulkitsevat maailmaa jatkuvasti kehittyvänä kertomuksena, joka saa alkunsa ja liittyy aina uudelleen kulttuuriseen kertomusvarantoon. Ihmiset ymmärtävät myös itsensä kertomusten kautta, eli rakentavat identiteettinsä narratiivisesti tarinoiden välityksellä. Vastaus siihen, "kuka minä olen" tuotetaan minätarina, joka päivittäin uudelleen. Hännisen ja Koski-Jänneksen (1998, 197) mukaan tarina ei siis ole vain jälkikäteen muotoiltu tapahtumien kuvaus, vaan sen avulla voidaan rakentaa ja lujittaa uutta identiteettiä. Myös Vilko (1997, 74, 77) esittää, että jokaisella on elämäntarina, jota ilmaistaan erilaisissa muodoissa kertoen sitä esimerkiksi suullisesti tai kirjallisesti, kokonaistarinoina tai elämän osien kuvauksina. Vilkon mukaan yksilö jäsentää ja järjestää elämänsä tapahtumia ja muovaa samalla käsitystä itsestään. Näillä jäsenyksillä annetaan mieltä omalle elämälle, paikannetaan itseä nykyhetkessä ja ennakoitua tulevaisuutta.

Hänninen (2004b) nostaa esiin, että myös vaikeudet voidaan nähdä myönteisinä, eräänlaisina kasvun paikkoina. Tämä ajatus on myös Bruce Fisherillä (1996), joka näkee parisuhteen päättymisen mahdollisuutena kasvuun ja kehitykseen (ks. luku 2.3). Toisaalta Hännisen mukaan ei voida olettaa, että vaikeudet aina "jalostaisivat" ihmistä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että ihmisillä on halu ja tarve tehdä kärsimyksensä ymmärrettäväksi ja kääntää se eduksi.

Ihmisen elämäkokemukset arvottuvat usein sillä perusteella, miten ne muuttavat ihmisen minuutta. Vakavan sairastumisen aiheuttamia muutoksia identiteetissä on tutkittu paljon. Esimerkiksi tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin masennuksen sairastaneiden kertomuksia selvisi, että tavallisesti masennuksesta "parannutaan", mutta ei välttämättä palata entiselleen. Käsitykset omasta itsestä muuttuvat sairastumisen myötä. (Hänninen, 2004b, 277–279.) Jos ajatellaan, että kaikki elämäkokemukset jollain tavalla muokkaavat ihmistä, on perusteltua olettaa, että myös läheisen ihmissuhteen päättymisen pakottaa tarkastelemaan itseä ja omaa elämää uudella tavalla. Ihmissuhteen päättymisen saattaa olla jollekin suuri elämänmuutos ja käänne, jonka myötä muuttuu käsitys niin itsestä kuin parisuhteesta.

Riessmanin mukaan (2002, 701) kertoessaan tarinoita ihmiset kuvaavat niitä puolia, jollaisena haluavat itsensä yleisölleen esittää. Ihminen ei paljasta koko minäänsä, vaan osia siitä. Identiteettiä ei nähdä muuttumattomana kokonaisuutena, vaan se saavutetaan

sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Riessmanin mukaan narratiiveja tutkittaessa on mielenkiintoista kiinnittää huomiota siihen, miten kertoja positioi itseään kertomassaan tarinassa. Kertoja saattaa esimerkiksi esittää itsensä uhrina, jolla ei ole mahdollisuuksia tilanteen hallintaan tai muuttamiseen. Toisaalta kertoja saattaa toisessa tilanteessa esittää itsensä aktiivisemmassa roolissa, subjektina, joka pystyy toiminnallaan vaikuttamaan omaan elämäänsä. Hännisen ja Koski-Jänneksen (1998, 198) mukaan tarina toimii kahteen suuntaan. Kun tarina kerrotaan ääneen, on sillä vaikutusta kuulijoihin. Kertoja saattaa esimerkiksi pyrkiä vakuuttamaan kuulijat omasta kyvykkyydestään tai viattomuudestaan. Toisaalta tarina toimii myös sisäänpäin ja jäsentää henkilön omia kokemuksia ja suunnitelmia hänelle itselleen. On siis olemassa niin julkisia tarinoita kuin tarinoita yksityiseen käyttöön, joita ei kerrota välttämättä kellekään muulle.

Hänninen (1999, 47) esittää, että tarinallisesti orientoituneiden elämänkaaren tutkijoiden mukaan varsinaisesti toimintaa ohjaavan oman sisäisen tarinan kehitys ajoittuu nuoruusikään. Sen lisäksi, että kognitiiviset kyvyt kehittyvät nuoruudessa, kohtaavat ihmiset tässä elämänvaiheessa usein haasteita, joista selviytyminen edellyttää tulevaisuutta ennakoivan ja omaa identiteettiä määrittävän tarinan muodostumista. Esimerkiksi koulutusvalintoja tehdessä tarvitaan tämänkaltaista ajattelua ja tulevaisuuteen katsomista. (Mts. 47.) Tämän näkemyksen mukaan sisäisten tarinoiden merkitys saattaa siis korostua juuri nuoruudesta aikuisuuteen siirtymisen kynnyksellä.

4.2 Kulttuurin vaikutus narratiiveihin

Erkkilän (2005, 198) mukaan narratiivisessa suuntauksessa lähtökohtana on kertojan näkökulma. Tavoitteena on ymmärtää yksilön erityistä ja ainutlaatuista tarinaa kontekstissaan sen sijaan, että pyrittäisiin esimerkiksi tarkistamaan asioiden paikkansapitävyyttä joistain muista lähteistä. Hänen mukaansa kontekstin käsite on monimerkityksinen; tarina sijoittuu tiettyyn sosiaaliseen struktuuriin, aikaan ja paikkaan. Valkonen (2002, 17–18) esittää, että narratiivinen ajattelu rakentuu aina jossain tietyssä kulttuurissa. Tietyissä tilanteissa ihmisten odotetaan toimivan ja puhuvan tiettyjen kulttuuriin kuuluvien tapojen ja normien mukaisesti. Myös MacIntyre (2004, 253–254) pitää kulttuurin ja ympäristön vaikutusta merkittävänä. Kun ihminen on osana inhimillistä yhteiskuntaa, hänellä katsotaan olevan yksi tai useampia valmiiksi luonnosteltuja rooleja. Hänen mu-

kaansa ihmisen on opittava nämä roolit, jotta hän voi oppia ymmärtämään sekä muiden suhtautumista itseensä että niitä tulkintoja, joita muut tekevät siitä, mitä hän sanoo ja miten toimii.

Oleellinen kysymys MacIntyren (2004, 253–254) mukaan onkin: ”Millaiseen kertomukseen tai millaisiin kertomuksiin kuulun?” Hän esittää, että lapset oppivat kerrottujen tarinoiden kautta, millainen roolivalikoima heillä on siinä näytelmässä, johon he ovat syntyneet. Yhteiskuntaa ei ole koskaan mahdollista ymmärtää, jos ei oteta huomioon niitä tarinoita, jotka tarjoavat sille sen alustavat draamalliset edellytykset. Myös Vilkkonen (1997, 75–76) tuo esiin, mikä merkitys on ”elämän kertomisen kulttuurisella kompetenssilla”, jonka kukin ihminen saavuttaa elämänsä aikana erilaisissa sosiaalisissa suhteissaan. Vilkon mukaan ratkaisu siitä, millainen elämänsä kertomus pitää olla, millaisia kerrontasääntöjä sen tulee noudattaa ja mitä välttämättömiä sisältöjä siinä on oltava, tehdään pätevän kulttuurisen ja sosiaalisen tietämyksen nojalla. Kertoja suorittaa kertomukselliset valintansa saadakseen lukijansa ymmärtämään sanomaansa mahdollisimman hyvin; kertominen ja kertomus ei tapahdu tyhjiössä.

Hännisen (1999, 64) mukaan selittämiseen haetaan apuvälineitä kulttuuristen tarinoiden lisäksi myös erilaisista tieteellisistä, maailmankatsomuksellisista ja uskonnollisista uskomusjärjestelmistä. Ihmiset ammentavat vaikutteita niistä osin tietoisesti, mutta myös tiedostamatta sitä itse. Sternberg (2005, 20, 62) esittää, että parisuhdetta aloittavilla ihmisillä on erilaisia tarinoita parisuhteesta. Nämä käsitykset tai tarinat eivät ole oikeita tai vääriä, vaan vaihtelevat pikemminkin siitä näkökulmasta, miten ne soveltuvat ympäröivään aikaan ja yhteiskuntaan. Joissain kulttuureissa esimerkiksi rakkaus koetaan avioliiton edellytykseksi, joissain se nähdään avioliitolle toissijaiseksi tekijäksi. Sternbergin mukaan tarinoihin vaikuttavat kulttuurissa esiintyvät moraaliset käsitykset oikeasta ja väärästä. Ihmiset tuottavat itse omat tarinansa, mutta tekevät sen tiettyssä kulttuurisessa kontekstissa. Tämän vuoksi ihmisillä on jatkuva, mutta hienovarainen paine tuottaa vain kulttuurisesti hyväksyttäviä tarinoita.

Sen lisäksi, että kulttuuri tarjoaa erilaisia jäsenysmalleja ihmisille, se vaikuttaa myös siihen, millaisia tarinoita ei mahdollisesti saa kertoa. Riessman (1993, 3) esittää, että poliittinen ja yhteiskunnallinen ilmapiiri määrittelee, millaisia tarinoita saa kertoa. Esimerkiksi ihmiset, jotka ovat olleet poliittisen kidutuksen, sodan tai seksuaalirikollisuu-

den uhreina saatetaan vaimentaa, tai he saattavat vaimentaa itsensä, koska heidän tarinoitaan on niin vaikea kertoa ja kuunnella.

4.3 Ihmisen tarve ymmärtää ja selittää: attribuutiot ja tarinallinen näkökulma

Saastamoinen (2000, 137) esittää, että elämä ei ole vain sarja sattumanvaraisia episodeja tai valmiita käyttäytymiskaavoja. Elämä on prosessi, jota meidän täytyy tehdä ymmärrettäväksi niin itsellemme kuin muillekin ihmisille.

Käyttäytymisen syyt sekä niitä koskevat havainnot ja selitykset ovat pitkään olleet sosiaalipsykologisen tutkimuksen kiinnostuksen kohteena. Finchamin ja Hewstonen (2001, 198) mukaan erilaiset attribuutioteoriat ovat usein sosiaalipsykologiassa toimineet tutkijoille käsitteellisenä kehyksenä, jonka avulla tarkastellaan ihmisten tekemiä jokapäiväisiä, arkijärkeen perustuvia selityksiä tapahtumille. Fösterling (2001, 10, 18) esittää, että attribuutioteoriat kuuluvat kognitiivisen psykologian suuntaukseen, jossa kiinnostuksen kohteena ovat ajatukset ja kognitiot sekä se, miten ihmiset valitsevat, prosessoivat, varastoivat ja arvioivat tietoa. Myös se, miten tätä tietoa käytetään kausaalisuhteiden ymmärtämiseen, on oleellista attribuutioteorioiden näkökulmasta. Ihmisiä pidetään "naisveina psykologeina", joiden toimintaa kuvaa rationaalisuus.

Tämän tutkimuksen menetelmälliset lähtökohdat ovat narratiivisessa sosiaalipsykologiassa. Toisena kiinnostuksen kohteena tutkimuksessani ovat kuitenkin ne syyselitykset eli kausaaliattribuutiot, joita kahdessa internetissä toimineessa ero-ryhmässä annettiin parisuhteen päättymiselle. Tämän takia on perusteltua myös tämän tutkimuksen puitteissa selvittää attribuutioteorioiden keskeisiä lähtökohtia ja suhteuttaa niitä narratiivisuuteen.

Ihmisillä on tarve ymmärtää ja selittää niin omaa kuin muidenkin käyttäytymistä. Attribuutioiden avulla pyritään löytämään selityksiä sille, mikä aiheutti tietyn käyttäytymisen ja kuka tapahtuneesta on vastuussa. (Jones ym. 1972, 1.) Lyhyesti sanottuna attribuutioteoriat ovat siis teorioita siitä, miten ihmiset muodostavat selityksiä tapahtumien sille; miten he vastaavat kysymykseen "miksi?" (Kelley, 1973). Attribuutioteoriat ovat

metateorioita siinä mielessä, että ne eivät pyri selittämään käyttäytymisen varsinaisia syitä, vaan tarkastelun kohteena ovat ne tulkinnat syistä, joita käyttäytymisestä tehdään (Fösterling, 2001, 4).

Fritz Heiderin teos "The Psychology of Interpersonal Relations" (1958) oli merkittävä attribuutioteorioiden kiinnostuksen kasvulle sosiaalipsykologiassa. Kokemus siitä, että pystymme jollain tavalla ennustamaan, mitä maailmassa tapahtuu, on meille tärkeää. Jos kaikki ympärillä on yllättävää ja perustuu vain sattumaan, jättää se ihmiselle itselleen hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa elämänsä kulkuun. Tapahtumista, niin fyysisistä kuin sosiaalisista, tulee ennustettavampia, kun voidaan selittää, mistä ne johtuvat. Syiden ja selitysten etsiminen palvelee ihmisen tarvetta luoda elämään järjestystä ja kontrolloida sitä. Heider jakoi attribuutiot kahteen kategoriaan: ne ovat joko sisäisiä, eli kohdistuvat sisäisiin, persoonallisiin ominaisuuksiin tai ulkoisia, eli johtuvat ympäristöstä.

Newmanin (1981) mukaan parisuhteen attribuutioita tutkittaessa jako sisäinen (persoonallisuus) – ulkoinen (tilannetekijät) -dikotomiaan ei riitä. On olemassa tilanteita, jolloin attribuutiota ei voida luontevasti asettaa kumpaankaan kategoriaan. Newman esittää, että huomioon tulisi ottaa myös toimijan suhde tarkkailijaan, eli attribuutioiden interpersoonallinen taso. Myös Finchamin (1985) mukaan on hyödyllistä tehdä käsitteellinen ero sisäinen–ulkoinen -ulottuvuuden sekä interpersoonallisen ulottuvuuden välille. Interpersoonallisia attribuutioita ovat ne selitykset, jotka liittyvät suhteen toiseen osapuoleen, mutta ovat kuitenkin suhteessa myös toimijaan ("Hän ei luota minuun"). Näiden lisäksi Fincham erottaa vielä suhdeattribuutioiden ulottuvuuden, joka kattaa ne selitykset, jotka ottavat huomioon molemmat osapuolet ("Meidän välillämme ei ole luottamusta").

Fösterlingin (2001, 9) mukaan kausaaliattribuutioita käsittelevät tutkimukset voidaan jakaa kahteen tarkastelukohteeltaan toisistaan poikkeavaan alueeseen. Ensimmäinen osa attribuutiotutkimuksista on kiinnostunut, niistä olosuhteista, jotka johtavat erilaisiin syyselityksiin. Esimerkiksi missä olosuhteissa huonoa menestystä tentissä selitetään kykyjen puutteella, milloin puolestaan vaikeilla tenttikysymyksillä. Toiseksi attribuutiotutkimuksissa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia psykologisia vaikutuksia on erilai-

silla kausaaliattribuutioilla. Mitä emotionaalisia seurauksia ihmiselle on siitä, että hän tulkitsee huonon menestyksensä tentissä johtuvan omien kykyjensä puutteesta?

Attribuutioteoreetikot uskovat, että ihmiset pyrkivät saavuttamaan mahdollisimman totuudenmukaisen ymmärryksen tapahtumien syistä. Attribuutioilla on kuitenkin myös muunlaisia tarkoituksia. Monissa tutkimuksissa on todettu, että ihmisillä on taipumus attribuoida omat onnistumisensa sisäisiin ja persoonallisiin tekijöihin, kun taas epäonnistumisten katsotaan usein johtuvan ulkoisista tekijöistä. Tällaiset attribuutioiden erheet ovat tärkeitä itsesuojelun ja positiivisen minäkuvan kannalta. (Mts. 10, 89.) Saastamoisen (2000, 137) mukaan myös narratiivisuuden taustalla vaikuttaa samanlaisia pyrkimyksiä: haluamme usein kertomuksissamme tuottaa itsemme mahdollisimman terveinä ja normaaleina. Hänninen (1999, 64) tuo kuitenkin esiin, että tarinallisten selitysten realistisuus punnitaan silloin, kun menneisyyden tapahtumia koskevia selityksiä hyödynnetään tulevaisuuden suunnitteluun ja toimintastrategioihin (Mts. 64). Tästä näkökulmasta katsottuna esimerkiksi parisuhteen päättymisestä muodostettu "hyvä selitys" voisi olla sellainen, joka on itselle armollinen ja suojelee itsetuntoa kolhuilta, mutta käsitys omista mahdollisuuksista on kuitenkin niin realistinen, että tulevaisuudensuunnitelmia ei rakenneta pelkkien illuusioiden pohjalle.

Myös parisuhteen päättymisestä puhuttaessa on merkityksellistä, mistä ihminen kokee eron johtuneen. Joku saattaa syyttää parisuhteen päättymisestä vain itseään ja kokea olevansa ihmisenä sellainen, ettei kelpaa toiselle. Tällainen tulkinta vaikuttaa melko todennäköisesti ihmisen itsetuntoon ja siihen, millaisena hän näkee omat mahdollisuutensa parisuhteisiin tulevaisuudessa. Se, että ottaa huomioon myös muut eron johtaneet tekijät, on itselle armollisempi tapa tulkita parisuhteen päättymistä ja tapahtunut voi olla helpompaa hyväksyä ja ymmärtää. Toisaalta voi kuitenkin olla tärkeää nähdä myös oma osuutensa suhteen päättymisessä, eikä sysätä vastuuta kokonaan suhteen ulkopuolisten tekijöiden tai kumppanin harteille. Ainakin jos täysin välttelee omaa vastuutaan, ei silloin luultavasti ole kovin valmis oppimaan itsestään ja parisuhteista eron myötä.

Lisäksi parisuhteen päättyessä tunne siitä, missä määrin itse voi hallita tilannetta, saattaa olla merkityksellinen ihmiselle. Munton, Silvester, Stratton ja Hanks (2000, 14) esittävät, että attribuutiotutkimuksissa on tutkittu myös, miten ihmiset kokevat omat mahdollisuutensa vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Niillä, jotka yleisesti uskovat omiin vaiku-

tusmahdollisuuksiinsa ja kokevat omilla toimillaan saavuttavansa palkkiot, joita saavat elämässään, on sisäinen kontrolliodotus (internal locus of control). Niillä puolestaan, jotka kokevat, että ulkoiset asiat, kuten sattuma, kohtalo tai muut ihmiset ovat omien onnistumisten takana ja uskovat, että omat vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset, sanotaan olevan ulkoinen kontrolliodotus (external locus of control). Hännisen (1999, 64–65) mukaan tarinallisen psykologian piirissä samaa teemaa on lähestytty esittämällä, että ihmisillä on taipumus omaksua ”toimija-” tai ”uhri-” tarina, jonka avulla he jäsentävät elämäntapahtumiaan (esim. Polkinghorne, 1995). Tätä taipumusta ei Hännisen mukaan kuitenkaan nähdä persoonallisuudessa piilevänä ”piirteenä”, vaan sisäisenä tarinana, joka on muovattavissa.

Attribuutioteorioihin liittyen totesin edellä, että ihminen pyrkii jäsentämään maailmaa saadakseen sitä itselleen hallittavampaan muotoon. Tämä on keskeistä myös tarinallisessa lähestymistavassa. Valkonen (2002, 17–18) esittää, että tarinallisuus kognitiivisena prosessina viittaa ihmisen taipumukseen jäsentää kokemuksiaan loogiseksi ja ajalliseksi kokonaisuudeksi. Valkosen mukaan on havaittu, että toiminnan kuvaaminen tarinan käsitteen avulla lisää ihmisen elämänhallinnan tunteen merkitystä. Tarinan avulla ihmiset voivat liittää kokemuksia toisiinsa ja nähdä helpommin niiden välisiä yhteyksiä.

Polkinghornen (1988, 159–160) mukaan tarina on paljon muutakin kuin kertojalle tapahtuneiden asioiden kuvaamista uudelleen. Se kuvaa erityisesti niitä merkityksiä, joita tapahtumilla on kertojan elämässä ja heijastelee myös yleisempiä arvoja. Tarinallinen toiminta ei ole abstraktia tai puhtaasti kognitiivista, vaan sillä on erilaisia emotionaalisia ja käytännöllisiä motiiveja (Hänninen, 1999, 64). Hänninen ja Koski-Jännes (1998, 201; 1999) esittävät, että narratiiveista on löydettävissä eri tasoja. *Emotionaalinen taso* (emotional sphere) on yhteydessä niihin kertojan tavoitteisiin, jotka ovat uhattuina tai saavutettavissa tapahtumien takia. Tarinoita tarkastellaan tällöin erityisesti tunteiden näkökulmasta – vievätkö tarinan tapahtumat kertojan kauemmas vai lähemmäs tavoitteitaan ja onko tarinalla onnellinen vai traaginen loppu? Narratiivien *selittävä taso* (explanatory aspect) perustuu kausaalisuhteiden selvittämiseen. Tapahtumien nähdään olevan yhteydessä toisiinsa ja muodostavan syy-seuraus-ketjuja. Tapahtumien selitykset voivat olla yhtä lailla psykologisia, luonnontieteellisiä, sosiaalisia kuin uskonnollisiakin. Myös sattuma ja selittämättömyys ovat välillä mahdollisia. Tässä tutkimuksessa parisuhteen päättymisestä muodostetut syyselitykset paikantuvat mielestäni juuri tarinallisuuden

selittävälle tasolle. Tapahtumat saavat merkityksensä, kun ihminen selittääkseen ja ymmärtääkseen liittää osia yhteen tarinan muotoon. Kuitenkin myös emotionaaliset, moraalisiin ja arvoihin liittyvät merkitykset vaikuttivat syyselitysten muodostamiseen.

Hänninen ja Koski-Jännes (1998, 201; 1999) jatkavat, että sillä, miten tapahtumia selitetään, on myös *moraalisia seurauksia*, koska selitykset kohdistavat vastuun tapahtumista jollekin (vrt. vastuuattribuutiot). Kuka on syyllinen kielteisiin tapahtumiin? Kenen ansiota ovat myönteiset tapahtumat? Ketä/mitä voi tapahtumista syyttää? Mikä on kertojan vastuu tapahtumista? Tarinoihin sisältyy usein myös *ettinen näkökulma* (ethical perspective). Heidän mukaansa narratiivit eivät ole vain koosteita kertojan onnistumisista ja epäonnistumisista. Sen sijaan ne tuovat esiin usein laajemman käsityksen siitä, mitä pidetään hyvänä ja pahana, mitä arvostetaan sekä mikä on oikein ja mikä väärin elämässä. Arvojäsennyksen pohjana on aina jokin ihmis- tai yhteiskuntakuva. Myös Riessmann (1993) esittää, että ihminen ei tarinoissaan kerro pelkistä tapahtumista, vaan niille annetuista merkityksistä. Tarinan arvioivissa osuuksissa kertoja ilmaisee, miten on tulkinnut tapahtuman ja miten haluaa tulla ymmärretyksi. Tähän liittyy aina moraalinen ja arvottava puoli.

Hännisen (1999, 64) mukaan tarinallisessa lähestymistavassa ihminen nähdään aktiivisena toimijana, jolla on pyrkimys selittää, ymmärtää ja ennustaa elämänsä tapahtumia. Tarinallinen ajattelutapa on ihmisille tyypillinen ja sen avulla on mahdollista tehdä ymmärrettäväksi elämässä toteutuvia monentasoisia syiden ja seurausten suhteita. Kuten olen edellä esittänyt, elämää ohjaava sisäinen tarina saattaa usein olla tiedostamaton silloin, kun elämä etenee ilman suurempia ongelmia. Äkilliset elämänmuutokset kuitenkin saattavat pakottaa oman elämän tarkempaan pohtimiseen. (esim. Hänninen & Valkonen, 1998, 5; Hänninen, 1999; Hänninen 2004b.) Myös attribuutioita tehdään varsinkin silloin, kun asiat eivät suju. On havaittu, että parisuhteen tiettyinä aikoina ollaan taipuvaisempia tekemään attribuutioita kuin toisina. Parisuhteen alussa on tyypillistä tehdä useammin attribuutioita toisen käyttäytymisestä, kun puolison käyttäytyminen on uutta ja vaikeammin ennakoitavaa. Attribuutioita tehdään erityisesti myös silloin, kun parisuhteessa on ongelmia tai kun se päättyy eroon. (Holtzworth-Munroe & Jacobson, 1985; Munton ym. 2000, 77.)

Tämän luvun tarkoitus oli havainnollistaa, että narratiivisella lähestymistavalla ja attribuutioteorioilla on myös useita yhtymäkohtia, vaikka taustaoletuksiltaan ne kuuluvatkin kahteen toisistaan eroavaan tutkimusperinteeseen. Tontti (2000, 30) käsitteli tutkimuksessaan psykoterapiaan hakeutuvien ihmisten selityksiä omille ongelmilleen. Hänen lähtökohtanaan olivat masennukseen liittyvien kausaaliattribuutioiden sisällöt kognitiivisten prosessien tutkimuksen sijaan. Myös tämän tutkimuksen puitteissa syyselityksiä lähestytään merkityssisällöistä käsin. Tutkimuksen kiinnostus kohdistuu kausaaliattribuutioiden sisältöihin, niihin selityksiin parisuhteen päättymisen syistä, joita on löydettävissä aineiston erotarinoiden sisältä; tai tarinoiden selittävältä tasolta, kuten Hänninen ja Koski-Jännes (1998, 201; 1999) asian ilmaisevat.

4.4 Narratiivisuus aineiston analyysimenetelmänä

Heikkisen (2001, 188) mukaan narratiivisuus toimii tutkimuksessa jatkuvasti kahteen suuntaan; se on toisaalta tietämisen lähtökohta, toisaalta lopputulos. Narratiivisuutta voidaan laadullisessa tutkimuksessa hyödyntää kahdella toisistaan poikkeavalla tavalla. Polkinghorne (1988, 161; 1995, 12) jakaa narratiivisen tutkimuksen kahteen eri tyyppiin. Ensinnäkin voidaan kerätä aineisto, joka koostuu tarinoista. Aineistoa analysoidaan paradigmaattisesti, jolloin tarkoitus on tuottaa kuvauksia teemoista, jotka ovat yhdenmukaisia tarinoille. Tätä lähestymistapaa Polkinghorne nimittää *kertomusten analyysiksi* (analysis of narrative) ja analyysi on enemmän kuvailevaa (descriptive). Valkonen (2007, 64) esittää, että kertomusten analyysissä: "aineistosta pyritään tunnistamaan yksityiskohtia, jotka edustavat jotain yleisempää ilmiötä tai käsitettä". Aineiston jäsentäminen voidaan tehdä joko aineisto- tai teorialähtöisesti. Molemmissa tapauksissa on Valkosen mukaan lopputuloksena yleensä tarkoitus muodostaa kuvaus joukosta yhteisiä piirteitä tai ominaisuuksia (teemoja), joita esiintyy kertomuksista koostuvassa aineistossa.

Polkinghornen (1988, 160; 1995, 15–18) mukaan toinen mahdollisuus on, että tarinallisuus ilmenee analyysitavassa, *narratiivisessa analyysissä* (narrative analysis), jota hän kuvaa selittäväksi (explanatory). Tällöin tutkimuksessa pyritään konstruoimaan tarinoita aineiston pohjalta. Narratiivisen analyysin kautta tutkija järjestää aineiston elementit koherentiksi kertomukseksi. Analyysissä pyritään etsimään asioiden, tapahtumien ja

tekojen välisiä suhteita, jotka eivät usein kuitenkaan ole yksiselitteisiä. Polkinghornen mukaan analyysi liittyy teot ja tapahtumat toisiinsa ja pyrkii osoittamaan, mikä on niiden merkitys juonen etenemiselle. Aineiston osien täytyy tulla merkityksellisiksi ja ymmärrettäviksi tarinan kokonaisuuden kautta ja juoni kehitellään aineistosta löytyvien vihjeiden avulla. Kaikkia aineiston sisältämiä elementtejä ei kuitenkaan voi ottaa lopullisiin, tutkimuksen tuloksena esitettäviin juonellisiin kertomuksiin. Hänen mukaansa tutkijan tehtävänä on muotoilla tarina, joka sopii yhteen aineiston kanssa. Tarkoituksena on lisäksi tuoda tulkintaan järjestystä ja merkityksiä, joita ei vielä aineistossa itsessään ole näkyvissä.

5 KYSYMYKSENASETTELU JA METODOLOGISET VALINNAT

Tässä luvussa esittelen tutkimuskysymykseni sekä tarkennan, miten hyödynnän narratiivisuutta analyysissäni. Kuvaan myös tarkemmin aineistoa ja sen rajausta molempien tutkimuskysymysten osalta erikseen.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa kiinnostus kohdistui seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia syyselityksiä nuoret aikuiset esittivät parisuhteen päättymiselle Nyyti ry:n kahdessa internet-eroryhmässä?

2. Miten nuoret aikuiset tulkitsivat itseään ja parisuhteen päättymistä Nyyti ry:n kahdessa internet-eroryhmässä (sisäiset tarinat)?

Hyödynsin tutkimuksessa molempia edellä esittelemiäni tapoja tehdä narratiivista tutkimusta. Ensimmäistä tutkimuskysymystä lähestyin kertomusten analyysillä teemoittamalla ja luokittelemalla aineistoni sisältämiä erotarinoita. Pyrin tällä tavalla ymmärtämään, millaisia syitä nuoret aikuiset esittivät parisuhteen päättymiselle tässä aineistossa. Toista kysymystä tutkin narratiivisen analyysin avulla, eli muodostin aineistosta sitä

mahdollisimman tarkasti kuvaavia juonellisia selontekoja rekonstruoida siitä sisäisiä tarinoita.

Suhtauduin kirjoituksiin sillä hetkellä kerrottuina kuvauksina tilanteesta, parisuhteesta ja sen päättymisestä. En ollut kiinnostunut siitä, kuinka ”totuudenmukaisesti” faktat parisuhteen päättymisestä oli kerrottu. Jos tarinaa kertoisi esimerkiksi suhteen toinen osapuoli, se voisi näyttää hyvinkin erilaiselta. Myös kertoja itse olisi toisella hetkellä tai toisenlaisessa yhteydessä saattanut nostaa erilaisia asioita esille. Lisäksi nettiryhmissä vaikuttivat erilaiset ryhmäprosessit: ryhmät olivat vuorovaikutteisia. Nettiryhmiin kirjoittaneet olivat todennäköisesti lukeneet muiden aikaisempia viestejä, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet myös heidän omiin kirjoituksiinsa. Tämän vuorovaikutteisuuden takia aineistoni poikkesi esimerkiksi kirjoituskilpailulla kerätystä aineistosta.

5.2 Aineiston esittely ja hyödyntäminen tutkimuksessa

Tutkimuksen aineisto muodostui kirjoituksista, joita lähetettiin kahteen Nyyti ry:n toteuttamaan Eroryhmään niiden ollessa toiminnassa. Ensimmäinen ryhmistä toimi syksyllä 2006 ja toinen vuoden päästä syksyllä 2007. Internetissä toimivat eroryhmät oli tarkoitettu tiede- ja taidekorkeakouluopiskelijoille, kuten muutkin Nyytin palvelut. Nettiryhmiin kirjoittaminen vaati rekisteröitymistä ja siinä yhteydessä tiettyjen taustatietojen (ikä, sukupuoli, opiskeluala) antamista. Muuten ryhmät olivat avoimia, eli ne olivat internetissä vapaasti kenen tahansa luettavissa.

Kuten olen jo aiemmin tuonut esiin, eroa käsittelevät nettiryhmät perustuivat Fisherin (1996) kehittämään jälleenrakennus-metodiin (ks. luku 3.2), jossa eroa työstetään erilaisten teemojen kautta. Ensimmäinen, syksyllä 2006 järjestetty nettiryhmä koostui kymmenestä teemasta, joiden avulla eroa käsiteltiin.

Teemoja olivat:

1. Kun suhde päättyy
2. Miksi suhde alkoi ja miksi se päättyi?
3. Eron suru
4. Viha

5. Itsetuntemuksen ja itsetunnon lisääminen
6. Kasvu ja muutos
7. Avoimuus
8. Rakkaus
9. Parisuhteet ja niiden kehittäminen
10. Läheisyys, hellyys ja seksuaalisuus

Ensimmäistä teemaa lukuun ottamatta kukin teema oli toiminnassa viikon, jonka jälkeen se suljettiin. Tämän jälkeen kyseiseen teemaan ei voinut enää kirjoittaa, mutta viestejä pääsi edelleen lukemaan. Ryhmää ohjasi psykologi Kari Kiiänmaa. Nyytin eroryhmään kirjoittaneet eivät tuottaneet viestejä täysin vapaasti, vaan kirjoittamista ohjattiin edellä kuvattujen teemojen mukaisilla tehtävänannoilla ja oheislukemisella (Fisherin Jälleenrakennus -kirja, 1996).

Syksyllä 2007 järjestetty eroryhmä oli periaatteiltaan samanlainen kuin vuotta aikaisempi. Ensimmäisestä ryhmästä saatujen kokemusten perusteella ryhmää kuitenkin tiivistettiin ja sen kesto lyhennettiin niin, että kahdeksas ja yhdeksäs teema yhdistettiin ja nimettiin uudelleen: "Rakkaus ja parisuhde". Kukin teema oli toiminnassa viikon, joten ryhmän kokonaiskesto oli yhteensä yhdeksän viikkoa. Vuoden 2007 ryhmän ohjaajana toimi Nyytin suunnittelija sosiaalipsykologi Päivi Maria Väisänen.

Kaiken kaikkiaan kahteen ryhmään osallistui 60 kirjoittajaa, joista 51 oli naisia ja yhdeksän miehiä. Ryhmiin osallistuneet olivat iältään 19–40-vuotiaita. Kuusinen (1995, 313) kirjoittaa, että Chickeringin ja Havighurstin (1981) mukaan myöhäisnuoruuden vaihe sijoittuu 16 ja 23 ikävuoden välille. Nuoriksi aikuisiksi he puolestaan kutsuvat 23–35-vuotiaita. Pääosa eroryhmiin osallistuneista oli tämän määritelmän mukaan nuoria aikuisia. Koska aineisto oli kokonaisuudessaan niin suuri, yhteensä 445 kirjoitusta, en voinut ottaa tarkastelun kohteeksi kaikkia kahteen ryhmään lähetettyjä viestejä. Kuten esitin aiemmin, tutkimuksessa käytettiin kahdenlaista analyysitapaa: sekä kertomusten analyysiä että narratiivista analyysiä. Kyseisen valinnan myötä päädyin ratkaisuun, että näissä kahdessa analyysiprosessissa tulisin hyödyntämään aineistosta osittain eri kohtia.

Seuraavan kahden alaluvun tarkoitus on selvittää ja perustella, miten rajasin aineistoa sekä tarkentaa analyysiprosessin vaiheita. Koska tutkimus jakautuu kahteen suhteellisen erilliseen analyysiprosessiin, voi raporttia tästä eteenpäin lukea ainakin kahdella tavalla. Luvun 5.2.1 kertomusten analyysin kuvauksen jälkeen voi siirtyä suoraan siihen liittyviin tutkimustuloksiin lukuun kuusi ja palata ennen luvun seitsemän tulosten lukemista lukuun 5.2.2, jossa selvennetään narratiivista analyysiä. Toinen vaihtoehto on lukea aineistoa ja analyysiperiaatteita kuvaavat luvut ensin kokonaisuudessaan ja siirtyä sitten tutkimustuloksiin lukuihin kuusi ja seitsemän.

5.2.1 Aineiston rajaus ja analyysiperiaatteet kertomusten analyysissä

1. Millaisia syyselityksiä nuoret aikuiset esittivät parisuhteen päättymiselle Nytyi ry:n kahdessa internet-eroryhmässä?

Eroryhmien kahdessa ensimmäisessä teemassa, ”Kun suhde päättyy” ja ”Miksi suhde alkoi ja miksi se päättyi?”, oli osallistujien ensimmäisiä kirjoituksia ryhmiin. Näissä kahdessa ensimmäisessä teemassa osallistujat esittäytyivät ja kertoivat erilaisia tarinoita siitä, mitä tapahtui; kuinka kaikki alkoi ja lopulta päättyi eroon. Kirjoittajat palasivat syihin toki viesteissään ryhmän myöhemmissäkin vaiheissa, mutta erityisesti niitä tuotiin esiin kahdessa aloitusteemassa, joissa nimenomaan kehoitettiin kirjoittajia paneutumaan syyselityksiin. Loput teemat käsittelevät eroa tarkemmin jostain tietystä näkökulmasta, esimerkiksi jonkin tunteen, kuten surun tai vihan näkökulmasta. Tämä todennäköisesti vaikutti siihen, millaisia syitä parisuhteen päättymiselle erityisesti annettiin. Näillä perusteilla rajasin ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta aineistoni kahteen ensimmäiseen teemaan.

Syksyllä 2006 järjestetyssä ryhmässä oli 23 osallistujaa, jotka kirjoittivat kahteen ensimmäiseen teemaan. Yhteensä näihin kahteen teemaan kirjoitettiin viestejä 113 kpl. Syksyllä 2007 järjestetyn ryhmän kahteen ensimmäiseen teemaan osallistui 20 kirjoittajaa ja viestejä lähetettiin yhteensä 41. **Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla aineisto koostuu 43 osallistujan 154 lähetetystä kirjoituksesta.** Kirjoitukset vaihtelivat pituudeltaan, mutta suurin osa niistä oli melko lyhyitä. Yhteensä aineistossa oli noin 150 sivua tekstiä (rivivälillä 1,5). Keskimäärin jokainen osallistuja lähetti kahteen ensimmäiseen teemaan kahdesta neljään kirjoitusta. Syksyllä 2006 järjestetyn eroryhmän

suurta viestimäärää (113 kpl) nosti kolmen osallistujan aktiivinen kirjoittelu; he kirjoittivat viesteistä yhteensä lähes puolet (62 kpl). Lisäksi syksyn 2006 eroryhmän ensimmäinen teema oli käynnissä kaksi viikkoa, jotta ihmiset löytäisivät uuden, vasta alkaneen palvelun. Vuotta myöhemmin järjestetyn ryhmän ensimmäiseen teemaan oli mahdollista kirjoittaa vain viikko, kuten muihinkin teemoihin. Myös tämä selittää vuoden 2006 yli puolet suurempaa viestimäärää.

Kahteen ensimmäiseen teemaan osallistuneista 43 kirjoittajasta vain seitsemän oli miehiä. Aloitusteemoihin osallistuneet olivat iältään 20–40-vuotiaita. Ensimmäisessä eroryhmässä kahden ensimmäisen teeman kohdalla iän keskiarvoksi tuli 27 vuotta ja toisessa 25 vuotta. Pääasiassa ryhmään osallistuneet, 74 %, olivat siis Chickeringin ja Havighurstin (1981) määritelmän mukaan nuoria aikuisia. Alla olevassa taulukossa näkyy tarkemmin, miten ikä jakautui kahteen ensimmäiseen teemaan kirjoittaneiden kesken.

Taulukko 1. Eroryhmien kahteen ensimmäiseen teemaan osallistuneiden iät.

Ikä	Eroryhmä -06	Eroryhmä -07	Yhteensä
20–22-vuotiaat	2	7	9
23–35-vuotiaat	19	13	32
36–40-vuotiaat	2	-	2
Yhteensä	23	20	43

Lähestyin edellä kuvaamaani aineistoa kertomusten analyysillä, eli teemoittelin ja luokittelin eroryhmiin lähetettyjä tarinoita. Luin ensin aineistoa läpi useaan otteeseen ja merkitsin aineistosta kaikki ne kohdat, joissa viitattiin parisuhteen päättymisen syihin. Tässä hyödynsin laadullisen aineiston käsittelyyn tarkoitettua Atlas.ti-ohjelmaa. Luin ensin pelkästään syksyllä 2006 toiminutta ryhmää ja muodostin alustavan luokittelun sen perusteella. Tämän jälkeen tarkastelin vuoden 2007 ryhmää ja ikään kuin testasin tekemääni luokittelua. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 147–148) mukaan luokittelu perustuu siihen, että aineiston eri osia vertaillaan toisiinsa ja siten jäsennetään tutkittavaa ilmiötä. He huomauttavat, että luokittelu ei kuitenkaan ole analyysin lopullinen tavoite, vaan pikemminkin välivaihe, joka toimii apuna analyysin rakentamisessa.

Luokitukset muuttuivat läpi koko analyysin, kun prosessin aikana yhdistelin luokkia ja nimesin niitä uudelleen. Muodostin myös uusia luokkia, kun analyysin edetessä aineistossa tuli vastaan uusia teemoja. Tästä huolimatta syksyn 2006 aineiston perusteella

tehty alustava luokittelu kuvasi melko hyvin myös syksyllä 2007 toiminutta ryhmää, eikä niiden väliltä löytynyt oleellisia eroja. Kaikki syyselitysten luokat esiintyivät molemmissa eroryhmissä. Syyselitysten määrät tosin saattoivat vaihdella. Esimerkiksi vuoden 2006 eroryhmässä käytiin enemmän parisuhdekulttuuriin liittyvää keskustelua kuin vuoden 2007 ryhmässä. Tämä viittaa mielestäni siihen, kuinka vuorovaikutteisuus ja ryhmäläisten keskinäinen kommentointi vaikuttivat osaltaan kirjoitusten sisältöön.

Tuomen ja Sarajärven (2002, 112–113) mukaan sisällönanalyysissä samaa asiaa tarkoittavat käsitteet on tarkoitus ryhmitellä, yhdistää luokaksi ja nimetä luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokitteluyksikkönä voi käyttää esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuutta, piirrettä tai käsitystä. Esittelen seuraavaksi yhden esimerkin siitä, millaisia haasteita luokkien nimeämisessä tuli analyysia tehdessä vastaan. Aluksi aineistosta alkoi hahmottua toisaalta suhteeseen ja toisaalta suhteen jompaan kumpaan osapuoleen liittyviä syyselityksiä. Analyysin edetessä ilmeni, että jako yksilöön tai suhteeseen liittyviin syihin oli melko keinotekoinen kysymyksenasetteluni kannalta. Tuntui hankalalta määritellä, kumpaan luokkaan osa syistä tulisi sijoittaa. Esimerkiksi jos parisuhteen päättymisen syyksi oli kirjoituksessa esitetty toisen osapuolen tyytymättömyys parisuhteeseen tai vaikkapa epävarmuus, oli tämä toisaalta yksilön oma tunnekokemus, mutta toisaalta riippuvainen myös parisuhteeseen liittyvistä tekijöistä.

Aineiston teemoittelu perustui aineistolähtöiseen analyysiin. Teemoittelin ja käsitteellistin nimenomaan niitä syitä, joita käytössäni olevasta aineistosta löytyi, enkä tehnyt sitä minkään tietyn teorian lähtökohdista. Tuomen ja Sarajärven (2002, 115) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on tarkoitus yhdistellä käsitteitä ja saavuttaa sitä kautta vastaus tutkimustehtävään. He tuovat esiin, että sisällönanalyysi on tulkintaa ja päättelyä, jossa suuntana on edetä empiirisestä aineistosta kohti tutkittavan ilmiön käsitteellisempää ymmärrystä. Johtopäätösten teossa tutkijan on tärkeää pyrkiä ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät.

5.2.2 Aineiston rajausta ja analyysiperiaatteet narratiivisessa analyysissä

2. Miten nuoret aikuiset tulkitsevat itseään ja parisuhteen päättymistä Nyyti ry:n kahdessa internet-eroryhmässä (sisäiset tarinat)?

Toinen tutkimustehtäväni oli muodostaa eroryhmiin osallistuneiden lähettämien viestien pohjalta sisäisiä tarinoita parisuhteen päättymisestä. Valkosen (2007, 132) mukaan narratiivisessa analyysissä "tarinat eivät ole analyysin lähtökohta, vaan pikemminkin sen päämäärä". Ihmisten toimintaa voidaan hänen mukaansa ymmärtää, kun aineiston tarjoamista elementeistä ja vihjeistä konstruoidaan tarina, joka palasia yhdistelemällä kootaan mielekkääksi kokonaisuudeksi. Hänninen (1999, 20, 28) esittää että sisäinen tarina on ihmisen mielen sisäinen prosessi, jonka avulla hän tulkitsee omaa elämäänsä. Se on hypoteettinen kokemuksen organisoiija, jota voidaan jäljittää ainakin erilaisista kielellisistä ilmauksista. Hännisen mukaan aineistossa olevien tapahtumaketjuihin liittyvien merkitysten analyysin avulla on mahdollista päästä tarkastelemaan yksilön mielen sisäistä maailmaa.

Jotta pystyisin rekonstruoimaan aineistosta sisäisiä tarinoita, tuli minulla olla tarpeeksi tietoa kirjoittajien ajatuksista ja merkityksenannoista. Tämän takia valitsin kahteen eroryhmään kirjoittaneista ne henkilöt, jotka olivat osallistuneet vähintään viiteen teemaan ryhmän aikana. He olivat toisin sanoen osallistuneet vähintään puoleen eroryhmän teemoista. Nämä osallistujat lähettivät ryhmän aikana useampia viestejä, joten heidän kirjoituksiaan tarkastellessani minulla oli enemmän tietoa siitä, miten he kokivat parisuhteen päättymisen ja itsensä eroprosessissa.

Viiteen tai sitä useampaan teemaan kirjoittaneita oli aineistossa yhteensä neljätoista, vuoden 2006 eroryhmässä viisi ja vuoden 2007 ryhmässä yhdeksän. Yhden osallistujan rajasin kuitenkin tarkastelun ulkopuolelle. Kyseisen henkilön parisuhde ei ollut päättynyt ja kirjoitusten sisällöt olivat siksi hieman erilaisia. Yhteensä tutkin siis **kolmentoista** osallistujan kirjoituksia. **Kaiken kaikkiaan nämä osallistujat lähettivät 183 kirjoitusta.** Määrällisesti niistä muodostui noin 157 sivun (rv 1,5) pituinen aineisto. Näistä aktiivisimmin osallistuneista kaksitoista oli naisia ja yksi mies. Kirjoittajat olivat iältään 20–31-vuotiaita. Seuraavassa taulukossa näkyy ikäjakauma tarkemmin esitettynä:

Taulukko 2. Eroryhmissä viiteen tai useampaan teemaan osallistuneiden iät.

Ikä	Eroryhmä -06	Eroryhmä -07	Yhteensä
20–22-vuotiaat	–	4	4
23–31-vuotiaat	4	5	9
Yhteensä	4	9	13

Kymmenen (10/13) aktiivisemmin osallistuneista oli aloittanut kirjoittamisen jo ensimmäisen tai toisen teeman kohdalla, joten heidän niihin lähettämänsä viestit huomion myös ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla tutkiessani parisuhteen päättymisen syyselityksiä. Vaikka aineiston rajaaminen oli erilainen kuin ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla, analysoin siis osittain samoja viestejä molemmilla analyysitavoilla. Kahden analyysitavan ja edellä esitellyn kahden erilaisen aineiston rajauksen kautta halusin myös varmistaa, että hyödyntäisin aineistoa mahdollisimman monipuolisesti.

Tyypillinen kaava tarinalle on "alkutila - muutos - lopputila", eli tarinat rakentuvat usein muutoksen ympärille (Sarbin, 1986). Tämän tutkimuksen tarinoissa alkutilana voidaan pitää parisuhteessa elämistä ja tapahtumia ennen eroa. Parisuhteen päättymisen oli puolestaan kirjoituksissa esiin nostettu muutostilanne ja eron jälkeinen elämä se lopputila, jota osallistujat kirjoittamisen hetkellä elivät.

Perustin analyysini Hännisen (1999, 33) esittelemään neljään analyysitapaan, jotka ilmentävät pelkistävää analyysistrategiaa. Kuvaan seuraavaksi näitä tapoja ja kerron samalla, miten etenin omassa analyysissäni. Ensimmäinen analyysissä kiinnitetään huomiota tarinoiden eksplisiittiseen sisältöön, eikä niinkään siihen tapaan, jolla tarinat on kerrottu. Hännisen mukaan analyysi perustuu sille, mitä tutkimukseen osallistuneet ihmiset itse tietoisesti ovat halunneet nostaa esiin sen sijaan, mitä he ehkä huomaamattaan sanovat, kun valitsevat tietyn ilmaisutavan. Luin aineistoa moneen kertaan. Lukiessani keskityin erityisesti niihin kohtiin, joissa osallistujat kirjoittivat 1) parisuhteen päättymisestä ja sen syistä, 2) itsestään ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan sekä 3) tulevaisuuden odotuksistaan.

Toiseksi jokaisen tarinan kokonaisuus pelkistetään ydintarinaksi. Huomio keskitetään tarinan kokonaisuuteen ja pääjuoneeseen, eikä sen yksityiskohtiin. (Hänninen, 1999, 33.)

Muodostin kaikkien kolmentoista henkilön tarinoista tiivistelmät, joissa kiinnitin huomioni nimenomaan kokonaisuuden ja keskeisimmän juonen hahmottamiseen. Sisällytin tässä vaiheessa kuitenkin tiivistelmiin vielä yksityiskohtaisempaa tietoa, jos katsoin sen olevan merkityksellistä pääjuonen ymmärtämisen kannalta.

Kolmanneksi tarinoita tyypitellään sen sijaan, että niitä tarkasteltaisiin ainutkertaisuudessaan. Tyypittelyn avulla on mahdollisuus luoda lukijalle kokonaiskuvaa koko aineistosta. Tyypittelyn haittana on puolestaan se, että vaikka tyyppien erilaisuus korostuu, jää yksilöllinen moninaisuus piiloon. (Hänninen, 1999, 33.) Myös Alasuutarin (1999, 131) mukaan juonirakenteen tutkiminen auttaa kertomusten välisten erojen ja yhtäläisyyksien löytämisessä. Se mahdollistaa kertomusten merkitysrakenteen tutkimisen. Tässä vaiheessa luin aineistosta muodostamiani juonitiivistelmiä ja pyrin löytämään niiden väliltä eroja ja yhtäläisyyksiä. Tässä luennan vaiheessa aineistosta alkoi hahmottua neljä toisistaan poikkeavaa kerronnan tyyppiä. Tarinoiden tyypittely ei kuitenkaan ollut yksiselitteistä, vaan monissa tarinoissa oli elementtejä useista tyypeistä.

Neljänneksi analyysin tulokset esitetään tyyppikompositioina, eli esimerkkitarinat koostaan useiden samaan tyyppiin sijoitettujen ihmisten kertomuksista. Itse en myöskään valinnut yksilöitä tyyppien edustajiksi, koska näin tehdessä tutkimushenkilöiden tunnistettavuus lisääntyy. Toisaalta tämän ratkaisun haittana on, että esimerkkitapaukset ovat keinotekoisia. (Hänninen, 1999, 33.) Viimeiseksi muodostin kaikista neljästä tarinatyyppistä esimerkkitarinat. Nämä tarinat on siis koottu useiden tarinoiden aineksista, eivätkä ne edusta kenenkään ryhmään osallistuneen aitoa tarinaa. Esimerkkitarinat ovat omaa tuotostani, fiktiivisiä tarinoita parisuhteen päättymisestä, joissa kuitenkin noudatetaan samoja kertomisen tapoja ja teemoja kuin aineistossa. Pyrin siis näillä esimerkkitarinoilla mahdollisimman huolellisesti ja monipuolisesti kuvaamaan aineistoa. Palasin kaikissa analyysin vaiheissa aika ajoin alkuperäisten kirjoitusten tasolle. Halusin näin varmistaa, että en analyysiprosessin edetessä huomaamattani ajautuisi syrjään alkuperäisestä aineistostani.

6 SELITYKSIÄ PARISUHTEEN PÄÄTTYMISELLE

– *kertomusten analyysi*

Tässä luvussa esitän tutkimustulokset, joihin päädyin ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla. Toisin sanoen selvitän niitä eroryhmien ensimmäisessä ja toisessa teemassa esitettyjä tulkintoja, joissa pohdittiin parisuhteen päättymisen syitä.

Vilkon (1997, 77) mukaan ihminen suhteuttaa elämäntarinaansa kertoessaan kahta dimensiota: elämää ajallisena jatkumona (vertikaalinen suunta) ja elämää kunkinhetkisten tapahtumien joukkona (horisontaalinen suunta). Koko prosessia hallitsee hänen mukaansa nykyhetki. Myös Hänninen (1999, 58) esittää, että tarinallisen lähestymistavan mukaan ihminen on ajallinen olento, jonka nykyhetki on ladattu sekä "henkilöhistoriallisella menneisyydellä että ennakoidulla tulevaisuudella". Nykyhetki on piste näiden kahden ulottuvuuden välillä ja saa merkityksensä molemmilta puolilta.

Tällä perustelen ratkaisuani jäsenellä eroryhmään lähetetyt viestit ja parisuhteen päättymisen syyt ajallisista lähtökohdista käsin. Tekemäni analyysi perustui kuitenkin aineistolähtöisyyteen, eli ajatus aineiston ajallisesta jäsenyyksestä syntyi vasta luokitteluprosessin loppuvaiheessa. Eroryhmiin kirjoittaneet esittivät syitä, jotka voidaan sijoittaa aikajänteellä parisuhteen menneisyyteen, nykyhetkeen tai tulevaisuuteen liittyviin tekijöihin. Menneisyyteen liitetyillä syillä tarkoitan niitä, joissa viitataan joko suhteen aikaisempiin vaiheisiin tai parisuhdetta edeltäneeseen elämään, kuten lapsuuden perheeseen. Osa syistä oli luokiteltavissa parisuhteen nykyhetkeen. Nykyhetkellä tarkoitan tässä aikaa, jolloin suhdetta elettiin ja joka johti lopulta parisuhteen päättymiseen. Vaikka puhun nykyhetkestä, ovat ryhmiin osallistuneiden tilanteet tätä kirjoittaessani jo muuttuneet ja ovat osa menneisyyttä; osa suhteiden päättymisistä on tapahtunut jo vuosia sitten. Tulevaisuuteen liitetyt syyt olivat sellaisia, joissa ennakoitiin suhteen jatkumisen mahdollisuuksia ja päädyttiin siihen, että syystä tai toisesta parisuhde ei tulisi onnistumaan. Lisäksi löysin aineistosta vielä syitä, jotka liittyivät vallitsevaan parisuhdekulttuuriin.

Seuraavaksi esittelen jäsenyyksen, johon aineistoni pohjalta lopulta päädyin. Selvennäkseni jaotteluani, esitän ensin tekemäni luokittelun taulukon muodossa. Luvuissa

6.1–6.4 esitän tarkemmin, miten olen kyseiseen jaotteluun päätenyt ja pyrin tekemään analyysin mahdollisimman läpinäkyväksi aineistosta poimimieni lainausten avulla. Luvussa 6.1 kuvaan menneisyyteen, luvussa 6.2 nykyhetkeen ja luvussa 6.3 tulevaisuuteen liittyviä syyselityksiä. Luku 6.4 esittelee parisuhdekulttuuriin yhdistettyjä selityksiä. Tarkempi kooste luokitteluista löytyy vielä liitteistä työn lopusta (ks. Liite 1).

Taulukko 3. Tutkimuksessa esiintyneet parisuhteen päättymisen syyt ja lukumäärät.

Menneisyys	47	Nykyhetki	182	Tulevaisuus	60
Luonteiden yhteen-sopimattomuus	11	Arjen haasteet	31	Sitoutumisen kahleet	33
Lapsuuden perheen varjot	14	Tunteiden ristiriitaisuus	76	Erilaisuuden esteet	18
Aikaisempien tapahtumien ja kokemusten taakka	22	Kommunikaation kompastuskivet	45	Itsenäistyminen ja oma kasvu tavoitteena	9
		Rajanvetoa: minä suhteessa toiseen	30		
Parisuhdekulttuuri					17
Perinteiset sukupuolirollit perheessä					2
Kulutuskulttuuri					6
Yksin pärjäämisen ihannointi					2
Seurustelukokemusten puute, ei haluta olla "ikisinkkuja"					7

6.1 Mennyt elämä parisuhteen pohjana

Parisuhteen päättymisen syyt saatettiin liittää asioihin, jotka olivat tapahtuneet jo aikaisemmassa elämässä ennen parisuhteen alkamista. Lisäksi aikaisemmin parisuhteen aikana tapahtuneet kokemukset luokittelin tähän ajallisesti menneisyyteen liittyvään alalukuun.

6.1.1 Luonteiden yhteensopimattomuus

Luokittelin luonteeseen viittaavat syyselitykset menneisyyteen, koska pohja sille, millaisia olemme, muotoutuu jo hyvin varhain, vaikka muuttuisikin elämän edetessä. Ihmisen yksilölliseen luonteeseen liitetyt syyselitykset lienevät yleisiä ainakin individualistisissa länsimaissa. Hautamäen, Lagerspetzin, Sihvolan, Siltalan ja Tarkin (1996, 9) mukaan individualismi liittyy myöhäismoderniin, jota pidetään yksilöllisten ratkaisujen aikakautena. Yksilö joutuu yksin vaikeiden arvovalintojen eteen ja hänen täytyy etsiä identiteettiään itsenäisesti. Yksilön on myös yhä enenevästi otettava vastuuta omasta elämästään. (Mts. 9.) Verrattuna kollektivistisempiin kulttuureihin on individualistisissa kulttuureissa luultavasti luontevampaa käyttää selitysmalleja, joissa korostetaan yksilön vastuuta tapahtumista ja ihmisen yksilöllisiä luonteenpiirteitä.

Parisuhteen päättymistä selitettiin aineistossa yksilöllisistä ominaisuuksista käsin siitäkin huolimatta, että ryhmässä ohjeistettiin, että toisen "diagnosoiminen" ei ole keskustelun tarkoituksena. Silti syytä, toisaalta ihan ymmärrettävästi, etsittiin omasta tai toisen luonteesta.

Olen luonteeltani sosiaalinen, ja pyrin pitämään asiat hallinnassa ja ihmiset iloisina. Annan joskus itsestäni liikaakin toiselle, ja niin kävi myös meidän suhteessamme. (H14)

EN tiedä, mikä hänet ajoi tähän ratkaisuun, mutta omasta pahasta olostani voin sanoa, että ahdistuin (paitsi seksin puutteeseen) hänen laiskuuteensa, passiivisuuteensa ja epä-sosialisuuteensa. (H13)

Toisaalta, vaikka syytä saatettiin etsiä toisen ominaisuuksista, tapahtui tämä usein suhteessa omiin luonteenpiirteisiin. Tällöin vertailtiin molempien ominaisuuksia ja todettiin, että tavalla tai toisella ne eivät olleet yhteensopivia ja pidemmällä tähtäimellä yhteiselosta ei ehkä tulisi mitään.

Me olemme hyvin samanlaisia. Molemmat ahdistuneita ja neuroottisia jne. Joten ei siitä oikein mitään tullut, kun vain lietsoimme toistemme neuroottisuutta. (H33)

Ihastuin exän huolettomuuteen ja taiteellisuuteen, hänen lapsenomaiseen innokkuuteensa, hänen tapaansa elää täysillä. Mutta niiden kääntöpuolena tulivat vastuuttomuus ja tasa-painottomuus, joiden kanssa en voinut enää elää. Tunnistan ihan selkeästi itseni ylivas-

tuulliseksi ja miellyttäjäksi. -- Ymmärsin, huolehdin ja vielä kerran ymmärsin. Siinäpä ne avainsanat. (H11)

6.1.2 Lapsuuden perheen varjot

Aineistosta löytyi viittauksia myös lapsuuden perheeseen ja siihen, miten varhaiset ihmissuhteet osaltaan olivat vaikuttaneet nykyisen parisuhteen kariutumiseen.

Vanhempieni avioliitto ei ollut koskaan erityisen onnellinen, enkä ole oikein mistään saanut onnellisen ja tasapainoisen parisuhteen mallia. Jotenkin kuvittelin, että sitä vain otetaan joku ja siinä sitten ollaan, kunnes löytyy parempi. Mistään erilaisuuden sietämisestä ja ongelmien selvittämisestä puhumalla en ollut koskaan kuullutkaan, noin hieman kärjistäen. (H11)

Suomessa avioeronneisuusluvut ovat Euroopan korkeimpia (Paajanen, 2007, 75). Määttä (2002, 56–59) esittää, että joidenkin amerikkalaistutkimusten mukaan avioeron todennäköisyys kasvaa niillä, jotka ovat kasvaneet eroperheessä ehjän kodin sijaan. Tätä on selitetty muun muassa siten, että erolapsilla on usein heikompi elintaso, joka heijastuu hyvinvointiin. Toinen esitetty syy on avioeron lapselle aiheuttama stressi, kun päivittäiset rutiinit muuttuvat ja kontaktit toiseen vanhempaan vähenevät. Jos lapsi kokee tulleensa hylätyksi, saattavat emotionaaliset ja sosiaaliset valmiudet parisuhteen solmimiseen olla heikommalla tasolla. Kolmantena selityksenä voi olla se, että avioerolapsi saa väärinymmärryksen toimintamallin kotoaan ja saattaa joutua todistamaan vanhempiensa välienselvittelyä. (Mts. 56–59.) On kuitenkin yksilöllistä, miten vanhempien ero lapseen vaikuttaa. Ajattelen, että joissain tapauksissa eroaminen saattaa olla lapsen näkökulmasta parempi ratkaisu kuin jatkuva riitely ja epävarmuuden ilmapiirissä eläminen.

Myös Pukkala (2006, 152) esittää, että ihminen saa yhdessä elämisen mallin omasta lapsuudenperheestään. Aikuisena rakentaessaan parisuhdetta puolison kanssa, jolla myös on omat mallinsa lapsuudestaan, on kyettävä yhteensovittamaan nämä kaksi erilaista perhekulttuuria. (Mts. 152.) Omilta vanhemmilta omaksutut tavat olla parisuhteessa ja esimerkiksi ratkoa ongelmatilanteita, vaikuttavat omiin käsityksiin parisuhteesta ja niihin käytäntöihin, joita itse parisuhteissa toteuttaa. Tämä nostettiin esiin myös eroryhmien kirjoituksissa.

Pelkoni juontaa ainakin osittain juurensa lapsuudenkodistani, jossa koin että äitini yritti vikistä omaa näkökulmaansa ja isäni joko jyräsi tai sivuutti äitini. Pelkään esittäväni itse omia tarpeitani ja tunteitani yhtä toimimattomilla tavoilla kuin äitini ja toisaalta kaikkien miesten olevan yhtä insensitiivisiä toisen näkemyksiä kohtaan kuin isäni. (H1)

Lapsuudella on tässä varmasti osuutensa juuri sitä kautta, että kotoa opitaan se malli, miten vaikeuksia ratkotaan. Myös riitelystä voi eri ihmisillä olla niin erilainen käsitys, juuri sen mukaan miten esim. vanhemmat ovat välejänsä selvittelleet. (H28)

Vielä yksi näkökulma, jolla on selitetty lapsuuden perheen vaikutuksia myöhempään parisuhteeseen, on kiintymyssuhdeteoria. Bowlbyn (1969) kiintymyssuhdeteoriaa soveltamalla Hazan ja Shaver (1987) esittivät, että henkilön kiintymyssuhdehistoria vaikuttaa siihen, millainen kokemus hänelle muodostuu parisuhteesta. Käsitukset rakkaudesta, kumppanin luotettavuudesta ja omasta rakastettavuudesta ovat erilaisia eri ihmisillä. Turvallisesti kiintynyt ei pelkää hylätyksi tulemista ja on mielellään muiden lähellä. Välttävästi kiintyneen on vaikea luottaa toisiin ja hänen olonsa on usein epä mukava ihmisten lähellä. Vastustavasti kiintynyt pelkää, että häntä ei rakasteta tai hänet jätetään. Heidän mukaansa ei voida kuitenkaan ajatella, että lapsuuden kiintymyssuhde säilyisi täysin muuttumattomana läpi elämän, vaan se syntyy lopulta yksilön ja tilanteen vuorovaikutuksessa. Tämän takia turvattomasti vanhempaansa lapsena kiintynyt voi myöhemmin muodostaa turvallisen kiintymyssuhteen puolisoonsa.

Seuraavassa kirjoittaja pohdiskelee isäsuhteensa vaikutuksia kumppaninvalintaan.

Vanhempani erosivat kun olin juuri mennyt kouluun. Sen jälkeen isä rakensi muurin väliimme ja menetin kunnan kontaktin häneen. Näen häntä kyllä, hän kysyy mitä kuuluu, nalkuttaa ja narisee. Itsestään hän ei anna mitään, enkä pysty puhumaan hänen kanssaan tärkeistä asioista. Liian usein on tuntunut, että minut suljetaan hänen uuden elämänsä ulkopuolelle, että en kuulu hänen perheeseensä. Mitä jos siis rakastuin ihmiseen, joka oli yhtä kykenemätön ilmaisemaan tunteitaan tai päästämään toista ihmistä lähelleen kuin isäkin. Jos olisin voittanut exän puolelleni ja saanut hänet avautumaan, olisi se jotenkin korvannut sen, että menetin isäni. (H18)

6.1.3 Aikaisempien tapahtumien ja kokemusten taakka

Kolmantena menneisyyteen liittyvänä syyselitysten luokkana aineistossani esiintyi aikaisemmat tapahtumat ja kokemukset sekä niiden vaikutukset käsityksiin läheisistä ihmissuhteista. Tähän luokkaan kuului kahdenlaisia selityksiä. Toisaalta selityksiä **ennen**

parisuhdetta koetuista tapahtumista tai sitten selostuksia *parisuhteen aikana tapahtuneista asioista*, joilla myöhemmin koettiin olleen vaikutusta parisuhteen onnellisuuteen.

Kirjoituksissa tuotiin esiin, että aiemmilla parisuhteilla saattoi olla yhteys myöhempään parisuhteeseen ja ongelmiin siinä. Eräs kirjoittaja pohdiskeli aikaisempien parisuhteiden vaikutusta näin:

Kolmas huono asia on se, että kun tämän ikäisenä kaikilla on jo enemmän tai vähemmän järkeviä räpellyksiä takana, voiko enää mistään löytää sellaista tyttöä jolla ei olisi traumoja edellisistä suhteistaan? Sellaista, että traumat eivät pilaisi uusia yrityksiä (olen törmännyt moneen tällaiseen). Mutta kuitenkin sellaista joka ei ole täysin seurusteluun "turtunut", siten että se ei enää tuntuisi miltään. Ymmärtääköhän kukaan mitä ajan takaa? Olen itse valmis antamaan paljon, kaiken, mutta myös haluan paljon. (H3)

Yhtenä merkittävänä syyselitysten ryhmänä olivat ne pohdinnat, jotka eivät viitanneet niinkään kokemuksiin aiemmista parisuhteista, vaan näiden kokemusten puuttumiseen. Koska tutkimushenkilöt olivat nuoria aikuisia, oli monen kohdalla päättynyt parisuhde, josta he ryhmään kirjoittivat ensimmäinen vakavampi seurustelukokemus.

Poikaystäväni puhui muutaman kerran suhteemme aikana, ettei tiennyt pystyikö sitomaan itsensä minuun loppuelämäkseen, kun ei ollut ikinä saanut viettää kunnollista sinkkuelämää. (H29)

Mies huomasi, että hänellä on jäänyt nuoruus elämättä, kun on ollut vain minun kanssani. Jos ei kuulemma nyt toimi, elä ja kokeile myös muita naisia, voi myöhemmin kaduttaa. Rakkauten puutteesta ei hänen sanojensa mukaan ole varsinaisesti kysymys, vain hänen omasta kriisistään. Hän haluaisi vielä kokea onnen huumaa ja kuumia tunteita jonkun toisen kanssa, vaikka hän oli onnellinen minun kanssani. (H32)

Viittaukset aikaisempiin kokemuksiin saattoivat liittyä myös täysin muihin asioihin kuin aikaisempiin parisuhteisiin, vaikkakin niitä oli aineistossa vähemmän.

Poikaystäväilläni oli traumaattinen kokemus ennen tapaamistani, ja se lienee perussyy masennukseen ja sittemmin psykoosiin, poikaystäväni tosin näki vain kaikkien ongelmiensa johtuvan meidän suhteestamme sairastuttuaan. (H10)

Toinen aineistosta löytynyt tapa viitata aikaisempiin kokemuksiin oli pohtia parisuhteen aikana tapahtuneiden asioiden vaikutusta parisuhteen päättymiseen. Näissä selityksissä

kyseessä oli yleensä toisen uskottomuus, joka oli johtanut ongelmiin parisuhteessa ja joka nähtiin lopulta yhtenä parisuhteen päättymisen keskeisenä syynä.

Sitten selvisi, että mies oli pettänyt minua useammankin naisen kanssa, ensimmäisen kerran jo muutamien viikkojen seurustelun jälkeen ja siitä eteenpäinkin muutaman kuukauden välein. Seksiin asti ei miehen mukaan oltu menty, mutta noiden paljastusten jälkeen en enää oikein pystynyt uskomaan mihinkään hänen sanomaansa. Olin kuvitellut hänen olevan aivan yhtä rakastunut ja onnellinen kuin minäkin, mutta ilmeisesti olin harvinaisen väärässä. (H11)

6.2 Nykyhetken vaikeudet

Seuraavaksi käsittelen niitä selityksiä, joissa kirjoitettiin ongelmista, jotka määrittelin kuuluvaksi parisuhteen "nykyhetken". Tarkoitin tällä selityksiä, joissa viitattiin erilaisiin vaikeuksiin, joihin nettiryhmään osallistuneet kirjoittivat törmänneensä päivittäisessä parisuhde-elämässään ja jotka olivat osoittautuneet niin ylitsepääsemättömiksi, että niiden koettiin olleen omalta osaltaan edesauttamassa eroa. Nykyhetken liitettyjä selityksiä löysin aineistosta eniten. Tämä ei toisaalta ole kovin yllättävää, sillä usein varmasti parisuhteen haasteet ja hankaluudet liittyvät juuri jokapäiväiseen ja arkiseen elämään. Ensimmäisen selittävän luokan nimesinkin arjen haasteiksi.

6.2.1 Arjen haasteet

Tähän luokkaan kokosin sellaisia selityksiä, jotka liittyivät parisuhteen toimimiseen arjessa tai niihin haasteisiin, jollaisia esimerkiksi muutos arkisissa kuvioissa parisuhteelle asettaa. ***Yhteisen ajan järjestäminen*** on suhteelle tärkeää:

Minä olin suhteessa yksinäinen, kun taas hänelle alko kertyä paljon muuta elämää. Emme enää nähneet päivittäin, ja yhteisen ajan järjestämisestä tuli ongelma. Ja sitten kun yhteistä aikaa oli, hän oli yleensä liian väsynyt tai ahdistunut. (H30)

Tässä aineistossa yhteisen ajan järjestämisen haasteita ei kuitenkaan tuotu esiin kovin monessa kirjoituksessa. Tähän saattaa olla yhtenä selityksenä ryhmiin osallistuneiden ikä ja elämäntilanne. Koska suurin osa kirjoittajista oli opiskelijoita ja toistaiseksi perheettömiä, oli yhteisen ajan järjestäminen todennäköisesti helpompaa. Lapset ja perheen perustaminen tuovat aivan uudenlaisia haasteita ajankäytön suunnittelulle. Tämän lisäk-

si lasten syntyminen on monella muullakin tavalla haaste parisuhteelle. Eräs ryhmään osallistuneista kirjoitti:

Ensimmäinen lapsemme syntyi neljä vuotta sitten. Sen jälkeen asiat muuttuivat. Se oli suuri muutos meille molemmille ja vaikka yritimme sitä tiedostaa ja puhua siitä, uskon että paljon jäi meiltä huomaamatta. Oma tyytymättömyyteni kasvoi ja riitelimme usein mitättömistä asioista, kuten roskien viemisestä. (H7)

Edellisen lisäksi myös muissakin kirjoituksissa nostettiin esiin, kuinka **vastuu arjen pyörittämisestä** ja suhteeseen liittyvistä asioista oli liiaksi toisella ja esimerkiksi kotityöt aiheuttivat eripuraa. Myös vastuuseen liittyviä syyselityksiä olisi saattanut olla määrällisesti enemmän, jos eroryhmä olisi ollut suunnattu vanhemmalle kohderyhmälle. Osa ryhmään kirjoittaneista oli seurustellut vasta suhteellisen lyhyitä aikoja, eivätkä kaikki asuneet yhdessä. Parisuhde ei välttämättä ollut kaikilla ehtinyt vielä vaiheeseen, jossa se arkipäiväistyy ja puolisoiden on tehtävä jonkinlaisia sopimuksia arjen pyörittämisestä ja vastuun jakamisesta. Paajasen (2007, 45, 48) teettämässä Perhebarometrissa, jossa tutkimushenkilöt olivat keskimäärin vanhempia (20–59-vuotiaita) kuin tässä tutkimuksessa selvisi, että parisuhteessa olevien yleisin riidanaihe oli kotityöt. Muita merkittäviä erimielisyyksien aiheuttajia olivat talouteen liittyvät asiat, lastenkasvatus sekä työn ja perheen yhteensovittaminen. Toisaalta, vaikka kotitöistä riideltiin paljon, ei epätasaista vastuunjakoa kuitenkaan pidetty kovin hyvänä avioeron syynä. Myös Määtän (2002, 25) mukaan kotityöt ovat avioparien keskuudessa arena, jossa puolisoiden välillä käydään usein jatkuvaa arkista taistelua.

Arjen haasteisiin luokittelin myös viittaukset parisuhteen "ulkopuolisiin" tekijöihin, joita olivat muun muassa **stressaava elämäntilanne** ja **muut ihmissuhteet**. Stressaavan elämäntilanteen vaikutuksista parisuhteeseen kirjoitti eräs ryhmään osallistujista näin:

Lukuprosessini aikana pidin huolta lisäksi senhetkisistä opinnoistani ja yritin viettää myös vapaa-aikaa: nähdä kavereita, urheilla, juhlia.. Yhtälö oli minulle todella rankka, ja muutuin nopeasti melko stressaantuneeksi ja "tarvitsevaksi": olin ahdistunut ja itkin usein, kaipasin henkistä tukea ja lohtua, ja hain niitä tietysti poikaystäväiltäni. Hänestä tuli nopeasti kaatopaikka sekä hyville että huonoille tunteilleni - jälkimmäisiä oli valitettavasti merkittävästi enemmän. (H34)

Esittelin aiemmin työssäni Duckin (1988) ja Vangelistin (2006) näkemyksiä siitä, miten tärkeää on parisuhdetta ja sen päättymistä tarkasteltaessa huomioida myös seurustelu-

kumppaneiden sosiaaliset verkostot ja muut ihmissuhteet. Parisuhteella saattaa olla erilaiset selviytymismahdollisuudet, jos sillä on takanaan yhteisön tuki. Määtän (2000, 158) mukaan seurustelun alussa nuoret parit tapaavat ystäviään vielä hyvin usein, joskin rakkaussuhteen voimistuessa ystävät jäävät enemmän taka-alalle. Hän esittää, että ystävät saattavat vaikuttaa yllättävänkin paljon rakkaussuhteen edistymiseen ainakin alkuvaiheessa; kun suhde saa ystävien tuen, kehittyy seurustelu usein myönteiseen suuntaan. Seuraavan lainauksen kirjoittaja koki hankalana sen, että hänen ystävänsä eivät tukeneet hänen ajanviettoaan kumppaninsa kanssa:

Olimme sekä viikkoisin että viikonloppuisin yhdessä. Kaverinkin alkoivat jo huomautella minulle siitä, että vietän hänen kanssaan "liiaksi" aikaa. Heistä tuntui myös, kuin olisin muutenkin muuttunut suhteemme myötä. En itse huomannut yhdessä olemisessamme mitään ihmeellistä tai väärää, joten ihmettelin, mikseivät kaverini antaneet minun nauttia vihdoin parisuhteen ihanuudesta. (H14)

Jallinojan (2000, 24) mukaan nykypäivän individualistiset ihmiset usein helposti ajattelevat, että rakkaus on täysin kahden henkilön keskinäinen asia – "tunne, joka on mahdollista pitää sosiaalisen järjestyksenpidon ulottamattomissa". Tämä saattaa hänen mukaansa olla eräs selitys sille, että esimerkiksi Romeon ja Julian tarina, jossa perhe ja suku puuttuvat rakastavaisten väleihin, tuntuu monista nyky-ihmisistä niin epäoikeudenmukaiselta.

Toisaalta muut ihmiset saattavat myös hidastaa eropäätöksen tekemistä. Aina eivät muut ihmiset tarjoa tukeaan eronneelle.

Syylisyyttä siitä, että olen aiheuttanut pettymyksen kaikille niille, jotka kuvittelivat meidän pysyvän aina yhdessä, onnellisina. Eniten viittaa omaan äitiini, joka ei kykene tilannetta hyväksymään ja jonka murheesta (joka aiheutunut erostani) koen syylisyyttä. Hän on saanut minut ajattelemaan itseni ja tilanteeni epänormaalina, vaarallisena ja uhkarohkeana. Epäilemään omaa mielenterveyttäni ja ratkaisuni normaaliutta. (H21)

Arjen haasteisiin luokittelin myös viittaukset siihen, kun toisen osapuolen **henkiset ongelmat, päihteidenkäyttö tai väkivaltaisuus** vaikeuttivat arjessa selviytymistä tai tekivät sen mahdottomaksi. Päihdeongelmiin viitattiin kirjoituksissa kahdessa tapauksessa, joten määrältään kovin suurena ongelmana tai parisuhteen päättymisen syynä se ei tässä aineistossa näyttäytynyt. Puolison päihteidenkäyttö voi kuitenkin olla merkittävässä asemassa siinä vaiheessa, kun suunnitellaan yhteistä tulevaisuutta:

Seurustelimme ex-kihlattuni kanssa neljä vuotta. Halusimme mennä naimisiin ja perustaa perheen, mutta hänen orastavan alkoholiongelman takia jarruttelin. Tilanne paheni viimeisen vuoden aikana niin, että pakotin itseni lähtemään suhteesta. Sukuni on täynnä alkoholisteja, enkä todellakaan halua tarjota lapsilleni (enkä itselleni) sellaista elinympäristöä. (H6)

Viittauksia henkisiin ongelmiin oli aineistossa enemmän. Yliopisto-opiskelijoiden 2004 terveystutkimuksen (Kunttu & Huttunen, 2004, 61) mukaan psyykkisiä ongelmia esiintyi 19 % miehistä ja 30 % naisista. Yleisimpiä ongelmia mittareiden perusteella olivat jatkuvan ylirasituksen kokeminen, itsensä kokeminen onnettomaksi ja masentuneeksi sekä ongelmat tehtäviin keskittymisessä.

Useimmiten kirjoituksissa kuvattiin tilannetta, jossa toinen parisuhteen osapuolista oli masentunut, mutta myös muunlaisia ongelmia esitettiin. Seuraava kirjoittaja pohdiskeli masennuksen vaikutuksia oman parisuhteensa päättymiseen:

--muutuin myös tosi tarvitseväksi. Tämä tosin johtui masennuksesta, joka tuli esiin hetken aikaa seurusteltuamme. Sen takia olen myös jäänyt pohtimaan, että mitä siitä olisi voinut tulla ilman tuota sairastumista. Kuitenkin melkein suurin osa asioista mitä poikaystäväni minussa ei sietänyt, johtuivat masennuksestani. kuten esim.sulkeutuneisuus ym. Ja se, että liiaksi tukeuduin häneen. Nyt ärsyttää, kun on taas normaali olo ja masennukseni ehti "pilaamaan" kaiken. Vaikka typeräähän tää on kai itseään syytellä sellaisista asioista mille ei ole voinut mitään sillä hetkellä. Ja olen myös yrittänyt vääntää asiaa toisin päin, että eikö sen rakkaan ihmisen olisi pitänyt jaksaa olla minua tukemassa näissä asioissa, eikä vain itsekkäästi ajatella omaa etuaan? (H27)

Myös kumppanin väkivaltaisuudesta eropäätöksen syntymisen syynä löytyi aineistosta viittauksia. Usein kyseessä oli henkinen väkivalta, mutta myös fyysisestä väkivallasta parisuhteessa kirjoitettiin:

Ero tapahtui yllättäen. Poikaystäväni kävi väkivaltaiseksi ja seuraavana päivänä sanoin että haluan pitää taukoa. (H41)

Edellä esittelemäni "rankat syyt", eli fyysinen ja psyykinen väkivalta sekä alkoholismi olivat vuoden 2007 Perhebarometrin mukaan niitä syitä, jotka suomalaiset mainitsivat hyväksyttävimmiksi syiksi avioerolle. Myös uskottomuutta pidettiin perusteltuna syynä avioliiton päättämiselle. (Paajanen, 2007, 47.)

6.2.2 Tunteiden ristiriitaisuus

Eropäätöksen taustalla vaikuttaa monenlaisia, voimakkaitakin tunteita. Seuraavaksi esitelen mitä erilaisia tunteita, joita aineistossa esitettiin niissä selityksissä, joissa pohdittiin, miksi parisuhde päättyi eroon.

Monesti eropäätöksen kehittymisen taustalla on jomman kumman **tyytymättömyys parisuhteeseen**. Tässäkin aineistossa viesteissä esitettiin, että merkittävä eroon johtanut seikka oli toisen osapuolen tyytymättömyys.

Alunperin tämä kaikki(ero) sai alkunsa minusta itsestäni; jo pitkään (n. pari vuotta)minusta oli tuntunut, että jotakin puuttuu,että olen parisuhteessa vain puolittaisena samaan aikaan kun toinen puoli minusta kaipaa jotakin muuta. (H21)

Halusin itse eroa ja tiedän, että ratkaisu oli oikea sekä minua että häntä ajatellen. Tiedän, ettei mies olisi ikinä ottanut asiaa puheeksi, vaikka myönsi että oli sitä joskus ajatellutkin. Toisaalta tuntuu, että olin muutenkin suhteessamme se, joka aina joutui tekemään aloitteet kaikissa arkisissakin asioissa ja ottamaan vastuun niiden sujumisesta. Olin loputtoman väsynyt ja tuntui etten saanut suhteelta mitään. Meillä ei ollut yhteisiä keskusteluja, kumppanuutta, jakamista ja sellaisia asioita, mitä pidän parisuhteen kulmakivinä. Mielestäni suhde perustui yhteisen arjen pyörittämiseen ja arjen rutiineihin, vaikka olemmekin molemmat vielä nuoria ja opiskelijoita. (H8)

Määttä (1994, 24) esittää, että opiskelijoiden käsityksissä rakkaus liittyi kiinteästi pysyvään parisuhteeseen, avo- tai avioliittoon. Ilman romanttisen rakkauden tunteita pysyvään parisuhteen solmiminen ei tuntunut oikeutetulta. Esittelin aiemmin myös Giddensin (1991, 88–98) käsityksiä nykyaikalle tyypillisestä puhtaasta suhteesta (ks. luku 2.5), jossa rakkaus on yhdistävä tekijä ja parisuhde päättyy, kun se ei enää tuota emotionaalista tyydytystä. Tässäkin aineistossa parisuhteen päättymisen yhdeksi syyksi ilmaistiin **tunteiden muuttuminen toista kohtaan**. Ryhmiin osallistuneet kirjoittivat siitä, miten tunteet olivat muuttuneet ja rakkauden tunteet hiipuneet, eikä toista kohtaan enää tunnettu, kuten ennen.

Ehkä olisi pitänyt jättää kysymättä, koska vastaus masensi taas entisestään; hän ei enää kuulemma välitä musta enää "sillä lailla", eli pitää paremminkin ystävänä. (H40)

Pukkalan (2006, 110–113) tutkiessa pitkässä parisuhteessa eläneiden käsityksiä parisuhteesta nousi esiin, miten tärkeää parisuhteen pysyvyydelle on rakkauden tunteen muu-

toksen hyväksyminen. Jos voimakkaiden tunteiden odottaa jatkuvan samanlaisina vuodesta toiseen, saattaa romanttisen rakkauden huuman kadottua kokea epävarmuutta ja pelkoa tunteiden katoamisesta. Hänen mukaansa rakkaus saa kuitenkin uusia sisältöjä suhteen kehittyessä ja vaikka se parisuhteen arkipäiväistytyä tuntuu joskus kadonneen, saattaa se edelleen olla olemassa. Tällaisia asioita pohdiskeli myös eräs kirjoittaja viestissään:

Hän sanoi, ettei enää rakasta minua kuten ennen, mutta välittää kuitenkin paljon ja rakastaa jollakin tavoin. Se satutti. Mutta en minäkään voi sanoa rakkauteni olevan samanlaista kuin alkuaikoina. Rakkaus muuttuu, mutta se rakkaus ei kai sitten hänelle riittänyt. (H15)

Paajasen (2003, 92) mukaan tulevan puolison hyvä tunteminen ja omista sekä yhteisistä toiveista puhuminen ennen vakavan suhteen solmimista olisi tärkeää. Hän esittää että tärkeää on myös sietää arkea ja epätäydellisyyttä, sillä epärealistiset odotukset ovat usein syynä nopeasti päättyviin liittoihin. Myös eroryhmissä pohdiskeltiin *omia odotuksia* suhteessa siihen, mitä parisuhde lopulta tarjosi. Kirjoituksissa kerrottiin pettymyksen tunteista, kun parisuhde ei ollutkaan sellainen kuin oli alussa kuviteltu. Seuraavan kirjoittajan toiveet ja odotukset liittyivät siihen, että suhteessa olisi osattu ymmärtää toista paremmin.

Minä taas olin järkyttynyt siitä, kuinka kylmä ja vastaamaton hän saattoi olla, kun minulla oli vaikeaa. Aloin ajoittain inhota ja pelätäkin häntä, hänen reaktioitaan tunteisiini, ja aloin itkeä ja turhautua yhä enemmän, piilossa häneltä. Kamalinta oli tajuta, että ihminen, jota rakastan kaikista eniten maailmassa, ymmärtää ja kestää minua niin huonosti. (H34)

Osa kirjoittajista totesi jälkeenpäin, että omat odotukset olivat olleet ylimitoitettuja ja tämä oli ollut merkittävä syy parisuhteen päättymiseen. Kirjoituksissa tuotiin esille, kuinka parisuhteesta ja seurustelukumppanista odotettiin apua omaan hankalaan elämäntilanteeseen tai toiselle saatettiin siirtää vastuu omasta onnellisuudesta.

En usko, että kukaan muu voi korjata elämäni puolestani, mutta toivoisi että olisi joku jolle puhua huolista ja joka auttaisi jaksamaan niiden keskellä. Ja kaikkein eniten halusin, että se olisi ollut hän. Se ei vaan taida olla kovin hyvä perusta suhteelle, että toivoo toisesta kävelykeppiä vaikeaan tilanteeseen. Kai tämä on yksi niistä odotuksista, joita hänelle asetin ja sitten petyin. (H18)

Ymmärrän, että annoin toiselle vastuun siitä, että minä olisin onnellinen. Ja hän ei (tietenkään) voinut niin suurta vastuuta kantaa. Halusin täyttää tyhjiötä elämässäni toisella ihmisellä. (H14)

Millerin ym. (2007, 143) mukaan onnellisilla kumppaneilla on tapana rakentaa ja ylläpitää puolisostaan "positiivista illuusiota", joka korostaa puolison hyviä puolia ja minimoi hänen huonoja puoliaan. Kovin epärealistiset odotukset ja liian positiiviset illuusiot saattavat kuitenkin tuottaa pettymyksiä. Jos kumppanille kuvitellaan ominaisuuksia, joita hänellä ei ole, saattaa tämä johtaa kasvavaan tyytymättömyyteen.

Luottamuksen puute sekä pelko ja epävarmuus suhteessa olivat ristiriitaisia tunteita, joita esitettiin eroselitysten yhteydessä. Luottamuksen puute saattoi liittyä johonkin suhteen aikana tapahtuneeseen tekoon tai käytökseen, jonka jälkeen luottamus muodostui suhteessa ongelmaksi:

Exäni piti minua suhteemme alkuaikoina kuin kukkaa kämmenellä. tunsin olevani kaunis, älykäs, rakastettu ja haluttu. Kuitenkin viimeisen vuoden aika tästä "kukasta" alettiin reipiä terälehtiä yksi kerrallaan. Jokainen sattui yhä ja yhä enemmän. joskus exäni jopa myönsi pahoittavansa mieltäni aivan tahallaan. Kukaan toista rakastava ei tekisi sellaista. Tämä söi suhdettamme ja lopulta en enää pystynyt luottamaan exääni piirun vertaa. (H31)

Luottamus liittyi myös varmuuteen siitä, että toinen oli parisuhteessa mukana yhtä suurella panostuksella kuin itsekin. Kirjoittajat kuvasivat viesteissään niitä pelon ja epävarmuuden tunteita, joita kohtasivat, kun eivät tieneet, oliko toinen yhtä tosissaan.

Jossain vaiheessa havahduin siihen, että kaikki ei ollut niin hyvin kun olin kuvitellut. En saanutkaan exältäni odottamaani vastakaikua. Hän ei esimerkiksi pystynyt sanomaan rakastavansa minua, kun sitä kerran kysyin. Ajattelin vain, että hän ei ole vielä valmis, ja että hän kyllä sanoo sen ennemmin tai myöhemmin. Sisimmässäni aloin kuitenkin tuntea itseni yhä enemmän ja enemmän epävarmaksi. (H14)

Viesteissä kirjoitettiin myös hylätyksi tulemisen pelosta ja toisaalta pelosta, että jää yksin. Epävarmuus siitä, haluaako toinen ylipäättään olla suhteessa, sai kirjoittajat kertomansa mukaan takertumaan toiseen yhä tiukemmin. Epävarmuus esti myös sen, että olisi uskaltanut olla oma itsensä suhteessa ja tutustua toiseen sellaisena kuin on.

Minä hölmöläinen olin ihan läpäpällä, taistelisin ujonutta ja pelkoa vastaan ja tutustuin kyseiseen ihmiseen. Olin sitä mieltä, että tämä voisi olla "se oikea", tämän ihmisen kanssa tahtoisin jakaa elämäni, kertoa ilot ja surut... Seurasi parin kuukauden seurusteluyritys, joka meinasi joka käännteessä kompastua omiin jalkoihinsa. Olin suurimman osan

ajasta aivan paniikissa tajuamatta sitä täysin itsekään, koska pidin tästä ihmisestä niin paljon ja minulle oli niin tärkeää että hänkin pitäisi minusta. (H18)

Toisaalta yksinäisyyden pelko saattoi myös estää parisuhteesta lähtemisen, vaikka siihen ei olisikaan oltu tyytyväisiä. Eräs ryhmään kirjoittaneista kertoi:

En ole varma, miten kauan olisin itse jaksanut olla tässä epätyytyttävässä suhteessa, jos hän ei olisi jättänyt minua. Pelkään ehkä yksinäisyyttä liikaa, ja tämä esti minua ottamasta sitä viimeistä askelta (H14)

Tässä aineistossa merkityksellisenä näyttäytynyt tunne, jolla omaa tai toisen alulle laittamaa eropäätöstä perusteltiin, oli **vapauden kaipuu**. Tämä liittyy ainakin osittain siihen, että kyseessä ollut päättynyt parisuhde oli monelle kirjoittajalle ensimmäinen vakavampi. Vapauden kaipuu esitettiin usein yhteydessä edellä alaluvussa 6.1.3 esittelemääni syyselitykseen: siihen, ettei ollut vielä ehtinyt kertyä aikaisempia parisuhdekokemuksia.

Reissusta palattuamme mieheni ilmoitti, täysin yllättäen ja odottamatta, että haluaa elää yksin, ilman parisuhdetta. Olla vain jollakin tavoin vapaa ja vastuussa vain itsestään. Katsoa, onko elämällä jotain muuta annettavaa. (H15)

Seurustelimme vuoden verran ja suhde oli kaikinpuolin kunnossa. Vaikka suhteessa kaikki oli hyvin, tunsin aika ajoin tiettyä vapaudenkaipuuta ja olinkin epäileväinen välillä suhteestamme. (H16)

Hän pelkäsi ajatusta, että rupeaisi katumapäälle 5-10 vuoden kuluttua koska hän ei ole koskaan ole ollut yksin ja elänyt siten niin sanottua nuoruuttaan. Hän oli näet aloittanut seurustelun erittäin nuorena. (H17)

Vapaana elämisen merkityksen näkyminen tässä aineistossa liittyy luultavasti osaltaan myös kirjoittajien ikään. Ketokivi (2004) havaitsi tekemissään nuorten aikuisten ryhmähaastatteluissa, että perheen perustamista ja vakiintumista koskevan keskustelun ytimessä on kysymys vapaudesta. Nuoruus nähtiin aikana, jolloin saa, ja kuuluukin, toteuttaa vapautta, jonka perheen perustaminen vääjäämättä katkaisee. Perhe edellyttää aikuistumista sekä sitä, että kykenee luopumaan itsekeskeisyydestä ja kantamaan vastuuta. Perheettömyys puolestaan mahdollisti nuorten mukaan asioita, joista ei usein ainakaan vielä alle kolmikymppisinä haluttu luopua. Puheessa kuitenkin tuotiin esiin, että nuoruus-

dellekin täytyy jossain vaiheessa olla valmis laittamaan piste, ettei nuoruus ikään kuin "jää päälle", kuten joillekin haasteteltavien mukaan saattoi käydä.

Vapaan nuoruuden elämisen ja kokemisen tärkeys tuli esiin myös vuoden 2005 perhebarometrissä. Paajanen (2005, 41–42) tarkasteli kahden eri ikäryhmän, 20–25 -vuotiaina ja 30–35 -vuotiaina ensimmäisen lapsensa saaneiden käsityksiä. Tärkein ehto lapsen hankkimiselle oli molemmissa ryhmissä turvallinen ja hyvä parisuhde puolison kanssa. Toiseksi tärkeimpänä pidettiin tunnetta siitä, että vapaata nuoruutta oli ehtinyt jo elää tarpeeksi ja siten aika lasten hankkimiselle oli sopiva. Tämän syyn mainitsivat vastauksessaan 73 % vanhemman ikäryhmän ja 51 % nuoremman ikäryhmän vastaajista. Toisaalta moni eroryhmään kirjoittaneista myös kuvasi, että olisi itse ollut valmis jatkaamaan suhdetta ja sitoutumaan, mutta parisuhde loppui toisen aloitteesta. Nuorten vapauden kaipuuta ja sitoutumishaluttomuutta ei siis pidä liioitella, vaikka siitä paljon puhutaankin niin tutkimuksissa, joita olen tässäkin työssä esitellyt, kuin yleisemmässäkin keskustelussa.

Viimeinen aineistossa esiin noussut tunteisiin liittyvä haaste, oli toisen parisuhteessa olevan *ihastuminen kolmanteen osapuoleen*. Tämän esitettiin usein johtuvan vaikeasta ajasta suhteesta tai tyytymättömyydestä parisuhteeseen. Toisaalta parisuhteen päättymistä perusteltiin myös sillä, että ihastuksen kautta huomattiin, ettei parisuhde ollutkaan sitä, mitä haluttiin.

Yksi syistä oli varmaankin se, että exäni oli ihastunut erääseen toiseen ja toisena syynä ettei hän enää tuntenut minua kohtaan samalla tavoin kuin ennen, mikä varmaankin taas johtui tästä uudesta ihastuksesta. (H25)

Sitten hän ihastui yhteen toiseen tyttöön, vaikka ei kertonutkaan tuolle toiselle ihastuksestaan. Mutta sen seurauksena hän tuli siihen tulokseen, että tämä suhde ei ole sitä mitä hän haluaa. (H36)

Nuoria aikuisia tutkinut Vaaranen (2007, 94) käyttää käsitettä "ponnahduslautasuhde" siitä, että erolle haetaan parin ulkopuolinen syy. Hänen mukaansa ponnahduslautasuhde on tyypillinen tilanteessa, jossa ei muuten osata ottaa vastuuta suhteen päättämisestä, vaan siihen tarvitaan joku muu, suhteen ulkopuolinen ihminen. (Mt.) Katseen suuntaa-

minen parisuhteen ulkopuolelle saattaa siis joskus toimia myös keinona hakea perusteita suhteen lopettamiselle.

6.2.3 Kommunikaation kompastuskivet

Kolmas aineistosta jäsentämäni suurempi kokonaisuus, joka liittyi parisuhteen nykyhetkeen, oli kommunikaatio. Parisuhteiden vuorovaikutusongelmat oli yleisin syy, jonka takia hakeuduttiin Suomessa perheasiain neuvottelukeskuksiin vuonna 2007 (Kirkon perheasiain neuvottelukeskus, internet-lähde).

Määtä (2000, 116–118) mukaan parisuhteen kommunikointivaikeudet voidaan jakaa kolmeen pääryhmään. Näistä ensimmäinen on ilmaisuvaikeudet, eli kyvyttömyys ilmaista tunteita, etenkin negatiivisia. Myös sen ilmaiseminen, mitä haluaa ja tarvitsee sekä asioiden ilmaiseminen asiallisesti ja toista loukkaamatta voi tuottaa vaikeuksia. Toiseksi ongelmia saattaa olla vastaamisessa, jolloin ei vastata pyyntöihin tai oteta toisen näkökulmaa huomioon, eikä muutenkaan huomioida toista tarpeeksi. Kolmantena ovat erilaiset kommunikointivaikeudet, joilla tarkoitetaan esimerkiksi, että ollaan liian usein erimielisiä, puretaan omaa turhautuneisuutta toiseen, korotetaan ääntä, poistutaan ristiriitatilanteista tai syytetään toista vastoinkäymisistä.

Myös eroryhmän viesteissä ilmaistiin, että *vuorovaikutuksen puute* oli suhteen yhtenä sudenkuoppa.

Syitä lienee ollut monia. Hän oli nuori, suhteemme oli molemmille ensimmäinen vakava. Emme osanneet puhua, emme antaa armoa toiselle, ymmärtää. (H30)

Silloin kun olimme yhdessä, en osannut oikein puhua hänelle huolistani ja jos yritin, hän usein kuittasi ne mitättömiksi pikku pulmiksi, tai siltä minusta kuulosti. (H18)

Väärinymmärrykset ja -tulkinnat saattavat lisääntyä, jos parisuhteen osapuolet eivät kykene puhumaan avoimesti omista ajatuksistaan. Tätä havainnollistaakseni palaan tässä yhteydessä attribuutioihin ja vaikutuksiin, joita niillä saattaa olla kommunikaatioon. Bradburyn ja Finchamin (1990) mukaan esimerkki tyypillisestä vuorovaikutustilanteesta onnettomassa avioliitossa voisi olla seuraavanlainen: puolison negatiivista käyttäyty-

mistä ("Sinun pitäisi käyttäytyä paremmin vanhempieni seurassa") seuraa toisen negatiivinen reaktio ("Älä määräile, miten minun tulisi käyttäytyä"). Tämän taustalla saattaa olla attribuutio, jonka puoliso tekee kumppaninsa käyttäytymisestä. ("Hän komentelee minua, koska hän ei välitä minusta eikä tunteistani"). (Mt.) Parisuhteen kannalta on usein tärkeää, että asioita ymmärretään samalla tavalla, ollaan samalla aaltopituudella. Tolkki-Nikkonen (1990, 89) esittää, että silloin, kun puoliset ovat avioliittoonsa erityisen tyytyväisiä, ei tämä johdu välttämättä onnellisuudesta. Hänen mukaansa kysymys saattaa olla ennemminkin jaetusta tavasta hahmottaa todellisuutta ja arvioida sitä samalla tavoin; kokemusten yhteneväsyydestä.

Kommunikaatioon määrittelin kuuluvaksi myös *tunteiden osoittamisen ja niistä puhumisen*. Esittelin edellä niitä tunteita, jotka kirjoittajien mukaan edesauttoivat parisuhteen päättymistä. Tunnepuhe esiintyi aineistossa eräänä haasteellisena kommunikaation muotona.

Olen myös samaa mieltä että aitojen tunteiden näyttäminen on erittäin tärkeää niin parisuhteessa kuin myös nyt eron aikana. sekä että niistä on rehellinen ennen kaikkea itselleen. ja sitä kautta käyttäytymisellään muille. minulle on ollut aikaisemmin vähän vaikea näyttää tunteitani ja niitä ilmaista, varsinkin negatiivisia. mutta tämä eroprosessi mursi joitakin muureja sisälläni ja on ollut helpottavaa huomata että pystyn nyt näyttämään tunteita. (H12)

Minulla ainakin on tosi vaikea näyttää tunteitani sellaisenaan, vaan monesti koen tunteen ja etäännyttän itseni siitä heti pois ja analysoin tarkkaan tunteen syyt jne. (H13)

Fitnessin (2006, 294) mukaan tunteiden ilmaisuvaikeuksien taustalla saattaa olla monenlaisia syitä. Joillekin on esimerkiksi saattanut lapsuudessa muodostua käsitys siitä, että tunteiden näyttämällä ei saavuta mitään, koska tunteisiin ei ole koskaan lapsuuden perheessä vastattu. Jotkut haluaisivat ilmaista tunteitaan, mutta pelkäävät niitä seurauksia, joita tunteiden, varsinkin negatiivisten, osoittamisella saattaisi olla.

Nykyrin (1999, 165) mukaan vihaisuus ja suuttumus ovat tunteita, joiden ilmaiseminen saattaa olla hankalaa niin miehille kuin naisillekin. Itsehillintää pidetään arvostettuna ja sivistyneenä käyttäytymisenä. Raivoamisen hävettävyyys näyttää kytkeytyvän etenkin naiseuteen. Hänen mukaansa naiseudesta ja vihasta onkin olemassa kaksi toisilleen vastakkaisista mielikuvaa: toisaalta kuva lempeästä ja toisia hoivaavasta äitihahmosta, toi-

saalta kiukkuisesta, nalkuttavasta akasta, joka on tyytymätön kohtaloonsa. Riitelyn ja negatiivisten tunteiden näyttämisen vaikeudesta kirjoitettiin myös ryhmissä.

Ennen pitkää, murheiden ja stressitekijöiden kasautuessa, aloin kaivata toisenlaista(kin) sisältöä suhteeseemme. Halusin puhua ikävistä ja vaikeista asioista sen sijaan, että olisin keventänyt mieltäni katsomalla televisiosta jotakin hauskaa tai lähtemällä kaljalle. Tähän tyssäsi moni asia. Hän ei ollut valmis saati kyvykäs tämänkaltaiseen kumppanuuteen. (H34)

Mielestäni sovimme lähes kaikin tavoin hyvin yhteen, mutta kun molemmat ovat voimakasloueisia, oli meillä toki välillä riitoja. Minusta riidat olivat suhteen kehittymisen kannalta hyväkin asia, mutta hän ilmoitti jo melko alkuvaiheessa, että hän ei halua parisuhdetta, jossa on riitoja. Olin hieman järkyttynyt tästä, mutten ajatellutkaan luovuttaa. Päin vastoin, minusta tuntui, että suhteestamme voi yhdessä yrittämällä kehittyä vaikka mitä. (H20)

Negatiivisten tunteiden ilmaisemisen vaikeus liittyi myös **kykyyn riidellä ja ratkaista ongelmia**, joka nostettiin esiin monissa viesteissä. Toisen tyytymättömyys suhteeseen tuli usein yllätyksenä toiselle osapuolelle, joka kuvitteli kaiken olevan kunnossa. Viesteissä tuotiin esiin, miten odottamaton eropäätös oli välillä ollut. Osa kuitenkin kirjoitti, että jälkeinpäin, kun erosta oli kulunut aikaa, oli helpompi huomata, että merkkejä parisuhteen päättymisestä oli ollut jo tuolloin ilmassa. Toisen yllättävä ilmoitus parisuhteen päättämisestä koettiin kuitenkin usein raskaaksi ja epäoikeudenmukaiseksi. Tietämättömyys toisen ajatuksista ja tunteista poisti kirjoittajien mielestä heiltä mahdollisuuden asioiden korjaamiseen.

Olin ihan ihmeissäni, koska hän ei ollut puhunut näistä asioista ollenkaan aiemmin. Luulin kaiken olevan hyvin. Jos olisin tiennyt, että häntä vaivaa jokin niin olisin kyllä parhaani yrittänyt asioiden parantamiseksi, mutta tuntui, että nyt se mahdollisuus riistettiin minulta ja sanottiin vaan, että heippa tää ei oikein vaan toiminut. (H27)

Myös **seksuaalisuuteen** viitattiin, kun pohdittiin parisuhteen päättymisen syitä. Kuvaan seksuaalisuutta tässä yhteydessä, koska ajattelen, että sitä voidaan pitää omanlaisenaan kommunikaation muotona. Tämän lisäksi erilaiset kommunikaatio-ongelmat, esimerkiksi vuorovaikutuksen puute, heijastuvat usein herkästi myös seksuaalisuuteen. Pukalan (2006, 139) mukaan seksuaaliset tarpeet ovat erilaisia pitkäkestoisissa kuin lyhytkestoisissa suhteissa. Lyhyemmissä suhteissa tunteet ovat vielä voimakkaita ja seksuaalisuus on uutuutensa vuoksi kiehtovaa. Tässä ehkä eräs selitys sille, että vain kaksi kirjoittajista mainitsi viesteissään seksuaalisuuteen liittyvistä hankaluuksista parisuhteen

päättymisen taustalla. Toisaalta seksuaalisuus, tai ainakin vaikeudet siinä, on aiheena ehkä niin yksityinen, että siitä ei julkisella keskustelupalstalla haluttu avoimesti puhua, vaikka oma henkilöllisyys ei ollutkaan muiden tiedossa. Eräs kirjoittajista pohti seksuaalisuutta omassa parisuhteessaan:

Sanoi miettineensä lähes koko ajan ja että suurin ongelma on seksuaalisuudessa. Eli, hän ei koe minua seksuaalisesti kiinnostavaksi tai haluttavaksi - oikeastaan on kokenut seksin joskus jopa (hieman) inhottavaksi kanssani eikä halua antautua minulle, ja siis juuri nimen omaan minulle. Olen hänestä hänen parhain ja syvällisin ystävänsä ja hän luetteli-kin paljon sellaisia asioita, jotka näkee minussa hyviksi ja myös joitakin syitä miksi osittain kuitenkin haluaisi olla kanssani. Mutta sitten kuitenkin tuo seksi ja seksuaalisuus... (H9)

Määtän (1994, 38) mukaan seksuaalikäyttäytyminen ilmentää sukupuoleen kytkeytyviä arvoja sekä miehen ja naisen suhdetta. Naisen asema ja seksuaalikäyttäytyminen ovat muuttuneet Suomessa. Tästä huolimatta naisena olemisen odotukset liittyvät yhä pitkälti äitiyden ja toisaalta tavoiteltuna seksuaalisuuden kohteena olemisen vastakkaisuuteen. Seksuaalisen käyttäytymisen luonnollisuus yhdistetään yhä naisten kohdalla usein synnyttämiseen ja äitiyteen, kun taas miehillä aktiivista seksielämää pidetään luonnollisena. Tämä ajattelutapa lienee taustalla myös seuraavassa lainauksessa, jossa naiskirjoittaja viittaa omaan tapansa suhtautua "miehisesti" seksuaalisuuteen:

Kaipaam paljon seksiä myös siitä syystä, että meillä väheni exän kanssa seksi hitaasti, mutta varmasti koko suhteen ajan, kunnes loppuaikoina sitä oli ehkä kerran kuussa tai kahdessa. Syynä täysin miehen haluttomuus (seksin sekä parannusyritysten suhteen). Koin itseni todella vastenmieliseksi ja perverssiksi, kun halusin seksiä ylipäättänsä. Siitä ei saanut puhua, ehdottaa, pohdiskella tai edes kokeilla mitään. Olen aina ollut seksuaalinen ja ehkä taipuvainen miehiseen (?) ajatteluun, että erotan seksiseksin rakkausseksistä, jos ymmärrätte. Tällainen tapa ajatella tuomitaan monesti. Tämä ei siis tarkoita sitä, että olisin konsanaan esimerkiksi pettänyt ketään. (H13)

Kontulan (1993, 58) mukaan parisuhteiden ulkopuolisen sukupuolielämän kontrolloiminen on sekä lähiyhteisön että yhteiskunnan taholta voimakkaimmin kohdennettu nuoriin, jotka ovat aloittamassa sukupuolielämäänsä. Varhaisista sukupuolikokemuksista on aina pelätty koituvan riskejä, varsinkin ei-toivottuja raskauksia. Myös huonon maineen saamista joutuvat tytöt vielä nykyisinkin jossain määrin pelkäämään. Hänen mukaansa käsitykset ovat kuitenkin muuttuneet 1970-luvulta lähtien huomattavasti vapaamielisemmiksi niin nuorten itsensä kuin vanhempienkin ihmisten keskuudessa.

Eroryhmissä seksuaalisuuteen liittyivät myös viittaukset uskottomuuteen, joka koettiin omaa arvoa ja parisuhdetta loukkaavana. Vaikka sukupuolikulttuuri on vapaamielistynyt, Määtän (1994, 31) tutkimuksessa ilmeni, että nuorten käsityksissä rakkauden moraalin mukaan seksuaalisuus sidottiin usein yhä pysyvään parisuhteeseen. Kyseistä moraalialia rikkovia seksuaalisia kokemuksia pidetään rakkautta loukkaavina. Näin pohti eräs eroryhmään kirjoittanut ex-kumppaninsa uskottomuutta:

Opin tässä samalla kantapäähän kautta myös sen, että pelimies on aina pelimies. Eksäni on viettänyt huomattavasti minua railakkaampaa elämää ennen tapaamistamme, itseasiassa suhteemme alkuaikoina olin hyvinkin epäileväinen siitä, mitä mies minusta tahtoo. Aloin pikkuhiljaa luottaa kunnolla ja uskoa suhteeseemme. Kuvittelin, että hän on seikkailunsa seikkaillut ja tietäisi ainakin kunnolla mitä seurustelulta haluaa. Valitettavasti tuo kukasta kukkaan lentely näyttää jatkuvan, ja minusta tuli vain yksi monista kellistetyistä. (H28)

6.2.4 Rajanvetoa: minä suhteessa toiseen

Viimeisen eli neljännen syyselitysten luokan, joka liittyi parisuhteen nykyhetkeen, nimesin rajanvetoa: minä suhteessa toiseen. Tähän kuuluivat sellaiset syyselitykset, jotka liittyivät itsenäisyyteen ja erillisyyteen sekä sen säilyttämiseen parisuhteessa.

Parisuhteen päättymisen yhdeksi syyksi pohdittiin omaa tai suhteen toisen osapuolen ***kasvukriisiä***.

Taustalla oli myös asioita hänen nuoruudesta, kokemattomia kokemuksia. Ymmärsin häntä aika hyvin ja halusin/mme uskoa että kyseessä oli ohimenevä kriisi ja että tämä kriisi pystyttäisiin hoitamaan ja näin rakentaa entistä vahvempi suhde. (H12)

Eräs kirjoittaja pohti omaa tilannettaan seuraavien kysymysten kautta:

Voiko olla niin, että eroamisen tuska tulee pahimmillaan vasta nyt, näin pitkän ajan jälkeen??? Nyt kun tajuaa ettei yhteenpalaamisen mahdollisuutta enää ole? Vai onko tämä vain joku henkilökohtainen kriisini jostain aikuiseksi kasvamisesta jonka puran itse rikkomani suhteen syyksi? (H16)

Toiseksi tähän luokkaan kuuluivat selitykset, joissa puhuttiin ***itsetunnosta ja itsensä arvostamisesta***. Ryhmissä kirjoitettiin siitä, miten heikko itsetunto vaikutti parisuhteen

solmimiseen ja parisuhteessa olemiseen. Joissain viesteissä nostettiin esiin myös itsensä arvostamisen tärkeys. Eräs kirjoittaja pohti ryhmään osallistumistaan näin:

Tiedän, että minun pitäisi arvostaa itseäni enemmän, mutta varsinkin näin eron/jätetyksi tulemisen jälkeen, se tuntuu todella vaikealta. Siksi päätin alkaa kirjoittamaan tänne; että oppisin itsestäni jotain. (H14)

Itsearvostukseen liittyivät myös ne selitykset, joissa viitattiin *oman puolensa pitämiseen*. Eroselityksissä kuvattiin usein tilannetta, jossa koettiin, että toinen oli alkanut pitää parisuhdetta itsestäänselvyytenä. Viesteissä kirjoitettiin siitä, kuinka toiselta ei osattu vaatia tarpeeksi, vaan tyydyttiin sellaiseen suhteeseen, jossa ei itse oltu onnellisia. Myöhemmin sitten, kun asia otettiin puheeksi, oli usein jo liian myöhäistä.

Tajuun nyt, että petasin exälleni elämän (suhteessamme) aivan liian helpoksi. En vaatinut juuri muuta, kuin että saisin olla hänen kanssaan. Uskon, että vähitellen tein tilanteen sellaiseksi, että minua oli helppo pitää itsestäänselvänä ja sellaisena, jonka rakkauden eteen ei tarvitse "nähdä vaivaa". (H14)

Ehkä suhteemme saattoikin kaatua siihen että olin aluksi liian mukautuvainen. Minusta tuntuu, ettei hän loppujenlopuksi osannut arvostaa minua, koska en ollut sitä häneltä koskaan vaatinut. Lopulta hän varmaankin oletti että voi tehdä mitä vaan, ja annan kaiken aina anteeksi. Kun sitten rupesin vaatimaan jotain itselleni, ja että hänenkin täytyy tehdä enemmän kompromisseja, aloinkin rajoittamaan hänen elämäänsä. (H17)

Oman puolen pitäminen ilmeni myös ajatuksina siitä, miksei ollut lähtenyt parisuhteesta, vaikka oli kokenut, että oli tullut siinä huonosti kohdelluksi. Itseä saatettiin myös syyttää myöhemmin huonon kohtelun sietämisestä parisuhteessa. Näin eräs ryhmään osallistuneista kirjoitti toiselle ryhmäläiselle:

Minulla on tosi paljon samoja fiiliksiä kuin sinulla. Sätin itseäni siitä, että olen niellyt kaikkea paskaa, vaikka olenkin aikaisemmin kokenut olevani vahva. Minun suhteessani ei tosin ollut pettämisiä sun muuta, mutta mielestäni esimerkiksi halveksinta, välinpitämättömyys ja yksin jättäminen ovat tietynlaista henkistä pettämistä. (H13)

Edellä kuvasin tunteiden yhteydessä, miten jotkut osallistujat kirjoittivat suhteen kaatuneen, koska se ei täyttänyt niitä suuria odotuksia, joita sille oli asetettu. Toinen puoli tälle on kysymys siitä, mitkä ovat niitä odotuksia, joista kannattaa pitää kiinni. Ei ole ehkä mahdollista antaa toiselle vastuuta omasta onnellisuudesta tai kuten Määttä (1997, 67–83) asian ilmaisi: "yhdessäolo ei voi hoitaa epäonnistunutta yksinoloa". Jos on kuitenkin valmis jatkuvasti joustamaan niistä käsityksistä, joita itsellä on hyvästä parisuh-

teesta, kääntyy tämä luultavasti suhdetta vastaan jossain vaiheessa. Kyse on tasapainoilusta omien toiveiden ja toisen huomioimisen välillä – jatkuvaa rajanvetoa ja toisaalta kompromisseja.

Määttä (2002, 30) pohti naisen asemaan liittyen, että enää naiset eivät tyydy samoihin hyvän avioliiton kriteereihin kuin edelliset sukupolvet, vaan parisuhteelta odotetaan enemmän. Määttän mukaan moni nainen haluaisi luopua perinteisestä "toiseudesta", eli siitä, että omaan olemukseen kuuluu ensisijaisesti oleminen toisille ihmisille; omalle puolisolle, lapsille ja perheelle. Elämän merkitys muodostetaan nykyisin ennemmin suhteuttamalla omat tarpeet toisten tarpeisiin kuin mukautumalla toisten tahtoon.

6.3 Tulevaisuus eropäätöstä vahvistamassa

Eroryhmään osallistuneiden erotulkinnat saattoivat liittyä myös siihen, miltä parisuhteen mahdollisuudet pidemmällä tähtäimellä näyttivät. Kirjoituksissa tuotiin esiin perusteluja sille, miksi kyseessä ollut parisuhde ei olisi tulevaisuudessa toiminut.

6.3.1 Sitoutumisen kahleet

Kirjoituksissa viitattiin usein jollain tavalla sitoutumiseen. Sitoutumisen mainitsin jo lyhyesti edellä, kun kirjoitin vapauden kaipuusta. Halu saada vielä lisää seurustelukokemuksia ennen vakavampaa sitoutumista, oli yksi esille nostettu syy parisuhteen päätymiselle. Pysyäkseen yhdessä täytyy pariskunnan tehdä jonkinlainen *päätös ja sitoumus yhdessä olemisesta*, vaikka he kohtaisivatkin ongelmia. (ks. esim. Pukkala, 2006). Parisuhteella ei välttämättä ole kovin hyvää ennustetta, jos jostain syystä ei osata tai haluta kuvitella yhteistä tulevaisuutta. Määttän (2000, 69) mukaan, jos ihminen on parisuhteessa "katsotaan nyt" -varauksella, hän luultavasti varoo joutumasta liian lähelle toista, eikä ole valmis antautumaan tyydyttävään suhteeseen. Jos toisen kanssa on vain puolinaisesti samalla mahdollisesti pälyillen parempaa vaihtoehtoa, ei todennäköisesti keskity suhteeseen tai tee työtä sen eteen. Näin ollen suhde ei myöskään ennen pitkään voi antaa riittävästi. Samasta ilmiöstä kirjoittaa myös Vaaranen (2006) kuvatessaan kevytsuhteita, joissa sitoutuminen toiseen on heikkoa, eikä toista opita tuntemaan kovin

syvällisellä tasolla. Joka tapauksessa suhteen jatkumisen kannalta on tärkeää, että parisunnalla on jonkinlaisia yhteisiä ajatuksia tulevaisuudesta.

Sanoit, että saan miettiä lopullista päätöstäni. En voi kuitenkaan kauaa pitää meitä tässä välitilassa. Yksikään päivä ei silti ole tuonut minua hiukkaakaan lähemmäs ratkaisua. En pysty kuvittelemaan meille yhteistä pitkää tulevaisuutta. En vanhene kanssasi. Mutta silti jokin sisälläni jankuttaa kiivaasti – ei tämä aivan vielä ole loppu, jos vielä hetken jatkaisimme yhdessä. (H2)

Määttä (2002, 35) havaitsi myös avioerotutkimuksessaan, että välillä erolle ei suoraan pystytty nimeämään mitään tiettyä syytä. Eron syy vaikutti olevan ennemminkin se, ettei yksinkertaisesti löydetty enää syytä pysyä avioliitossa. Kirjoituksissa puhuttiin myös *sitoutumisen pelosta*. Seuraavassa lainauksessa kirjoittaja liittyy miehensä sitoutumisen pelon lapsuuden tapahtumiin:

Olen yrittänyt keskustella miehen kanssa, mutta hän alkaa itkemään ja sanoo että kaikki johtuu hänen lapsuudestaan ja siitä ettei hän uskalla sitoutua. Niin varmaan johtuukin, mutta oikeuttaako se tekemään näin. (H5)

Jallinojan (2000, 63, 66) mukaan puolison valinnasta ja sitoutumisesta on tänä päivänä tullut aidommin valinta. Nuorten seurustelukumppaneiden määrä on lisääntynyt ja nykyisin pääsee kokeilemaan useampia ehdokkaita kuin 1950- ja 1960-luvuilla, jolloin avioliittoon mentiin varhain. Nykyisin seurustelun aloittamisikä on alentunut ja avioutumisikä myöhentynyt. Näin ollen puolison valintaan varattu aika on huomattavasti pidentynyt. Deittailukulttuurin ilmapiirissä vältellään rakastumista, koska se saattaa johtaa liian varhaiseen sitoutumiseen. Rakastuminen kovin nuorena ei ole järkevää, koska suhteen odotetaan päättyvän mitä todennäköisimmin jossain vaiheessa. (Mts. 63, 66.) Myös sitoutumisen pelko oli välillä yhteydessä siihen, oliko omasta mielestään saanut viettää riittävästi vapaata nuoruuttaan:

Poikaystäväni puhui muutaman kerran suhteemme aikana, ettei tiennyt pystyikö sitomaan itsensä minuun loppuelämäkseen, kun ei ollut ikinä saanut viettää kunnollista sinkkuelämää. Minä en ollut ikinä ajatellut, että olimme sitoutumassa loppuelämäksemme ja se ylätti minut. Se oli myös hän, joka ensimmäisenä otti esille yhteenmuuttamisen. Sorruttuun loppusyksystä ystävänsä selvisi kuitenkin samalla, ettei hän ole valmis sitoutumaan yhtään kehenkään, vaikka kuinka itse tahtoisi. Se on surullista ja on ikävää, että sen piti selvitä tällä tavalla. (H29)

Erityisen tärkeänä sitoutumiseen liittyen näyttäytyi aineiston perusteella kysymys siitä, olivatko suhteen osapuolet *valmiita tekemään töitä parisuhteen eteen*. Pukkalan (2006,

143–144) mukaan, kun ihmiset sitoutuvat toisiinsa, he tekevät valinnan, jota joutuvat aika ajoin tietoisesti tarkistamaan ja varmistamaan. Sitoutuminen on helppoa rakastumisen vaiheessa, mutta hankalalta tuntuvan kriisin edessä puoliset joutuvat päättämään tarttuvatko ongelmaan vai pakenevatko sitä. Myös eroryhmän kirjoituksissa pohdittiin omaa tai toisen osapuolen halukkuutta nähdä vaivaa ja tehdä töitä parisuhteen kehittämiseksi:

Se että kumpikin on mukana selvittämisprosessissa on merkki siitä, että on edes jotain halua ja niin kauan kun on halua on ehdottomasti toivoa. Oma exäni ei suostunut mihinkään parannusehdotuksiin, mikä jälkepäin mietittynä johtui siitä, ettei halunnut jatkaa. (H13)

Tiedän, etten itsekään aina toiminut oikein ja olisin voinut tehdä paljon enemmän töitä suhteemme eteen, mutta tuntui että aina kun tapahtui jotain ikävää, etäännyimme ja tavallaan luovutin – en enää edes halunnut yrittää. (H8)

6.3.2 Erilaisuuden esteet

Sitoutumiseen kiinteästi liittyi myös se, kuinka samanlaiseksi tai *erilaiseksi* toinen koettiin. Rytkösen ja Hautsalon (1999, 59) mukaan yhteensopivuusteorioiden ovat tämän asian suhteen kahdella kannalla. Toisesta näkökulmasta vastakkaiset luonteenpiirteet täydentävät toisiaan, toiset taas pitävät puolisoitten samankaltaisuutta perustana toimivalle parisuhteelle. Jälkimmäisen näkökulman mukaan samanlaiset arvot, asenteet ja mieltymykset lisäisivät tyytyväisyyttä parisuhteessa. Tässä aineistossa aiheeseen viitattiin molemmista näkökulmista, mutta useimmiten liika erilaisuus koettiin ongelmallisena. Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja esitti erilaisuuden merkityksen muuttuneen suhteen edessä; alussa se oli ollut toisessa jotain kiinnostavaa ja puoleensavetävää, mutta oli suhteen edessä muodostunut ristiriitojen aiheuttajaksi.

Erilaisuus se kai sitten myös ajoi meidät erilleen. Vaatimukset, tarpeet ja halut eivät kohdanneet, ja jatkuva voimakas ristiriita vei siihen, ettei kummallakaan ollut enää hyvä olla. Se mikä alussa oli ollut toisessa kiehtovaa, erilaista ja ”täydentävää” olikin kääntynyt epämiellyttäväksi, ahdistavaksi ja vieraaksi. (H34)

Yhteistä tulevaisuutta suunniteltaessa törmättiin ongelmiin, jos pariskunnan osapuolet pitivät tärkeinä hyvin erilaisia asioita. *Erilaiset unelmat ja tulevaisuudensuunnitelmat* nähtiin ongelmaksi suhteen menestymiselle. Esimerkiksi näkemys perheen perustami-

sesta ja lasten hankinnasta oli ratkaisevassa asemassa seuraavan kirjoittajan pohdinnoissa:

Myöhemmin suhdetta kiristi myös hänen kyvyttömyytensä tehdä suunnitelmia tulevaisuuden varalle (tosin syynä varmastikin se, että ei halunnut suunnitella tulevaisuutta MINUN kanssani), mutta hänen ilmoituksensa, ettei halua lapsia oli aika iso asia, sillä minä haluan ja jos tämä mahdollisuus viedään pois, ei suhteellakaan ole tulevaisuutta. (H13)

Toisaalta myös erosin itsekkäistä syistä, jätin hänet kun tajusin, ettei suhteella ollut enää tulevaisuutta. Rakkautta ja tunteita olisi varmasti riittänyt, mutta meillä oli erilaiset elämän unelmat. (H43)

Erilaisuuteen liittyi välillä myös **toive toisen muuttumisesta**. Kirjoituksista välittyi eläteltyjä toiveita siitä, miten parisuhteen pelastukseksi toivottiin toisen muuttumista. Usein kirjoittajat toivat kuitenkin esille ymmärtäneensä, ettei toista lopulta voi muuttaa:

Se päättyi ihan puhtaasti siihen, että oli niin paha elää alkoholistin rinnalla. Pahemmaksi sen teki juuri se rakkauden määrä häntä kohtaan...eikä se auttanut, kun ei toista voi toinen ihminen muuttaa. (H6)

Toivoin vain, että hän muuttuisi, ja alkaisi antamaan itsestään enemmän (aika tyypillinen virhe). - - Halusin ehkä niin lujasti uskoa parempaan tulevaisuuteen ja siihen, että hän eräänä päivänä "tajuaisi" miten ihana olen. Ja kun hän sitten päättikin antaa periksi vaikka minä olisin ollut vielä halukas yrittämään, niin kyllähän se sattuu. (H14)

6.3.3 Itsenäistyminen ja oma kasvu tavoitteena

Tulevaisuuteen suuntaavien syyselitysten yhteydessä kirjoitettiin myös välillä siitä, miten halu muuttua itsenäisemmäksi ja oppia tuntemaan itsensä paremmin, vaikutti eropäätöksen syntyyn. Kirjoituksissa pohdittiin, miten tärkeää on ensin tulla toimeen yksin sekä oppia tuntemaan itsensä ja vasta sitten solmia parisuhde toisen ihmisen kanssa. Seuraavissa esimerkeissä kirjoittajat pohtivat itsensä löytämisen ja kuuntelemisen merkitystä:

Hulluinta tässä kaikessa on se, että järkeni sanoo poikaystäväni olevan aarre, jollaista en tule koskaan löytämään. Näen, tai ainakin haluan nähdä meidät yhdessä jossakin tulevaisuudessa. Haluan, että joskus voin olla valmis viettämään hänen kanssaan loppuelämäni. Mutta vielä en ole valmis. Joskus luulin olevani, mutta viime vuosien oloni ja määrittelemättömän kaipaukseni perusteella minun kai pitää ensin löytää itseni, olla tyytyväinen ja

varma itsestäni, jotta voin olla varma myöskin toisesta henkilöstä. Kokea, että en tarvitse enkä kaipaa enää mitään. (H21)

Uskoisin, että minun on opittava kuuntelemaan ja kunnioittamaan itseäni omana itsenäni yksin. Että on löydettävä turva itsestään ennen kuin voi olla toisen kanssa. Tavallaan tuntuu ihanalta olla yksin: minulla on kovasti tekemistä ja saankin tehdä nyt juuri niitä asioita mitä haluan! (H43)

Edellä esittelemäni ajallisesti jäsenneetyt syyselitykset kertovat jotain tämänhetkisistä kulttuurisista käsityksistä ja arvostuksista. Osallistujien kirjoitusten pohjalta on mahdollista muodostaa jonkinlainen kuva siitä, millaisia asioita pidetään tärkeinä parisuhteissa ja toisaalta millaisia syitä pidetään hyväksyttävänä parisuhteen päättymiselle. Seuraavaksi siirryn käsittelemään eroryhmissä esiintyneitä suoria viittauksia meitä ympäröivään kulttuuriin ja sen vaikutuksiin.

6.4 Parisuhdekulttuurin vaikutuksia

Pohjolan (1994, 15) mukaan elämäntilanteet kietoutuvat aina aikakauden paikallisiin kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin ehtoihin, jotka osaltaan säätelevät elämäntilannetta. Olen tähän mennessä esitellyt kahdessa Nyyti ry:n eroryhmässä esiin tuotuja syyselityksiä parisuhteen päättymiselle ajallisesta näkökulmasta. Lopetan ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta tarkasteluni tähän alalukuun, jossa käsitelen kirjoituksista löytyneitä viittauksia parisuhdekulttuuriin ja sen koettuihin mahdollisiin vaikutuksiin parisuhteen päättymisessä. Parisuhdekulttuuria voidaan myös tarkastella ajallisesti, sillä se muuttuu ajan myötä. Erilaisia asioita pidetään hyväksyttävänä ja arvostettavana eri aikoina, kuten myös eri kulttuureissa. Tätä parisuhdekulttuurin ajallista muutosta kuvasin työssäni aiemmin luvussa 2.5. Parisuhdekulttuuri voidaan nähdä tietynlaisena kehyksenä; kontekstina, jossa erilaisia syyselityksiä tehdään. Se ikään kuin ympäröi ne syyselitykset, joita olen esitellyt kolmessa edeltävässä alaluvussa. Tässä ajassa ja kulttuurissa syyselitykset muodostetaan aina tiettyjen kulttuuristen sääntöjen ja normien vaikutuksessa. Parisuhdekulttuuriin viitattiin eroryhmien puheenvuoroissa myös suoraan. Tämän alaluvun tarkoitus on esitellä, millaisia teemoja nostettiin esiin.

Nyky-yhteiskunnassa on monenlaisia erilaisia tapoja olla parisuhteessa tai perheessä. Perhettä on nykyisin vaikeampi määritellä kuin ennen, koska avioerojen ja uusioperhei-

den myötä perhemuodot ovat moninaistuneet. Nykyisin on niin yhden huoltajan perheitä kuin kahden samaa sukupuolta olevan vanhemman muodostamia yksiköitä. Paajasen (2007, 7, 84) mukaan tilastoista nähdään, kuinka perherakenteet ovat viime vuosikymmeninä muuttuneet. Asenteet muuttuvat kuitenkin suhteellisen hitaasti. Nykyisin hyväksytään entistä useammin monenlaiset perheet ja parisuhteet. Ydinperhe on kuitenkin yhä tärkeä käytäntö ja ihanne. (Mts. 7, 84.) Edelleen perheestä puhuttaessa moni muodostaa mielessään kuvan perinteisestä ydinperheestä, johon kuuluu isä, äiti ja lapsia. Eräs ryhmään kirjoittanut pienen lapsen äiti kritisoi kirjoituksessaan *perinteistä perheen roolijakoa*, jossa nainen nähdään kotiäidiksi oman uransa kustannuksella:

En ole koskaan halunnut leimautua vain siivooja/kotiäidiksi, ja oman urani, opintojeni ja tulevaisuuteni pohdinta vei ja vie yhä edelleen tavattomasti aikaani ja energiaani. Mieheni kärsivällisesti kuunteli ja keskusteli kanssani tästä vuosien aikana, mutta lopulta ei enää jaksanut. Enkä ihmettele. (H7)

Myös Määtän (2002, 23, 28–29) mukaan naisten osallistuminen työelämään ja kiivas työtahti vaativat veronsa molemmilta parisuhteen osapuolilta. Perinteiset vaimon ja äidin roolit eivät enää ole naisille niin houkuttelevia. Edellisten sukupolvien aikana olleet naisen ja miehen mallit ovat joutuneet koitokselle. Koulutetuille naisille ei välttämättä riitä avioliitossa myötäeläjän asema. Toisaalta naiset myös kokevat ristiriitaisia tunteita ja syyllisyyttäkin työn ja perhe-elämän yhdistämisestä. Monilla heistä on yhä käsitys "vaimosta kodin hengen ja viihtyvyyden luojana ja äidistä kaikkensa lapsilleen antavana hoivaajana". Hän esittää, että etenkin naiset tasapainoilevat perinteisten odotusten ja vapautumiskokeilujen välillä. Kuitenkin myös miesten perinteinen rooli on asetettu kyseenalaiseksi ja naisten kamppailu identiteettinsä kanssa asettaa myös miehille uudenlaisen haasteen.

Parisuhdekulttuuriin viitattiin myös kirjoituksissa, joissa otettiin kantaa siihen, että nykyisin parisuhteissa luovutetaan liian helposti. Viesteissä tuotiin esille, että parisuhteista etsitään usein hedonistisesti jännitystä ja hetken huumaa. Siinä vaiheessa, kun suhde muuttuu arkiseksi ja työlääksi, on helpompaa luovuttaa ja etsiä itselleen uusi kumppani.

Seurustelukumppanin vaihtaminen tuntuu tässä maailmassa olevan monelle lähes arkipäivän rutiinia. Minusta se on väärin ja minulle tulee siitä paha olo. Ehkä olen liian erilainen? Haluaisin muuttua paremmaksi, kasvaa aikuiseksi tai jotain. Toisaalta en halua menettää sitä lapsenuskoani "tosi rakkaudesta" jonka toivon suuresti vielä joskus kohtavani. Sellaisesta joka olisi täydellinen minulle ja minä hänelle, jonka kanssa tekisimme

elämästämme täydellisen. Mutta jos en sen kohdalle tullessa pystykään enää luottamaan ja rakastamaan kun olen oppinut miten helposti petyn? Se on ehkä suurinpia pelkojani. Olen kuitenkin hyvä ihminen ja tiedän että minulla on paljon annettavaa. (H3)

Jallinoja (2000, 65) esittää, että nykypäivän "deittailijoiden" mukaan nuoruutta ei kannata kokonaisuudessaan omistaa puolison etsintään. Hän kirjoittaa, että "kun 1950-luvun nuori nainen toivoi tosissaan, että kohdalle sattunut poika olisi 'se oikea', 1990-luvun lopun nuori nainen karttelee tätä yhtä tosissaan." (Mts. 65.) Nykyaikana ihmisillä on enemmän valinnanmahdollisuuksia myös seurustelukumppaneiden suhteen. Kuitenkin ainakin moni tämän aineiston kirjoittajista toi esiin toiveensa "sen oikean" löytämisestä ja kritisoi seurustelukumppanin vaihtamista liian kevyin perustein. Helposti luovuttamisen ilmiö nimettiin ryhmässä "**kulutuskulttuuriksi**", jossa toista ihmistä kulutetaan kuin tavaraa ja käytön jälkeen vaihdetaan uuteen ja parempaan.

Mutta, tuo luovuttaminen tuntuu tosiaan olevan niin kovin helppoa ja yleistä. Paljon olen näitä erityyppisiä keskustelupalstoja nyt seurannut ja siltä vaikuttaa että eroaminen on tosiaan kovin helppoa. Jotenkin on tullut (kyyniseen) mieleeni vertaus tavara- ja kulutus-kulttuuriin - tuntuu, että ihmiset vain "kuluttavat" toisiaan - ovat hetken yhdessä, saavat toisiltaan jotain, ja sitten siirrytään uusille apajille. (H9)

Ryhmäläiset kirjoittivat vallitsevasta parisuhdeilmapiiristä lähes poikkeuksetta kriittiseen sävyyn. He korostivat itse ajattelevansa eri tavalla ja kokevansa tällaisen ajattelu-maailman jollain tavalla vääräksi.

Parisuhteen latistumisesta ja 'kulutus-kulttuurista' -- olen ehdottomasti samaa mieltä ??:n kanssa että liian moni päätyy helppoon ratkaisuun (en toki väitä että monesti ero on oikea ratkaisua) eli eroon, toisen 'kuluttamiseen'. On helpompaa etsiä uusi kumppani kenen kanssa voi kokea suhteen alkuhuuman kuin todella tehdä töitä suhteen eteen. Mutta itse uskon että parisuhde, jos se on terveellä pohjalla, paranee ja syvenee ajan myötä. Ja että siitä voisi saada paljon enemmän irti kuin jättäytymällä oravanpyörään jossa aina parin vuoden välein laitetaan suhde vaihtoon... (H12)

Individualistisessa nykyajassa usein **ihannoidaan yksin pärjäämistä**. Yksilöllisyyden ajassa välillä vaikuttaa siltä, että on heikkoutta myöntää, että tarvitsee vierelleen muita ihmisiä. Tämä itsenäisen, toisia tarvitsemattoman ihmisen ihanne sekä "sinkku-elämän hohdokkuus" sai kritiikkiä seuraavilta kirjoittajilta:

Tätä ei ehkä pitäisi eroryhmässä hehkuttaa ja hehkutankin varmaan lähinnä itselleni, jotta saisin jotain vähän lohtua omaan itsetuntooni. Siis mielestäni on hirmu trendikästä koko ajan puhua sinkku-elämän hohdokkuudesta ja siitä, että yksin täällä synnytyään ja yksin kuollaan. Yksinäisen olemisen kestäminen on ikäänkuin vahvuuden mittari. Ja tottakai, pi-

tää oppia olemaan yksin, ennenkuin voi jakaa elämänsä toisen kanssa. Ja tottakai yksinelämisessä on puolensa eikä se parisuhdekkään aina ihan herkkua ole, MUTTA mielestäni on tärkeää myös myöntää itselleen, että jokainen kaipaa kumppania. On okei ajatella, että haluaa tulla halutuksi ja haluaa sitä tukea ja turvaa toiselta. (H13)

Siitä lähtien kun aloin seurustella 19-vuotiaana, minulla on aina ollut joku mies / joitakuuta miehiä ”kehissä” Tajusin tämänkin vasta aivan hiljattain. Olen aina halveksinut naisia, jotka eivät pysty olemaan yksin ja yhtäkkiä tajuan itse olevani juuri sellainen. Minulla on kallepääatalolaisen suomalaisen miehen mieli siinä mielessä, että kuvittelen ihmisen ylimmän tarkoituksen olevan kaikesta yksin selviäminen. Heikkouksia ei näytetä, ja minulle aika monet ilmeisesti muille ihmisille varsin normaalit asiat ovat heikkouksia. Olen aina ajatellut, että ihmisen tulee tavoitella sitä, että pystyy olemaan yksin, joten parisuhteen haluaminen on aivan liian pinnallista. Olen kieltänyt itseltäni normaalin onnellisen parisuhteen haluamisen ja samaan aikaan olen tyydyttänyt läheisyyden tarveani epämääräisissä toinen nainen –suhteissa. (H1)

Nuorten ihmisten odotetaan saavuttavan joitakin asioita tiettyssä elämänvaiheessa. Vaikka yksin pärjäämistä arvostetaan, pitäisi kuitenkin parisuhteesta löytyä kokemuksia tiettyyn ikään mennessä. Aapolan ja Ketokiven (2005, 20) mukaan nuorilta vaaditaan yhä aikuisen statuksen saavuttaakseen tiettyjä ulkoisia ja materiaalisia ehtoja, joita ovat esimerkiksi taloudellinen itsenäisyys, koulutuksen saattaminen loppuun sekä perheen perustaminen. He esittävät, että ehdot ovat vuosien saatossa pysyneet suhteellisen samoina, vaikka nykyisin ne lykkäytyvät, usein vapaaehtoisestikin, yhä pidemmälle monien nuorten elämässä. Lisäksi nämä aikuisuuden merkkipaalut ovat muuttuneet vähemmän pysyviksi ja ne saatetaan menettää esimerkiksi avioeron tai työttömyyden kautta.

Myös Saastamoisen (2000, 136) mukaan psykologiset vaihemallit siitä, millaista on ihmisen normaali kehitys, ovat suodattuneet vahvasti osaksi arkista kielenkäyttöä. Omaa elämää suhteutetaan usein normatiiviseen elämänkaareen. Eroryhmien kirjoituksissa nostettiin aika ajoin esille, kuinka suuria paineita *seurustelukokemusten puute* saattaa välillä aiheuttaa:

Hänen kanssaan oli vain niin helppo olla, ja tunsin, että hän ajatteli samoin. Hänessä oli kaikki ulkoiset seikat kohdallaan; eli voin sanoa hänen olleen minulle ns. ”muodollisesti pätevä”. Lisäksi sain häneltä huomiota, hellyyttä, läheisyyttä, kumppanuuden tunnetta jne. Itselleni sain myös seurustelemaan ihmisen statuksen; enää ei tarvinnut olla se säälitävä iki-sinkku, joka ei koskaan löydä ketään. (H14)

Minusta tuntui hyvältä olla ekaa kertaa elämässäni se ei-enää-iki-sinkku. Vihdoin minullakin oli oma kulta. Ehkä tämä ajatus sai minut ihastumaan entistä syvemmin entiseeni? (H22)

Ennen suhdettani olin sinkkuna puolisen vuotta. Ensimmäisen suhteen löysin vasta 20-vuotiaana, ja tunsin itseni jälkeenjääneeksi. Olen ollut nuoruuteni yksinäinen ja lapsena vähän pyöreä. Lukioaikakin on ollut vaikeaa, kun muutin yksin toiselle paikkakunnalle, kuten myös sitten yliopistoon. Pelkään yksin olemista. Pelkään sinkkuuden mukanaan tuomaa turvattomuutta. (H38)

Edellisissä lainauksissa nousevat esiin vaatimukset siitä, että tiettyyn ikään mennessä kaikilla tulisi olla jonkinlaisia kokemuksia seurustelusta, jos haluaa edetä asioissa "tavalliseen" tahtiin. Kirjoituksissa käytettiin muun muassa ilmaisuja "säälittävä ikisinkku" ja "armottomat sinkkumarkkinat". Ensimmäisen suhteen löytäminen 20-vuotiaana sai erään kirjoittajan tuntemaan itsensä jälkeenjääneeksi. Tällainen ajattelu on toisaalta ristiriidassa yksin pärjäämisen ihannoimisen kanssa. Tämä ymmärrettävästi asettaa nuorille aikuisille hämmentäviäkin vaatimuksia. Toisaalta pitäisi hankkia seurustelukokemuksia, joita ilman on "säälittävä", toisaalta ei saisi puhua parisuhteen kaipauksesta, ettei antaisi itsestään "heikkoa" vaikutelmaa, kun ei pärjää yksin.

Vaaranen (2007, 16, 78), joka on tutkinut nuorten aikuisten parisuhteita, puhuu "tik-tik-sinkuista". Tällä hän tarkoittaa yksineläviä nuoria naisia, jotka laskevat kalentereistaan, miten paljon heillä on aikaa jäljellä parisuhteen löytämiseen ja perheen perustamiseen. Tämä saattaa Vaarasan mukaan puolestaan johtaa "pikarakkauteen", jolloin kotiunelmiin uskova pari etenee nopeasti ratkaistakseen perheen perustamisen tarpeen. Pikarakkaussuhteissa ihminen välittää kuitenkin enemmän normin täyttämisestä kuin kumppanistaan. Myös joissain eroryhmän kirjoituksissa pohdittiin, oliko seurustelevan ihmisen statuksen täyttäminen saanut ehkä liiankin suuren merkityksen omassa parisuhteessa.

6.5 Yhteenvetoa selityksistä

Olen edellä tarkastellut niitä syitä, joiden vuoksi eroryhmiin osallistuneet kokivat parisuhteensa päättyneen. Määtän (2002, 19) mukaan parisuhteen päättymisen syitä on runsaasti, eikä mikään niistä ole ratkaisevasti yleisempi kuin joku toinen. Määttä esittää, että hänen tutkimuksessaan avioeron syyt kerrottiin sellaisina kuin ne oli koettu tai haluttiin paljastaa. Esille tuli siis niitä syitä, joita tutkimukseen osallistuneet pitivät itse tärkeinä. Näin oli myös tässä tutkimuksessa. Ottamatta kantaa siihen, miten tilanne kuvaa yleisesti käsityksiä parisuhteen päättymisen syistä, olen tarkastellut niitä syitä, joita

tämän aineiston nuoret aikuiset ovat pitäneet tärkeinä. Ajan kuluessa tarina parisuhteesta ja sen päättymisestä todennäköisesti muuttuu ja sitä kautta esiin nostettaisiin ehkä erityyppisiä syitä. Olen tulosten kuvaamisen yhteydessä pyrkinyt viittaamalla muihin eroista tehtyihin tutkimuksiin kuitenkin osoittamaan, että aineistostani löytyi myös yhteneväisyyksiä aikaisempaan tutkimukseen ja niissä löytyneisiin syyselityksiin.

Näkyikö sitten parisuhteen päättymisen syissä jollain tavalla se, että tutkittavat olivat nuoria aikuisia? Ryhmissä esitetyissä syyselityksissä oli paljon samaa kuin syissä, joita tuotiin esiin avioerotutkimuksissa. Kommunikaatio, tunteet, toisen huomioiminen ja arvostus sekä päätös yhdessä pysymisestä nousivat jatkuvasti esiin niin tässä aineistossa kuin aiemmin tehdyissä tutkimuksissa. Kuitenkin nuorten aikuisten elämäntilanne vaikutti todennäköisesti ainakin siihen, että jotkut arkiset haasteet eivät näyttäytyneet samanlaisina, koska suhteet eivät aina olleet vielä vakiintuneet ja arkistuneet. Esimerkiksi lasten saaminen muuttaa parisuhdetta ja pienten lasten kanssa eläminen saattaa olla suhteelle raskasta aikaa. Tässä aineistossa lapsia ei suurimmalla osalla ollut. Toisaalta lasten saaminen saattaa myös pitää parisuhdetta koossa ja lujittaa päätöstä pysyä yhdessä. Eräs aineistossa näyttäytynyt ja osallistujien ikään liitettävä erityispiirre oli aikaisempien seurustelukokemusten puute ja vapauden kaipuu; vielä ei oltu valmiita sitoutumaan, vaan haluttiin jatkaa vapaata nuoruutta vielä jonkin aikaa. Myös erilaisuus ja erilaiset tulevaisuudensuunnitelmat nostettiin tässä tutkimuksessa esiin, kun pohdittiin syitä parisuhteen päättymiselle. Nuorille aikuisille saattaa ymmärrettävästi olla tärkeää, että näkemykset tulevaisuudesta kohtaavat siinä vaiheessa, kun mietitään sitoutumista. Esimerkiksi se, että vain toinen osapuoli haluaa lapsia, saattaa tehdä yhteisen tulevaisuuden suunnittelemisen mahdottomaksi. Myöhemmin, kun tällaiset suuremmat suuntaviivat yhdessäololle on jo määritelty, ei erilaisuus ehkä enää niin usein esiinny eron syynä.

Tässä tutkimuksessa yleisimmin parisuhteen nähtiin kaatuneen arkisiin ja jokapäiväisiin ongelmiin. Varsinkin hankaluudet kommunikaatiossa – vuorovaikutus- ja riitelytaidot sekä tunnepuhe – nähtiin erityisinä haasteina parisuhteelle. Kommunikaatio-ongelmat ovat ehkä niitä, joista on vaikea selvittää ilman ulkopuolisen tahon apua. Siksi niihin haetaankin suhteellisen usein apua ammattiauttajilta. Vaikka pidempi parisuhde perustuu arjen pyörittämiseen, täytyy sen kuitenkin tuottaa myös tyytyväisyyttä ja ilon hetkiä molemmille osapuolille. Määttä (2002, 31) kirjoittaa: "Jos yhdessäolo on pelkkää puuduttavaa arkea, velvollisuuksia ja työtä ilman myönteisiä hetkiä, rituaaleja tai seikkailu-

ja, rutiinit lannistavat koko suhteen". Vaikka kompromissien tekeminen on parisuhteessa tärkeää, kaikesta ei voida tinkiä. (Mts. 31.) Tämä näkyi myös tässä aineistossa ensinnäkin viittauksina tyytymättömyyteen parisuhteessa ja esimerkiksi epätasaiseen vastuunjakoon arjessa. Toisaalta taas parisuhteessa ei aina osattu pitää kiinni niistä itselle tärkeistä asioista, vaan oltiin suhteessa, johon ei oltu tyytyväisiä. Omien rajojen vetäminen ja kompromissien tekeminen on jatkuvaa tasapainoilua parisuhteen osapuolten välillä.

Hännisen (1999) mukaan nykyhetki saa merkityksensä toisaalta menneisyyden tapahtumien, toisaalta tulevaisuuden suunnitelmien kautta. Nettiryhmiin osallistuneet toivat kirjoituksissaan esiin tiedostavansa myös aikaisempien tapahtumien ja kokemusten merkityksen tähän hetkeen. Esiin tuotiin niin lapsuuden perheeseen kuin muihinkin aikaisempiin ihmissuhteisiin ja kokemuksiin liittyneitä syyselityksiä. Tulevaisuus puolestaan näyttäytyi aineistossa niissä suunnitelmissa, joita ryhmiin osallistujat tekivät pidemmällä tähtäimellä. Joidenkin parisuhteiden kohdalla niiden päättyminen liitettiin siihen, että ei oltu valmiita tekemään sitoutumispäätöstä. Toisaalta sitoutuminen ja parisuhteen hoitaminen vaativat myös molempien osallistumista ja työtä, johon ei aina kirjoittajien mukaan löytynyt kiinnostusta. Lisäksi, jos toisen suunnitelmat ja haaveet tai yleensä elämänarvot tuntuivat kovin erilaisilta, nähtiin yhteinen tulevaisuus usein liian haasteellisena. Perheen perustamisen lisäksi nuoruuteen kuuluu myös oman itsensä löytäminen ja itsenäistyminen lapsuuden perheestä. Joskus oma kasvu ja kehitys oli johtanut kumppanin kanssa eri suuntiin. Välillä myös koettiin, että on tärkeää olla ensin sinut itsensä kanssa ja vasta sen jälkeen on valmis sitoutumaan ja suunnittelemaan elämää toisen kanssa.

Syiden luokittelu oli monimutkainen prosessi, eikä ajallinen jäsenyys, johon päädyin ole ainoa mahdollinen. Pyrin kyseisellä jäsenystavalla selkiyttämään esiteltyjen syyselitysten ymmärtämistä sekä tuomaan esiin, kuinka niin käsitys menneestä, nykyhetkestä kuin tulevaisuudestakin, ovat jatkuvasti läsnä, kun merkityksellistetään oman elämän tapahtumia ja ratkaisuja. Ajallisen jäsenykseni tarkoitus ei ole kuitenkaan väittää, että elämä etenisi lineaarisesti ja rationaalisesti menneestä tulevaan. Yhdyn enemmän Pohjolan (1994, 112) ajatukseen siitä, että: "elämä on monien samanaikaisesti limitäin esiintyvien osatekijöiden prosessi". Menneisyyden tapahtumat saattavat saada uuden merkityksen jonkin myöhemmin tapahtuneen asian kautta.

Kuten olen jo useasti esittänyt, syyt eroamisen taustalla ovat moniulotteisia ja niiden välisiä kausaalisuhteita oli vaikea määritellä. On lähes mahdotonta sanoa, mikä milloinkin on syy, mikä seuraus, eikä osallistujilla itselläänkään liene tästä aina vankkaa käsitystä. Lähes kaikki eroryhmiin osallistuneet esittivät useamman kuin yhden syyn parisuhteensa päättymiselle. Osa esitetyistä syistä oli toisistaan riippumattomia, osa taas oli jonkun toisen syyn seurauksia. Pysin nostamaan esiin kaikki aineistossani esitetyt parisuhteen päättymisen syyt ottamatta kantaa siihen, miten niiden väliset kausaalisuhteet esiintyivät, koska eri ihmisten kohdalla ne saattoivat kulkea hyvin erilaisia polkuja. *Lapsuuden perheessä omaksutut käyttäytymismallit saattoivat myöhemmin parisuhteessa tuottaa hankaluuksia ratkaista ongelmia, mikä johti pikku hiljaa tyytymättömyyteen parisuhteessa ja esimerkiksi uskottomuuteen, joka viimein päätti suhteen.* Edellisellä kuvitteellisella ja yksinkertaistetulla lause-esimerkillä pyrin konkretisoimaan, että parisuhteen päättymisen taustalla vaikuttavat syyt ovat kietoutuneet toisiinsa ja niihin ovat yhteydessä tavalla tai toisella kaikki ajallisuuden tasot. Tiivistäen voisi sanoa, että eroryhmiin osallistuneet pyrkivät selittämään ja merkityksellistämään parisuhteen päättymistä sitomalla tapahtumia ja niihin liitettyjä kausaaliattribuutioita tarinallisen kerronnan kautta toisiinsa – ymmärtämään, mitä tapahtui ja miksi.

Ajallisesti jäsenettyjen syiden (menneisyys-nykyhetki-tulevaisuus) lisäksi aineistosta löytyi viittauksia parisuhdekulttuuriin. Parisuhdekulttuuri suhteutuu tekemääni jäsenyksen kahdella tavalla. Ensinnäkin se ympäröi kaikkia edellä esittämiäni syitä ja osaltaan vaikuttaa kontekstina siihen, millaisia syyselityksiä missäkin yhteydessä parisuhteen päättymiselle halutaan antaa. Toiseksi parisuhdekulttuuriin viitattiin kirjoituksissa suoraan, kuten esittelin luvussa 6.4. Tämä tapahtui lähes poikkeuksetta niin, että kirjoittajat kritisoivat viesteissään vallitsevaa parisuhdeilmapiiriä ja kokivat sen hankaloittavan jollain tavalla parisuhteessa elämistä. Kirjoittajat halusivat viesteissään erottautua mielipiteillään "armottomanakin" pidetyistä parisuhdemarkkinoista ja vallitsevasta "kulutuskulttuurista". Aikaisemmissa luvuissa esittelemieni tutkimusten kuvaukset nykyajan deittailukulttuurista ja kevytsuhteista näyttäytyivät siis kielteisenä näihin ryhmiin kirjoittaneiden nuorten aikuisten kirjoituksissa. Nykyajan parisuhdekulttuuria kuvaavat tutkimukset antavat usein parisuhteista melko kyynisen kuvan. Avioeroista uutisoidaan niin, että välillä vaikuttaa, että parisuhteita on lähes mahdotonta saada toimimaan. Nykyisessä sallivammassa ilmapiirissä on kuitenkin hyvätkin puolensa. Nykyisin erilaiset

parisuhteet ovat mahdollisia ja yksilölliset ratkaisut hyväksytään ehkä paremmin kuin ennen. Vaikka luovuttaminen liian helpolla saattaa kuvastaa nykyajan parisuhteita, on kuitenkin myös hyvä asia, että eroaminen on mahdollista. Joskus parisuhteen päättymisen saattaa olla parempi ratkaisu kuin eläminen onnettomassa suhteessa.

7 TARINOITA PARISUHTEEN PÄÄTTYMISESTÄ

– *narratiivinen analyysi*

Olen tähän mennessä tarkastellut parisuhteen päättymisestä kerrottuja tarinoita ja nostanut esiin niissä erolle esitettyjä syyselityksiä. Pysyin tarkastelussani koko ajan kirjoitetun tekstin tasolla, eli nostin aineistolainauksien kautta esiin teemoja, joita oli sellaisenaan ilmaistu aineistossa. Valkosen (2007, 72) mukaan narratiivisessa analyysissä ei jäädä sisällöllisten teema-alueiden kuvaamiseen ja analysoimiseen, vaan jäsenystä käytetään hyväksi ihmisten hypoteettisten sisäisten tarinoiden konstruoimisessa. Seuraavaksi siirryn analyysissä tulkinnallisempaan vaiheeseen, jossa en enää pelkästään poimi ja jäsennä aineistosta tutkimustehtävälleni merkityksellisiä teemoja, vaan tuotan kokonaan uutta. Rekonstruoimalla aineistosta neljä erilaista sisäistä tarinaa parisuhteen päättymisestä, nostan samalla tarkasteluni abstraktiotasoa.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kautta siirryttiin yksityisestä yleisempään suuntaan, eli kerrottujen erotarinoiden tasolta yleisempään jäsennykseen siitä, millaisia syitä parisuhteen päättymiselle annettiin. Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla suunta oli päinvastainen, eli koko aineiston luennan tasolta siirryttiin yksittäisten ihmisten tarinoiden tiivistämiseen ja lopulta esimerkkitarinoiden tuottamiseen. Tässä luvussa esittelen analyysini toista vaihetta. Rekonstruoin narratiivisen analyysin avulla kolmentoista osallistujan kirjoituksista neljä sisäistä tarinaa parisuhteen päättymisestä. Seuraavaksi aineistoa tarkastellaan toisen tutkimuskysymyksen kautta.

7.1 Sisäiset tarinat

Hännisen (1999, 33, 73) mukaan ihminen luo merkityksen elämänmuutokselle ammentamalla aineksia kulttuurisista merkitysjärjestelmistä. Samalla merkityksenanto nojautuu kuitenkin ihmisen omaan yksilölliseen kokemukseen ja elämänhistoriaan. Hänen mukaansa sellaisten kirjoitettujen tekstien, jotka on laadittu yksin ja ajan kanssa, voidaan ajatella heijastavan nimenomaan reflektoitua sisäistä tarinaa. Olen narratiivisen analyysin avulla pyrkinyt tavoittamaan kirjoittajien sisäisiä tarinoita. Käyttämäni aineisto tarjoaa tähän hyvät edellytykset, sillä kirjoittaminen ryhmään perustui pitkälti oman tilanteen reflektointiin.

Seuraavaksi esittelen neljä rekonstruoimaani sisäistä tarinaa: uhri-, päivä kerrallaan -, itsenäistymis- ja kasvutarinan. Kuvaan sisäisiä tarinoita aineistosta poimittujen lainausten avulla. Lainauksiin yhdistetyt nimet ovat pseudonyymejä, eivät henkilöiden oikeita nimiä tai heidän käyttämiään nimimerkkejä. Muodostin sisäiset tarinat edellä esittelemieni analyysiperiaatteiden (ks. luku 5.2.2) avulla kiinnittäen huomiota erityisesti siihen, miten osallistujat kirjoittivat: 1) parisuhteen päättymisestä ja sen syistä, 2) itsestään ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan sekä 3) tulevaisuuden odotuksistaan.

Jos edellisessä luvussa esitetyt syyselitykset sijoittuivat tarinallisuuden selittävälle tasolle, siirryttiin sisäisten tarinoiden rekonstruoinnissa astetta enemmän moraalisten seurausten suuntaan (ks. luku 4.3). Hännisen ja Koski-Jänneksen mukaan (1998, 201; 1999) tarinan selitystavalla on moraalisia seurauksia, jos selittämiseen kytkeytyy se, ketä pidetään syyllisenä tapahtumiin. Tästä näkökulmasta tarina saattaa heidän mukaansa olla syyllistävä tai vapauttava. Toisaalta tarinassa myös usein joko korostetaan tai vähätellään päähenkilön toimintakykyä.

7.1.1 Uhritarina

Uhritarinoita oli kolmentoista osallistujan tarinoista kolme. Näissä tarinoissa parisuhteen päättymisen koettiin hyvin negatiivisena elämäntapahtumana, eikä erossa oikein osattu nähdä mitään hyvää.

Itse en ole vielä löytänyt mitään positiivisia puolia tästä erosta. Aloitin kyllä uuden harrastuksen eron jälkeen, mutta voisin lopettaa sen saman tien, jos exäni tulisi takaisin. Typerästi kun edelleenkin toivon, että exäni tulisi takaisin, vaikka hänellä on jo uusi kumppani. (Maija)

Parisuhteen päättymisen syytä etsittiin usein itsestä ja pohdittiin, mikä minussa on vikana, kun toinen halusi päättää suhteen. Omat mahdollisuudet vaikuttaa siihen, jatkuiko vai päättyikö suhde, nähtiin heikoiksi. Myöskään mahdollisuuksia oman olon helpottamiseksi tai elämänhallinnan tunteen lisäämiseksi parisuhteen päättymisen jälkeen ei pidetty kovin hyvinä.

Ja niin, haluanko minä edes selvittää tästä erosta? Se on kysymys, johon olen kovasti etsinyt vastausta. Toki haluaisin olla taas onnellinen, mutta jos se tarkoittaa elämää ilman exääni, niin en olekaan enää niin varma asiasta. Olen edelleen sitä mieltä, että exäni on minulle se ainoa oikea enkä voi olla onnellinen kenenkään muun kanssa. (Maija)

Minulla ei ole hajuakaan, kuinka saisin kaikki häntä kohtaan tuntemani tunteet loppumaan! Kunpa voisin edes ymmärtää tämän tilanteen: että suhteemme on ohi, eikä hän enää ole tulossa takaisin. Kipu on aivan uskomattoman suuri! (Niina)

Uhritarinoiden kertojat usein pohtivat, että eivät edes halua irrottaa otettaan päättyneestä parisuhteesta ja ajatella toipumista tilanteesta. Seuraavaksi esittelen ensimmäisen aineiston perusteella muotoilemani sisäinen tarinan, **uhritarinan**:

Minulla oli ihana parisuhde, jossa olin onnellinen. En kokenut, että suhteessamme olisi ollut erityisiä ongelmia, ainakaan sellaisia, joita ei olisi voitu selvittää. Koen vääryyttä siitä, että minulle ei annettu mahdollisuutta vaikuttaa tilanteeseen, kun en tiennyt asioiden olevan toisen mielestä niin huonosti. Uskon edelleen, että entinen kumppani on minulle se oikea, enkä oikein osaa nähdä hänessä mitään vikaa. Muutenkin, koska parisuhde jatkui mielestäni loppuun asti hyvänä, on siitä vaikea keksiä mitään negatiivista sanottavaa. Toivon yhä, että voisimme palata vielä yhteen, vaikka en uskokaan tämän olevan enää mahdollista. Parisuhteen päättymisen aiheuttama kipu on mielettömän suuri ja on vaikea nähdä, miten pääsisin tästä eteenpäin. Syytän itseäni siitä, mitä tapahtui. Mietin paljon, mitä olisin voinut tehdä toisin ja mikä minussa oli vikana, kun en kelpannut hänelle. Minun on hyvin vaikea nähdä erossa mitään hyviä puolia.

7.1.2 Päivä kerrallaan -tarina

Päivä kerrallaan -tarinoita löytyi aineistosta neljä. Päivä kerrallaan -tarinoissa parisuhteen päättymisestä oltiin hyvin järkyttyneitä. Usein omat mahdollisuudet vaikuttaa pa-

risuhteen viimeisinä aikoina koettiin heikoiksi. Omat vaikutusmahdollisuudet liitettiin sen sijaan tämänhetkiseen eronjälkeiseen elämään ja sen hallintaan saamiseen.

Tarinoissa kuvattiin esimerkiksi, miten pyrittiin pysymään kiireisinä, jotta parisuhteen päättymisen aiheuttamat voimakkaat tunteet eivät saisi liian suurta otetta. Muutenkin pidettiin tärkeänä, että kyettiin jatkamaan arkea niin "normaalisti" kuin mahdollista – tai ainakin selviytymään arjen pakollisista askareista.

Olen herännyt joka aamu seitsemältä ylös (samaa aikaan poikaystäväni kanssa - jos jäisin nukkumaan niin kestää 2h päästä sängystä ylös itkusilmäisenä...). Aamupalan jälkeen olen mennyt lenkille, sitten suihkuun, ja lukusaliin. Teen ruuan valmiiksi kun toinen tulee töistä kotiin. Illalla koulujuttuja taas, tai sitten turrutan aivojani tv-ohjelmilla, jotka eivät ole ennen kiinnostaneet pätkääkään. Niin ja töitäkin on parina iltana viikossa. Tällaisessa aikataulussa on hyötynsä, kun olen niin epäjärjestelmällinen ihminen... mutta myös haittanasa, sillä jollain tavalla varmaan lykkään pahan oloni taka-alalle. (Liisa)

Suru on läsnä kaikkialla ja koko ajan, itken päivittäin. Olen yrittänyt saada otetta surusta, sillä pitäisi keskittyä graduun. Päivät sujuu kohtalaisesti ja välillä saan tehtyä hyvinkin työtäni eteenpäin. Olen kuitenkin huomannut, että yritän olla liiankin sisukas ja iltaisin olen sitten yliväsynyt, mikä purkautuu pahana olona. (Sari)

Edellisissä lainauksissa nostettiin esille myös se puoli, että oman pahan olon lykkääminen taustalle ei aina ole pelkästään helpottava asia, ainakaan pitkällä tähtäimellä. Päivä kerrallaan -tarinoissa esitettiin myös, että on tärkeää välillä kaiken kiireen keskellä pysähtyä suremaan. Tämä tulee esiin seuraavan kirjoittajan lainauksessa:

Täällä on viikko sujunut ihan mukavasti, tekemistä on ollut välillä ihan liiankin kanssa ja viikonloppu tulee tarpeeseen. Toisaalta mielestäni on hyvä kasata tekemistä ja menoja, jos niihin menee hyvällä mielellä eikä pakoon jotakin muuta. mutta jos ei jätä suremiselle aikaa niin se vain siirtyy. Kohtuudella kaikkea. (Hanna)

Toisaalta päivä kerrallaan -tarinoissa korostuu jollain tavalla myös tämän päivän tehokkuusajattelu. Vaikka on kokenut suuren menetyksen, ei ole aikaa pysähtyä ja surra, vaan elämää on jatkettava samaan tahtiin kuin ennenkin.

Lisäksi päivä kerrallaan -tarinoille oli tyypillistä kuvata, miten merkityksellistä on keskittyä nyt tähän hetkeen ja oman pään selvittämiseen, ennen kuin on ehkä joskus tulevaisuudessa taas valmis uuteen parisuhteeseen. Toisaalta ajatus tulevaisuudesta saattoi

myös olla liian pelottava, kun epäonnistuminen suhteessa oli vielä niin tuoreessa muistissa.

Parempi siis antaa ensin oman päänselvitä, pääsisi taas siihen tilanteeseen että osaa olla sinut itsensä kanssa. (Tiina)

Seuraavana toinen rekonstruoimani sisäinen tarina parisuhteen päättymisestä, **päiväkerrallaan -tarina:**

Olin parisuhteessa, joka oli pääsääntöisesti onnellinen. Ero satutti minua kovasti ja aika ajoitin minulla on ollut hyvinkin vaikeaa. Välillä on parempia päiviä, välillä taas epäilen, pääsenkö tästä ollenkaan eteenpäin. Tunteet kulkevat vuoristorataa: toisaalta minulla on mieletön ikävä entistä kumppaniani, toisaalta olen vihainen ja on minusta hyvin epärealistista, että kaiken piti loppua. Surusta on kuitenkin saatava ote, jotta selviän arjen askareista, opiskeluista ja työstä. Tällä hetkellä keskityn lähinnä tässä hetkessä elämiseen ja oman päänselvittelemiseen. En ole vielä valmis uuteen parisuhteeseen, haluan ensin päästä taas sinuiksi itseni kanssa. Yritän pitää itseni kiireisenä ja keksiä kaikenlaista ohjelmaa, jotta saan ajatukseni välillä muualle. Tiedän kuitenkin, ettei surua voi paeta, vaan tunteet pitää kohdata. Silti helpottaa, kun on välillä muuta mietittävää. Tulevaisuuden ajattelemiseen liittyy tiettyä pelkoa ja varauksellisuutta nyt, kun takana on epäonnistuminen parisuhteessa.

7.1.3 Itsenäistymistarina

Itsenäistymistarinoita oli tässä tutkimuksessa yhteensä viisi. Itsenäistymistarinalle ominaista oli, että parisuhde koettiin itselle hyvin tärkeäksi. Parisuhteen päättymisen jälkeen suhdetta ja omaa onnellisuutta sen aikana alettiin kuitenkin kyseenalaistaa. Itsenäistymistarinoissa keskeisiä olivat etenkin omien rajojen asettamisen kysymykset. Tarinoissa pohdittiin usein, miksi toiselta ei ollut vaadittu parisuhteessa enempää, vaan oli tyydytty suhteeseen, jossa ei itse oltu oikein onnellisia. Toinen päästettiin ikään kuin liian helpolla. Omista toiveista ja mieltymyksistä joustettiin siinä toivossa, että toinen muuttaisi myöhemmin suhtautumistaan ja osaisi antaa niille arvoa. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan parisuhteessa elettiin enemmän toisen osapuolen ehdoilla. Eräs syy tälle oli, ettei omista oikeuksista uskallettu pitää kiinni, koska pelättiin toisen lähtemistä suhteesta. Epävarmuus siitä, oliko toinen parisuhteeseen yhtä sitoutunut, johti siihen, että toista varottiin suuttamasta.

Arki oli kovin raastavaa, kun kerta toisensa jälkeen nielin kyyneleitä, en kuitenkaan osannut ja halunnut puolustautua loukkauksilta. Halusin hänenkin olevan kiltti minulle.

Ja tämän takia minun tietysti pitäisi olla vain kiitollinen, etten enää ole hänen kanssaan tuossa raastavassa suhteessa. En ymmärrä kuinka minusta löytyi tällainekin nyhverö - puoli. (Emma)

Olisi pitänyt sanoa, että mä en jää tällaista kuuntelemaan. Mua ei kohdella noin. Olisi pitänyt sanoa se sen kaverin kuullen, jonka edessä mut nolattiin. Ja joka kanssa haukkui minua selän takana. -- Olen yksin roikkunut hänessä ja uskonut, että joskus hän vielä huomaa, että olen arvokas ihminen. Olen toivonut, että hän lopettaisi jättämisellä pelotellun ja alkaisi välittää tunteistani. (Milla)

Parisuhteen päättyminen oli itsenäistymistarinoissa selvä käännekohta. Ennen sitä parisuhteesta haluttiin pitää kaksin käsin kiinni, mutta eron jälkeen nousi esiin ajatuksia siitä, oliko suhde sittenkään niin onnellinen. Parisuhteen päätyttyä moni jopa saattoi syyttää itseään siitä, että oli niellyt kumppanilta huonoa käytöstä, eikä ollut lähtenyt suhteesta itse. Eräs tähän mainittu syy oli yksin olemisen pelko. Myös se, miten tärkeää on, että tiettyyn elämänvaiheeseen mennessä on jo saavuttanut seurustelukokemuksia, niin ikään näkyi tässä tarinassa; osa kirjoitti siitä, että seurusteleavan ihmisen status oli näytelty itselle merkittävää roolia. Itsenäistymistarinoissa parisuhteen päättyminen pakotti ottamaan vastuun omasta elämästä. Vaikutusmahdollisuudet parisuhteen aikana koettiin usein heikoiksi, mutta eron jälkeen usko omaan kykyyn vaikuttaa lopulta kasvoi.

Mä oon ainakin huomannut, että eron jälkeen olen uskaltanut mennä juttelemaan vierasammille, arvovaltaisillekin ihmisille omana itsenäni. Ennen sitä uskoi, ettei yksinään ole mitään. Ennen sitä pakoili ihmisten katseita ja vältti menemästä juttelemaan kaupungilla puolitutuille. Olen saanut rohkeutta luottaa omaan itseeni. (Teen juttuja joita ennen en ole tehnyt ja jotka ovat pelottaneet, mutta silti teen) Olen oppinut vähitellen kiinnostumaan toisista ja kyselemään toisilta asioita ja kuulumisia, mitä ennen en tehnyt. (Milla)

En tiedä, onko minullakin nyt kasvukriisi. Ainakin minulle on eron jälkeen tullut vahva halu tulla kokonaiseksi ja oppia nauttimaan elämästä ensin yksin. Vasta sitten haluan lähteä tavoittelemaan onnea jonkun toisen kokonaisen kanssa. Ajattelen nyt niin, että kun kaksi kokonaista kohtaavat, suhde on huomattavasti vahvemmalla perustalla kuin kahden puolikkaan suhde. Minä ja entinen poikaystäväni olimme ilmeisesti vasta puolikkaita...(Taina)

Myös havahtuminen siihen, että on merkityksellistä tehdä asioita, jotka ovat itselle tärkeitä, eikä niinkään miellyttää muita, oli tälle tarinalle keskeinen.

Ihmisenä haluaisin oppia tietämään mitä juuri minä haluan, enkä arvilla muiden tunteita ja kameleonttina aina tuntokarvat pystyssä miettiä mitä minun odotetaan tekevän ja miten muuttuvan. Haluaisin sisäistä rauhaa. (Emma)

Pohtiessani millainen ihminen haluaisin olla, huomasin että alkuun mietin sitä paljolti muiden ihmisten kautta. Mitä haluaisin muilta ihmisiltä tai mitä haluaisin antaa muille ihmisille, enkä sen kautta mitä haluan itseltäni ja mitä haluan antaa itselleni. Valaiseva oivallus. Tahtoisin olla enemmän sinut itseni kanssa, tahtoisin tuntea oloni kotoisaksi itseni kanssa ympäristöstä riippumatta. (Juulia)

Kolmas aineistosta rekonstruoimani sisäinen tarina oli siis ***itsenäistymistarina***:

Seurustelin itselleni tärkeän ihmisen kanssa, mutta parisuhteessamme oli monia vaikeuksia. Koin, että annoin itsestäni parisuhteessa paljon enemmän kuin toinen. Kumppani loukkasi minua usein ja kohteli välillä melko huonosti. Jaksoin kuitenkin aina uskoa, että tilanne vielä helpottuu ja toinen lopulta muuttuu, kun ymmärtää, miten tärkeä hänelle olen. Näin jälkepäin olen miettinyt, että olisi pitänyt suhteen aikana puolustaa itseään useammin, eikä sietää toisen huonoa käytöstä. Joskus jopa syytän itseäni siitä, että olin niin hölmö, etten lähtenyt suhteesta. Olen kai pelännyt yksinäisyyttä ja yksin olemista. Olen ajatellut, että minun kuuluu olla parisuhteessa ja elämäni saa merkityksen erityisesti parisuhteen kautta. Parisuhteen päättyminen on ollut minulle raskas tapahtuma ja olen ollut hyvin surullinen. Eron jälkeen minulle on tullut tarve pysähtyä miettimään, mikä elämässäni on todella tärkeää: ei niinkään, mitä muut minulta odottavat, vaan millainen itse haluan olla. Haluan muuttua itsenäisemmäksi ja seistä omilla jaloillani, en halua ripustautua kehenkään. Nykyisin olen myös oppinut nauttimaan yksinolosta aina välillä.

7.1.4 Kasvutarina

Kasvutarinoita oli vain yksi niiden kolmentoista kirjoittajan joukossa, jotka olivat kirjoittaneet viiteen tai useampaan teemaan. Koko aineistossa tällaista kerrontatapaa kuitenkin esiintyi muutenkin. Rekonstruoimaani esimerkkitarinaan olen ottanut vaikutteita myös aineiston muista kirjoituksista, joissa parisuhteen päättymisestä kerrottiin kasvutarinalle tyypillisellä tavalla. Tein tämän, koska en halunnut minkään sisäisen tarinan kuvaavan yhden ihmisen tarinaa, vaan muodostin tyyppejä, jotka kuvaavat useampia samaa logiikkaa noudattavia tarinoita.

Kasvutarinoissa parisuhde koettiin onnellisena aikana, jolloin oli ollut hyvä olla. Parisuhteen päättyminen oli tuskallinen ja järkyttävä kokemus. Kuitenkin kaikesta kärsimyksestä huolimatta, tai toisaalta juuri sen ansiosta, parisuhteen päättyminen koettiin itselle lopulta tärkeäksi ja opettavaiseksi tapahtumaksi. Parisuhteen päättyminen pakotti pysähtymään ja miettimään uudelleen niin itseä kuin elämää yleensä.

Toisaalta vaikka on sattunut ja itkettänyt niin tämä on ollut erittäin kaivattu kriisi elämässäni mikä tähän asti on ollut jonkinasteista ”liitelyä” ja elämän narujen hallussapitoa, tai niin luulemista. Oli aika että joku ne narut katkaisisi ja laittaisi minut miettimään asioita vähän laajemmin ja tuskan kautta löytämään todemman itseni. Olen alkanutkin ymmärtämään monta tärkeää asiaa itsestäni, elämästä ja rakkaudesta. (Hanna)

Kasvutarinoissa kerrottiin usein siitä, kuinka raskaaseen tilanteeseen oli aktiivisesti haettu apua. Muutenkin parisuhteen päättymiseen sopeutumisen eteen oltiin valmiita tekemään myös töitä.

Aloin myös aktiivisesti kehittämään itseäni sekä pitämään itsestäni parempaa huolta antamalla enemmän aikaa tärkeimmille asioille jotka liiallisen työntekemisen takia olivat jääneet rappiolle. Joten, vaikka sattuu niin toinen puoli minusta on innoissaan ja jopa onnellinen tästä uudesta matkasta ja mahdollisuudesta. (Hanna)

Kasvutarinoissa pohdiskeltiin myös niitä asioita, joita parisuhteen päättymisen myötä elämässä oli saavutettu. Kasvutarinoille tyypillistä oli usko siihen, että raskaan tilanteen kautta saavutettiin lopulta ehkä jotain hyvääkin.

Ja vaikka jouduin luopumaan monesta asiasta, niin tämä on antanut – kuten jo kirjoitin – myös paljon. Tämä lähensi minua monen ystäväni kanssa ja avasi tunteissani aivan uusia ulottuvuuksia. Sain myös uuden, yllättävän, ystäväni johon luotan todella paljon. Ja hän on tukenut minua niin mahtavasti että en olisi ikinä voinut uneksiakaan sellaisesta. Olen myös löytänyt osia itsestäni ja omasta elämästäni jotka olin hukannut jonnekin matkan varrelle. Näistä olen todella onnellinen. Mitään ei elämässä saa ilmaiseksi. välillä ”hinta” tosin tuntuu kohtuuttomalta... (Hanna)

Viimeisen, eli neljännen sisäisen tarinan nimesin ***kasvutarinaksi***. Esittelen sen seuraavaksi:

Seurustelin itselleni tärkeän ihmisen kanssa ja olin suhteessamme onnellinen. Koin, että tulin hyväksytyksi omana itsenäni ja minun oli hyvä olla hänen kanssaan. Suhteemme kuitenkin päättyi eroon, mikä oli minulle kova paikka. En ole ehkä koskaan tuntenut yhtä suurta surua ja tuskaa kuin tämän eron yhteydessä. Suru ja ikävä ovat olleet vahvasti läsnä arjessa, joskin elämänilo on vähitellen alkanut aika ajoin palata elämääni. Koen, että ero on kaikessa vaikeudessaan ollut tavallaan toivottu kriisi elämässäni. Elämäni on aiemmin kulkenut omalla painollaan, ollut ikään kuin liitelyä ilman selkeämpää suuntaa. Uskon, että kivun lisäksi ero on ollut minulle mahdollisuus uuteen. Olen alkanut kehittämään itseäni ja pitämään itsestäni parempaa huolta. Olen lähentynyt joidenkin ystäväni kanssa, alkanut lukemaan ja kirjoittamaan enemmän sekä hakenut ammattiapua tunteideni käsittelyyn. Huolehdin aiempaa tarkemmin myös siitä, että järjestän enemmän aikaa asioille, jotka ovat tärkeitä itselleni. Sisäinen prosessi on tuntunut pelot-

tavalta, mutta uskon, että se kannattaa. Olen tämän kaiken myötä alkanut ymmärtää hieman paremmin itseäni, rakkautta ja elämää.

7.2 Yhteenvetoa sisäisistä tarinoista

Vidgrenin (1993, 26) mukaan eron jälkeen ihmisillä voidaan havaita ainakin kolmea erilaista käyttäytymistapaa: jotkut karttavat kaikkea eron käsittelyä, osa "on aina menossa" ja kolmas ryhmä "käy läpi helvetin" työstäessään eroa. Riippuu eletyn suhteen laadusta, eronneen itsetunnosta ja sosiaalistumisen kautta hankituista ominaisuuksista ja kyvyistä, millaisia käyttäytymismalleja ja selviytymiskeinoja eronnut valitsee. Hän esittää, että kun ihminen selvittää itselleen, mikä hänen oma osuutensa on suhteen epäonnistumisessa, hän lakkaa olemasta tapahtumien "uhri". Uhritarinoille tyypillinen selviytymiskeino vaikuttaa olevan parisuhteen päättymisen käsittelyn karttaminen, koska tämä olisi liian tuskallista tai sitten parisuhteesta ei olla vielä valmiita päästämään irti. "Aina menossa" kuvaa parhaiten päivä kerrallaan -tarinoissa esitettyjä selviytymiskeinoja; itsensä kiireisenä pitämällä saa arjen pysymään koossa ja parisuhteen päättymisen aiheuttamat voimakkaat tunteet pidettyä kurissa. Lähes kaikki eroryhmiin osallistuneet kertoivat, miten kovasti parisuhteen päättymisen oli heitä satuttanut, monet siis myös "kävivät läpi helvetin". Itsenäistymis- ja kasvutarinoissa tuskallisella tapahtumalla nähtiin olevan kuitenkin myös joitain positiivisia seurauksia.

Esittelemäni sisäiset tarinat saattavat kertoa myös jotain siitä, missä vaiheessa ihmiset olivat parisuhteensa päättymisen käsittelyssä. Heti parisuhteen päätyttyä ajatukset saattavat liikkua uhritarinalle tyypillisiä polkuja. Toisaalta moni myös varmasti pyrkii pysymään kiireisenä ja elämään päivä kerrallaan silloin, kun on vasta toipumassa parisuhteen päättymisestä. En usko, että heti suhteen päättymisen hetkellä monellekaan tulee mieleen pohdiskella sen hyviä puolia, ainakaan jos on tullut jätetyksi. Jättäjällä on usein enemmän aikaa valmistautua eroon ja sulatella sitä mielessään, kun taas jätetylle tilanne saattaa tulla aivan yllättäen (Fisher, 1996, 109). Eroryhmiin kirjoittaneet kertoivat usein eron tulleen aivan arvaamatta ilman mitään ennakkovaroituksia. Tulevaisuuteen katseensa suuntaaminen vaatii aikaa, eikä päättyneestä parisuhteesta otteen irrottaminen ole helppoa, varsinkin jos kyseessä on ollut itselle se kaikkein läheisin ihminen.

Aika, joka eteenpäinmenoon vaaditaan, on aineiston perusteella hyvin yksilöllinen. Jotkut kirjoittivat juuri eronneensa, mutta olivat jo toipuneet siitä suhteellisen hyvin. Osalla taas parisuhteen päättymisestä oli jo vuosia, mutta se satutti edelleen lähes samalla tavoin kuin juuri tapahduttuaan. Lisäksi osa kirjoittajista kuvasi välillä, että oli jo itse kuvitellut toipuneensa päättäneestä parisuhteesta, mutta yllättäen myöhemmin huomasi, että eroprosessi oli vielä pahasti kesken. Esimerkiksi uusi parisuhde saattoi nostaa esiin taka-alalla olleet tunteet ja surun aikaisemmasta erosta. Joskus saattaa olla mahdollista myös se, että ikään kuin joutuu uhritarinan vangiksi, eikä pääse elämässään eteenpäin. Myös Nyytin eroryhmissä keskusteltiin siitä, että suru kuuluu läheisen ihmisen menettämiseen. Jos se kuitenkin jää päälle, eikä siitä pääse eteenpäin, on ehkä hyvä miettiä, onko kyseessä enää menettämiseen luonnollisena osana liittyvä suru vai onko kyseessä esimerkiksi masennus.

Surun lisäksi erotarinoihin liitettiin muitakin tekijöitä, joita pidetään masennuksen oireina: väsymystä, tunteiden heittelehtimistä, arvottomuuden tunteita, kiinnostuksen katoamista ja jopa itsetuhoisia ajatuksia. Parisuhteen päättymisen yhteydessä näille tunteille on kuitenkin selkeämmin osoitettavissa syy (ero) ja niiden pitäisi olla väliaikaisia reaktioita järkyttävään tilanteeseen. Havaitsin muodostamissani sisäisissä tarinoissa yhtäläisyyksiä Hännisen (2004b, 283–300) masennukseen liittämien sisäisten tarinoiden kanssa. Tutkiessaan masentuneiden käsityksiä siitä, miten masennus on muuttanut heitä, löysi Hänninen aineistostaan kolme tarinaa: varovaistumisen, vahvistumisen ja viisastumisen. Varovaistumisen kuvauksissa tuotiin esiin masennuksen kielteisiä merkityksiä. Vahvistumistarinoissa painotettiin sitä, miten masennus on pakottanut ihmisen löytämään itselleen uusia elämönhallinnan keinoja, mutta miten masennus on lopulta vahvistanut ihmisen toimintakykyä. Viisastumisessa puolestaan masennus nähtiin jollain tavalla avartavana ja viisautta tuottaneena kokemuksena.

Tässä tutkimuksessa esitellyistä parisuhteen päättymisen sisäisistä tarinoista uhritarina oli lähimpänä Hännisen (2004b, 283–300) varovaistumistarinaa, jossa seuraukset nähtiin negatiivisessa valossa. Uhritarinassa oli muutenkin eniten masentuneen ihmisen puhetta muistuttavia piirteitä. Viisastumistarinaa vastasi omassa aineistossani kasvutarina. Molemmissa tuskan ja vaikean elämäntilanteen kautta syntyi uutta ymmärrystä omaa elämää kohtaan ja saavutettiin tiettyä elämänviisautta. Vahvistumistarinaa ei suoraan vastannut tässä tutkimuksessa mikään yksittäinen tarina. Siinä oli kuitenkin piirtei-

tä sekä päivä kerrallaan - että itsenäistymistarina. Vakavasti masentunut ihminen ei välttämättä kykene selviytymään arjen rutiineista, mikä puolestaan oli päivä kerrallaan -tarinassa eräs keskeinen selviytymiskeino. Vahvistumistarinassa kuitenkin masennuksen nähtiin jälkeensä katsottuna vahvistaneen ihmisen toimintakykyä uusien elämänhallinnan keinojen kautta. Myös itsenäistymistarinassa oli taustalla oman toimintakyvyn kasvattaminen sitä kautta, että elämästä alettiin ottaa itsenäisemmin vastuuta. Yksin olemisen ja pärjäämisen opetteleminen vaatii myös uusia elämänhallinnan keinoja.

Hännisen (2004b, 283–300) mukaan nämä masennustarinat heijastelevat yleisempiä kärsimystä käsitteleviä kulttuurisia jäsenystapoja. Varovaistumisen Hänninen liittyy masennusta itseään koskeviin luonnehdintoihin, vahvistumisen psykokulttuurisiin jäsenyksiin ja viisastumisen yleisempään uskonnolliseen kerrontatapaan, jalostumiseen henkisen kärsimyksen kautta. Ihmiset omaksuvat julkisuudessa esillä olevia selitystapoja ja sovittavat niitä omiin kokemuksiinsa. Hänen mukaansa jokainen tarina, joka kerrotaan, päättyy sosiaaliseen tarinavarantoon ja saattaa muodostua kuulijoilleen malliksi jäsentää omia kokemuksiaan. Tästä näkökulmasta ei ole ollenkaan yllättävää, että tässä tutkimuksessa rekonstruoiduissa sisäisissä tarinoissa oli niin paljon yhtäläisyyksiä Hännisen muodostamien masennustarinoiden kanssa.

Tarinoiden pohjautumista kulttuuriseen tarinaperinteeseen pohtivat myös Hänninen ja Koski-Jännes (1998, 205–215; 1999) tutkiessaan erilaisista addiktioista vapautuneita ihmisiä. He löysivät vapautumiskertomuksista viisi tarinatyyppeä, joista kullakin oli oma selitysmallinsa, emotionaalinen juonensa ja arvojäsenyksensä. Ensimmäinen eli AA-tarina heijasteli vahvasti AA-liikkeen hallitsevia ajatustapoja ja selitysmalleja, kun pohjakosketuksen kautta päähenkilö joutui myöntämään, että tarvitsee apua eikä pärjää yksin. Toinen, yksilöllisen kasvun tarina, oli puolestaan AA-tarinoille monella tapaa vastakkainen ja siinä vapautuminen kuvattiin yksilöllisenä kasvuna sekä irtautumisena kahlitsevista ihmissuhteista. Kasvutarinat olivat usein elämänsisällönsä, joissa aikaisempien tapahtumien ja ihmissuhteiden avulla annettiin selitys addiktiiviselle käyttäytymiselle. Riippuvuusongelman syyksi nähtiin se, että ihminen oli oppinut hakemaan hyväksyntää miellyttämällä toisia. Kasvutarinassa vähitellen irtauduttiin vaiheittain ulkoisista ja sisäisistä rajoituksista, alistavista riippuvuussuhteista. Muutos ei välttämättä lähtenyt pohjakosketuksesta, vaan uusien mahdollisuuksien avautumisesta. Ratkaisevaa oli kosketuksen saaminen omiin tunteisiin ja toiveisiin; oman itsensä löytäminen. Tee-

ma tässä tarinassa oli muuttuminen uhrista, tai ainakin muiden määrällävissä olevasta olennotta toimivaksi yksilöksi. (Mts. 205–215.)

Kolmannen tarinan eli riippuvuustarinan ongelmien syy löytyi lapsuudenperheen tunteilmauksesta. Perheessä oli ollut synkkiä salaisuuksia, joista ei oltu puhuttu, eikä kielteisiä tunteita ilmaistu, vaan niitä oli paettu. Riippuvuustarinassa päähenkilö muodosti uuden riippuvuuden aikaisemmasta päästyään. Käännekohta oli oivallus siitä, että kaikki eri riippuvuuden muodot ilmensivät lopulta juuri omien tunteiden kieltämisestä. Tämä vapautti päähenkilön jälleen toimijaksi. Ratkaisua haettiin osallistamalla terapiaan tai oma-apuryhmiin, joissa tunteita voitiin käsitellä. Riippuvuustarinan selitysmallissa on selviä vaikutteita läheisriippuvuusteoriasta. Neljäs tarina oli rakkaustarina, jossa riippuvuuden taustalta löytyi rakkauden puute ja hellyyden kaipuu, johon päähenkilö haki lohdutusta addiktiivisella käyttäytymisellä. Ratkaisuna tässä tarinassa oli ihminen, joka ilmestyi päähenkilön elämään. Tämä ihminen hyväksyi päähenkilön ja rakasti häntä sekä antoi hänelle hellyyttä ja huolenpitoa. Tästä alkoi päähenkilön vapautuminen. Rakkaustarina muistuttaa uskonnollisia pelastustarinoita, joissa eksyksissä oleva päähenkilö uskonnollisen herätyksen kautta saa osakseen Jumalan ehdotonta rakkautta ja huolenpitoa. Rakkaustarinassa on myös piirteitä romanttisesta sadusta, jossa uljas prinssi saapuu pelastamaan onnetoman, vailla rakkautta elävän päähenkilön. (Mts. 215–220.)

Viides ja viimeinen tarina oli hallinnan tarina, jossa keskeistä oli oman toiminnan hallinta. Tyypillisesti hallinnan tarinoita kertoivat tupakoitsijat. Tupakoinnin aloittaminen nuoruudessa merkitsi siirtymistä lapsuudesta kohti aikuisten maailmaa. Myöhemmin aikuisuudessa tupakka muuttui oman elämän hallinnan välineeksi ja toimi paineita ja stressiä vastaan. Käännekohta hallinnan tarinassa oli riippuvuuden tiedostaminen, jonka myötä tupakoinnin merkitys muuttui. Se alettiinkin nähdä esteeksi kypsälle aikuisuudelle. Hallinnan tarina on sankaritarina, jossa vihollisena on nikotiini ja sankarina tupakoinnin lopettava vahva minä. Hallinnan tarinan tausta-ajatuksena on ihmisen järjen ja tahdon käyttö hyvinvoinnin edistäjänä, joka on koko modernin elämän keskeinen arvo-olettamus. (Mts. 221–224.)

Uhritarinoita ei Hännisen ja Koski-Jänneksen (1998, 225) tarinoista löytynyt, sillä he tutkivat nimenomaan ihmisiä, jotka olivat jo voittaneet riippuvuutensa. He rajasivat

tyypittelyn ulkopuolelle tragediat, joissa esimerkiksi juomisen lopettaminen ei ollut onnistunut, vaan se oli tuhonnut päähenkilön elämän. Eniten yhtymäkohtia riippuvuuksista vapautumisen tarinoihin oli tämän tutkimuksen itsenäistymistarinalla. Itsenäistymistarina muistutti eniten yksilöllisen kasvun tarinaa, mutta sillä oli yhtymäkohtia myös riippuvuustarinan kanssa. Kaikissa edellä mainituissa keskeistä oli oman itsensä löytäminen sekä muuttuminen omasta elämästään vastuuta ottavaksi itsenäiseksi toimijaksi. Hallinnan tarinassa, jossa käsiteltiin oman elämän haltuun saamista, oli yhteisiä piirteitä niin itsenäistymis-, päivä kerrallaan - kuin kasvutarinoidenkin kanssa, joissa pyrittiin kaikissa hallitsemaan vaikeaa elämäntilannetta erilaisilla tavoilla. Itsenäistymistarinassa elämänhallintaa pyrittiin lisäämään uudenlaisen itsenäisen vastuunoton kautta, päivä kerrallaan -tarinassa puolestaan arjessa selviämisen avulla ja kasvutarinassa lisäämällä omaa itsetuntemusta ja ymmärrystä elämää kohtaan. Hännisen ja Koski-Jänneksen (1998, 205, 219) AA-tarinasta ja rakkaustarinasta ei löytynyt yhteneväisyyksiä tämän tutkimuksen tarinoiden kanssa. AA-tarina oli voimakkaasti AA:n ideologian mukainen ja sitä kertoivat ehkä usein juuri ne, joilla oli omia kokemuksia AA-yhteisöstä ja sieltä saadusta tuesta. Rakkaustarina olisi kuitenkin ollut aivan mahdollinen myös parisuhteen päättymistä selittäväksi tarinaksi. Julkisuudessa sellaiset kertomukset, joissa uusi rakkaus eheyttää vanhat sydänsurut, eivät ole kovin harvinaisia. Ei tarvitse kuin vilkaista ilta-päivälehtien otsikoita, niin pääsee osalliseksi tämänkaltaisista "romanttisista saduista".

Kuten jo edellä totesin, esittelemäni sisäiset tarinat eivät ole kenenkään osallistujien tarinoita sellaisenaan, vaan olen luonut ne aineistosta aiemmin esittelemäni analyysiprosessin avulla. Sisäiset tarinat ovat Hännisen (1999, 33) analyysiperiaatteita noudattaen tyyppikompositioita, eli tarina muodostuu aina useiden samaan tyyppiin sijoitettujen ihmisten kertomuksista. Kaikki kolmetoista osallistujaa olivat heidän tarinoidensa perusteella sijoitettavissa johonkin neljästä sisäisestä tarinasta. Tämä ei kuitenkaan ollut aina aivan yksiselitteistä, sillä lähes kaikkien tarinoissa oli useamman kuin yhden sisäisen tarinan ominaisuuksia. Eroryhmistä toinen kesti yhdeksän, toinen yksitoista viikkoa. On hyvin luonnollista, että parisuhteen päättymisen jälkeen tunteet vaihtelevat laidasta laitaan, mikä tuli näitäkin kahta eroryhmää lukiessa selvästi esiin. Jotkut ryhmään osallistuneista luonnehtivatkin tätä kuvaavasti "tunteiden vuoristoradaksi" – jonain päivänä oma tilanne saattoi näyttää paljon synkemmältä kuin toisena. Hännisen (2004a) mukaan sisäinen tarina koostuu monista osatarinoista ja se voi pitää sisällään monenlaisia, joskus jopa ristiriitaisia minuuksia.

Myös Andrews, Day Sclaterin, Squiren ja Tamboukoun (2004) mukaan tarinoissa esitettävä identiteetti ei ole yhtenäinen, vaan usein pirstaleinen, joskus epäjohdonmukainen ja jopa ristiriitainen. Tarinat saavat vaikutteita kulttuurisista käsikirjoituksista. Lisäksi tarinat ja identiteetit, joita niiden kautta rakennetaan saavat muotonsa vuorovaikutuksessa. Avioeroja narratiivisesti tutkinut Day Sclater esittää, että monet hänen löytämistään tarinoista olivat selviytymistarinoita, tarinoita elämän uudelleenrakentamisesta, jotka haastoivat yleisemmän kuvan "avioerosta katastrofina". Näiden optimististen tarinoiden rinnalla kulki myös epävarmempaa puhetapaa, joka ilmensi Day Sclaterin mukaan avioeroprosessille ominaista ristiriitaisuutta. Myös tämän tutkimuksen kirjoituksissa esimerkiksi uhritarinan kertojat saattoivat arvioida omia vaikutusmahdollisuuksiaan heikoiksi, mutta myöhemmin toivat esille myös erilaisia käsityksiä. Päätöksen siitä, mihin neljästä hahmottelemastani sisäisestä tarinasta kunkin osallistujan kirjoitukset sijoitin, tein niistä tiivistettyjen ydintarinoiden pohjalta. Vaikka osallistujat siis kertoivat parisuhteensa päättymisestä monilla, välillä ristiriitaisillakin tavoilla, pyrin tarkastelemaan kutakin kokonaisuutena. Kiinnitin huomiota siihen, millainen sävy ja kertomisen tapa kullakin osallistujalla kokonaisuudessaan oli.

8 POHDINTAA

8.1 Syyselitykset sisäisissä tarinoissa: tutkimuskysymysten suhde toisiinsa

Olen nyt tarkastellut ensin yleisemmin eroryhmissä esitettyjä pohdintoja parisuhteen päättymisen syistä ja tuottanut aineiston perusteella neljä sitä vastaavaa sisäistä tarinaa. Mikä sitten on ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen suhde toisiinsa? Oliko esittämistäni sisäisistä tarinoista löydettävissä jokin niille tyypillinen tapa selittää parisuhteen päättymistä? Näin yksinkertaista tämä ei ollut. Kaikki luvussa kuusi esittämäni parisuhteen päättymisen syyselitykset, niin menneisyyteen, nykyhetkeen, tulevaisuuteen kuin parisuhdekulttuuriinkin liitetyt, saattoivat esiintyä missä tahansa neljästä sisäisestä tarinasta. Joihinkin tarinoihin oli kuitenkin yhdistettävissä erityisesti tiettyjä selittämisen tapoja.

Uhritarinoissa parisuhteen päättymisen syitä etsittiin usein itsestä ja omasta luonteesta. Muutenkin uhritarinalle tyypillistä oli, että parisuhteessa ja suhteen toisessa osapuolella ei nähty juuri mitään vikaa. Päättynyttä parisuhdetta idealisoitiin ja toivottiin, että se olisi saanut vielä jatkua. Uhritarinoissa myöskään omia vaikutusmahdollisuuksia ei koettu kovin hyväksi, vaan kertojilla tuntui olevan ulkoinen kontrolliodotus (ks. esim. Munton, 2000, 14). Ikävistä asioista, kuten parisuhteen päättymisestä syyteltiin itseä, kun taas esimerkiksi parisuhdetta muistellessa saatettiin ihmetellä, kuinka tällainen onni oli omalla kohdalla ollut edes mahdollinen.

Päivä kerrallaan -tarinoissa oli syyselityksiä kaikilta ajallisuuden tasoilta, eikä tälle tarinatyyppille ollut mahdollista löytää mitään sille ominaista parisuhteen päättymisen selittämisen tapaa. Näin oli myös kasvutarinoiden osalta. Esimerkiksi halu oppia tuntemaan itsensä paremmin, joka yleisesti kuvastaa kasvutarinaa, ei ehkä varsinaisesti ollut parisuhteen päättymisen syy, vaan saattoi olla myös sen seuraus. Parisuhteen päättymisen aiheuttama järkytys ja elämänmuutos johti itsensä ja oman elämän tutkiskeluun ja asetti senhetkisen sisäisen tarinan kyseenalaiseksi. Kasvutarinassa otettiin vastuuta parisuhteen päättymisestä, mutta tämä ei tapahtunut pelkästään itseä syyttelemällä. Muutenkin kasvutarinoissa tyypillisesti tuotiin esille, että ihminen on itse vastuussa omasta onnestaan sekä siitä, millaiseksi tulevaisuutensa haluaa muodostaa. Kasvutarinoissa kontrolliodotus oli siis usein sisäinen (ks. esim. Munton, 2000, 14).

Myös itsenäistymistarinoissa parisuhteen päättymisen syyt olivat moninaiset. Parisuhteessa ongelmia saattoi olla monellakin alueella, mutta erityisesti omien rajojen vetäminen tuntui olevan keskeinen tämän tarinatyyppin kertojille. Itsenäistymistarinoiden kertojat kuvasivat, kuinka olivat tyytyneet suhteeseen, jossa antoivat itse paljon, mutta saivat vähän. Itselle tärkeissä asioissa oltiin usein valmiita joustamaan, mutta toinen osapuoli ei sitten suostunutkaan kompromisseihin. Tyypillistä myös oli, että tämän tarinan kertojat toivoivat toisen muuttuvan; tajuavan ennemmin tai myöhemmin parisuhteen merkityksen. Osassa kirjoituksista viitattiin myös siihen, miten kovana paine seurustelukokemuksien hankkimiseen tiettyyn ikään mennessä koettiin. Tämä nähtiin yhtenä syynä sille, että suhteessa oli siedetty välillä huonompaakin kohtelua.

Jäsensin ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla parisuhteen päättymisen syitä ajallisesta näkökulmasta. Myös edellä esittämiäni sisäisiä tarinoita voidaan tarkastella aika-

perspektiivistä. Uhritarina oli enemmän menneisyyteen suuntaava kuin muut tarinat. Uhritarinoiden kertojat muistelivat pääasiassa lämmöllä päättyneitä suhteitaan ja ikävöivät noita aikoja takaisin. He saattoivat kertoa välillä toivovansa, että toinen muuttaisi mielensä ja haluaisikin jatkaa, vaikka yleensä tätä ei enää käytännössä pidetty todennäköisenä tai edes mahdollisena. Näissä tarinoissa tuotiin esiin, kuinka menneestä ei ainkaan vielä haluttu päästää irti, eikä suunnata katsetta kohti tulevaa. Tämä tuntui liian raskaalta ja satutti liikaa.

Päivä kerrallaan -tarinan nimestäkin voi jo päätellä, että sitä kertovat keskittyivät lähinnä tähän päivään. Tätä tarinaa kertovat eivät välttämättä myöskään jaksaneet vielä katsoa kauas tulevaisuuteen, mutta olivat ehkä uhritarinan kertojia selvemmin sisäistäneet sen, että päättynyt parisuhde kuului menneisyyteen ja siitä oli päästävä eteenpäin. Tässä tarinatyyppissä arjesta kiinni pitäminen edusti sitä tapaa, jolla omaa elämää hallittiin. Pohjolan (1994, 114) mukaan muutos- ja katkostilanteissa ihmisen toimintakyvyn edellytyksenä on, että elämässä löytyy jotain jatkuvaa ja pysyvää, jonka varassa toimia. Tämä jatkuvuus näyttäytyi päivä kerrallaan tarinoissa usein työn ja opiskelun kautta. Kirjoittajat kokivat tärkeänä, että suoriutuivat surusta huolimatta jokapäiväisestä elämästään, toisaalta tekemisellä myös pyrittiin pitämään itsensä kiireisenä ja ajatukset koossa. Vaikka kirjoittajat pääsääntöisesti esittivät, että tunteita ei ollut hyvä paeta, koettiin helpottavana, että ohjelman järjestämisellä sai välillä itselleen lepotauon jatkuvasta suremisesta.

Kaksi viimeistä tarinaa, sekä itsenäistymis- että kasvutarina, olivat tulevaisuuteen suuntaavia tarinoita. Molemmissa yhä surtiin ja muisteltiin päättynyttä parisuhdetta, mutta katse oli selvästi suunnattu kohti tulevaa. Näille tarinoille tyypillistä oli pohtia, mitä hyötyä parisuhteen päättymisestä kuitenkin lopulta saattaisi olla. Niissä esimerkiksi reflektoitii, millaiseksi ihmiseksi aiottiin tulla ja mitä asioita elämässä haluttiin tulevaisuudessa tehdä. Itsenäistymistarinoissa pohdittiin, kuinka tulevaisuudessa olisi tärkeää tulla toimeen omillaan, eikä olla niin riippuvainen muista ja muiden mielipiteistä. Toiveena oli päästä kosketuksiin omien tunteidensa kanssa ja selvittää ne itselle tärkeät asiat. Lisäksi merkityksellisenä näyttäytyi se, että oppii olemaan välillä myös yksin. Kasvutarinassa parisuhteen päättymisen nähtiin oman kasvun ja kehityksen paikkana. Ero ikään kuin pysäytti eteenpäin soljuvan elämän ja pakotti tarkastelemaan sitä uudella tavalla. Kasvutarinassa parisuhteen päättymisen katsottiin johtavan siihen, että tulevai-

suudessa tuntee ja ymmärtää itseään paremmin sekä on oppinut jotain tärkeää myös parisuhteista.

Myös Valkonen (2007, 190–192) tarkasteli sisäisten tarinoiden ajallisuutta, kun hän tutki masennuksen vuoksi psykoterapiaan hakeutuneiden ihmisten kokemuksia itsestään ja terapian vaikutuksista. Valkonen konstruoi aineistostaan kolme sisäistä tarinaa: elämänhistoriallisen, situationaalisen ja moraalisen sisäisen tarinan. Elämänhistoriallisessa tarinassa terapiaan hakeutumista perusteltiin viittaamalla aiempiin elämäntapahtumiin ja käsitys itsestä sekä omista ongelmista rakentui elämänhistoriallisten selitysten kautta. (Mts. 190–192.) Omassa tutkimuksessani menneisyyteen suuntaavassa uhritarinassa katse oli edelleen suunnattuna menneeseen parisuhteeseen, eikä siitä oltu valmiita irrottamaan otetta. Uhritarinoissa ei kuitenkaan selitetty parisuhteen päättymistä menneisyyteen liitetyillä syillä sen enempää kuin muissakaan sisäisissä tarinoissa.

Valkosen (2007, 190–192) mukaan situationaalisen sisäisen tarinan kohdalla käsitys itsestä ja ongelmista rakentui nykyisen elämäntilanteen kautta ja terapiaan hakeuduttiin nykyisten työ-, opiskelu- tai ihmissuhdeongelmien takia. Historialla nähtiin olevan merkitystä, mutta minuuden painopiste oli nykyisyydessä. Terapialta odotettiin ongelmien selviämistä, voimavarojen lisääntymistä ja elämänhallinnan paranemista. (Mts. 190–192.) Situationaalisisäisessä tarinassa on yhtymäkohtia päivä kerrallaan tarinan kanssa, jossa nykyhetki oli myös keskeinen minuuden painopisteen kannalta. Myös päivä kerrallaan -tarinassa toivottiin voimavarojen riittävän jokapäiväiseen arkeen ja pyrittiin elämänhallinnan lisäämiseen. Kolmannessa Valkosen (2007, 190–192) esittämässä moraalisisäisessä tarinassa odotukset terapiasta liittyivät moraalisten päämäärien etsimiseen ja "aidon" minän löytämiseen. Minuuden painopiste oli tulevaisuudessa, niissä henkilökohtaisissa pyrkimyksissä, jotka ohjaavat toimintoja ja valintoja. Myös itsenäistymistarinoiden yhtenä funktiona oli selvittää, "kuka minä olen ja millaisia asioita aidosti haluan tehdä". Kuten Valkosen moraalisisäisessä tarinassa, myös niin itsenäistymis- kuin kasvutarinassakin ihminen nähtiin aktiivisena toimijana, joka on vastuussa itsestään ja omista teoistaan. (Mts. 190–192.)

Samantyyppiseen ajalliseen jäsenyykseen päätyi myös Pohjola (1994, 134–136), joka tarkasteli nuorten toimeentulotukea saavien aikuisten suhdetta tulevaisuuskuvaan. "Tulevaisuudessa ei valoa" -ryhmästä puuttui suuntautuminen tulevaisuuteen. Elämä tuntui

kulkevan omalla painollaan ja sen ohjaaminen koettiin olevan omien vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Tätä vertaisin uhritarinaan. "Nykyisyydessä kiinni" -ryhmä, oli suurelta osin kuten tässä tutkimuksessa päivä kerrallaan -tarina. Se ei kieltänyt tulevaisuutta, mutta sitä ei uskallettu suunnitella. Kokemusten pohjalta tulevaisuuteen ei ollut luottamusta, vaan elämää rakennettiin pienten projektien varassa lyhyellä aikaperspektiivillä. "Odotus paremmasta" -ryhmä muistutti tämän tutkimuksen kasvutarinaa. Siinä nähtiin elämässä myönteisiä kehityksen mahdollisuuksia ja suunniteltiin tulevaisuutta. Elämää pidettiin oppimisen haasteena ja vaikka myös uhkatekijöitä punnittiin, ne uskottiin voitettavan.

Itsenäistymistarinaa ei voinut luontevasti rinnastaa Pohjolan (1994) tutkimuksen mihinkään ryhmään. Siitä ei muutenkaan löytynyt yhtä paljon yhtymäkohtia esimerkiksi mäsennuksesta muodostettuihin sisäisiin tarinoihin kuin muista tämän tutkimuksen tarinatyypeistä. Vaikka itsenäistymistarinassa oli yhteneväisyyksiä esimerkiksi Valkosen (2007) moraaliseen tarinaan, vaikuttaa se olevan kuitenkin esittämistäni sisäisistä tarinoista sellainen, joka kuvastaa erityisesti juuri läheisen ihmissuhteen päättymiseen liittyviä teemoja. Lisäksi tutkimushenkilöni olivat nuoria aikuisia ja samanaikaisesti moni oli itsenäistymässä myös omasta lapsuuden perheestään. Heillä saattoi siis olla käynnissä kaksikin päällekkäistä itsenäistymisprosessia. Toisaalta Hännisen ja Koski-Jänneksen (1998, 1999) riippuvuudesta vapautumisen tarinoissa oli paljon samaa kuin itsenäistymistarinassa. Ehkä voisi ajatella, että ihmissuhdekin voi joskus olla tietynlainen riippuvuussuhde, josta vapautuminen lisää ihmisen mahdollisuuksia oman elämänsä itsenäiseen ohjaamiseen.

Olen nostanut kontekstin merkityksen narratiivisessa tutkimuksessa työn edetessä aika ajoin esiin. Palaan nyt vielä kertaalleen erokeskustelujen ja -kirjoitusten tapahtumapaikkaan, internetiin. Pohdin, miten Nyytin eroryhmissä näkyivät internetiin vuorovaikutusympäristönä aikaisemmissa tutkimuksissa liitetyt ominaisuudet. Kuvaan myös niitä ajatuksia, joita oma tutkimukseni herätti suhteessa tarkastelemini Nyytin internetryhmiin.

8.2 Internet tarinoiden kertomisen paikkana

Internet sopii hyvin eroryhmien kaltaiseen vuorovaikutukseen ainakin anonyymiyden takia. Wallacen (1999, 201–203) mukaan on todettu, että verkkoryhmissä avaudutaan useammin kuin kasvokkaisryhmissä ja koetaan vähemmän sosiaalisia pelkoja. Keskustelijat voivat kirjoittaa tilanteistaan ja ajatuksistaan avoimemmin, kun heidän ei tarvitse pelätä tunnistetuksi tulemista tai kasvojensa menettämistä. (Mts. 201–203.) Internetissä toimivat tukiryhmät ovat joustavampia myös ajan ja paikan suhteen. Internet mahdollistaa sen, että ryhmässä voi olla ihmisiä eri puolelta Suomea, jopa maailmaa. Fisherin eroseminaareihin osallistuvilta toivotaan, että he käyttävät aikaa tehtävien pohdintaan ja lukevat kurssin materiaaleja sekä osallistuvat viikoittaisiin tapaamisiin. Internetissä toimivaan kurssiin on mahdollista osallistua mihin aikaan vuorokaudesta tahansa, milloin se omaan aikatauluun parhaiten sopii. Toisaalta tämä jättää enemmän vastuuta osallistujalle itselleen, kun kukaan ei ole kontrolloimassa osallistumista tai tehtävien tekoa. Alun innostuksen jälkeen saattaakin internet-ryhmästä olla helpompi jättäytyä pois kuin kasvokkaisryhmästä, kun ei ole omalla nimellään sitoutunut mihinkään.

Vihjettömyysteorioiden mukaan verkkovuorovaikutuksessa ei synny riittävästi kokemusta sosiaalisesta läsnäolosta. Tämän seurauksesta suhteen emotionaalisen syveneminen hankaloituu ja kommunikaatiosta tulee tehtäväkeskeisempää. (Hankonen ym. 2007.) Näin ei mielestäni käynyt kahdessa tarkastelemassani internet-eroryhmässä. Ryhmien jäsenet kommentoivat toistensa kirjoituksia, ottivat osaa, ymmärsivät ja kannustivat. He jakoivat henkilökohtaisia ja arkaluontoisiakin asioita. Ryhmäläiset keskustelivat siitä, miten kovasti helpottaa kuulla, että löytyy muitakin, jotka ovat samassa tilanteessa ja ymmärtävät. Toisaalta ryhmässä välillä myös loukkaannuttiin. Kirjoittaminen on oma haastava kommunikaation muotonsa, missä joskus saattaa tulla helpommin myös väärin ymmärretyksi. Toisaalta loukkaantumisia ja väärinymmärryksiä tapahtuu jatkuvasti myös kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Joka tapauksessa eroryhmissä puhuttiin tunteista ja myös osoitettiin erilaisia tunteita. Hankosen ym. (2007) mukaan sosioemotionaalisen viestinnän on havaittu lisääntyvän, jos verkkovuorovaikutukseen osallistujat tietävät tapaavansa toisensa vielä myöhemmin uudelleen. Tämä saattaa myös osaltaan selittää eroryhmien vuorovaikutuksen laatua, koska samat osallistujat kirjoittivat ryhmiin useamman viikon. Ryhmäläisten välille ehti muodostua jonkinlaista virtuaa-

lista yhteishenkeä. Lisäksi yhteinen kokemus parisuhteen päättymisestä saattoi myös lähentää keskustelijoita.

Kaikki kirjoittajat eivät kuitenkaan kommentoineet muiden kirjoituksia, vaan keskittyivät enemmän oman eroprosessinsa läpikäymiseen. Ryhmään onkin mahdollista osallistua myös vain kirjoittamalla omia kokemuksiaan ja tunteitaan parisuhteen päättymisestä. Toisaalta moni ryhmään osallistuneista luultavasti luki ainakin jonkin verran muiden kirjoituksia. Vaikka he eivät suoranaisesti kommentoineetkaan niitä, vaikuttivat muiden kirjoitukset todennäköisesti jollain tavalla siihen, mitä he itse kirjoittivat. Myös heidän omat kirjoituksensa saattoivat vaikuttaa siihen, millaisia aiheita ryhmässä nousi esiin. Tästä näkökulmasta myös ne, jotka eivät suoraan kommentoineet muiden kirjoituksia, osallistuivat ryhmän vuorovaikutukseen omalla tavallaan. Lisäksi nettiryhmille ovat ominaisia ”hiljaiset jäsenet”, jotka lukevat ryhmää, mutta eivät itse osallistu siihen kirjoittamalla missään vaiheessa. Syksyn 2006 ryhmää ladattiin internetissä noin 25 000 kertaa ja 2007 noin 12 000 kertaa. Tämä antaa viitteitä siitä, että eroryhmiä seuraili myös moni sellainen, joka ei itse kirjoittanut ryhmiin. Internetissä toimivien keskusteluryhmien vuorovaikutuksen tarkempi tutkiminen olisi hyvin mielenkiintoista. Tässä tutkimuksessa huomio keskitettiin vuorovaikutuksen sisältöihin; siihen, *mitä* ryhmissä kirjoitettiin internetin ollessa se ympäristö, jossa tarinoita kerrottiin. Myöhemmin voisi olla kiinnostavaa tutkia myös, *miten* tarinoita kerrotaan ja millaista vuorovaikutusta Nyytin eroryhmien kaltaisissa keskusteluryhmissä syntyy.

Miten sitten nettiryhmät hyödyttivät niihin kirjoittaneita? Tämän selvittämiseksi pitäisi haastatella ryhmään osallistuneita ja kysyä asiaa heiltä itseltään. Tämä voisikin olla toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe. Fisherin eroseminaareissa osallistujat täyttävät ryhmän alussa ja lopussa itsearviointilomakkeen (Fisher Divorce Adjustment Scale, FDAS-testi), josta niin ryhmän vetäjä kuin he itsekin saavat palautetta ryhmän aikana tapahtuneista muutoksista. Lomakkeen hyödyntäminen myös internetissä järjestettävissä ryhmissä antaisi välineen, jolla ryhmäläiset voisivat arvioida omaa tilannettaan ja sopeutumistaan parisuhteen päättymiseen.

Oman pohdintani perusteella kaikki, jotka vain jaksavat osallistua eroryhmiin ja käsitellä parisuhteensa päättymistä, varmasti hyötyvät siitä jollain tavalla. Ainakin saattaa olla lohdullista huomata, että samanlaisia kokemuksia käy läpi myös moni muu. Jos parisuh-

teen päättymistä ei vielä jaksata tai halua käsitellä, kuten esimerkiksi uhritarinoiden kertojat usein kuvasivat, saattaa eroryhmä tuntua kovin raskaalta. Eräs ryhmään osallistuneista kirjoittikin, kuinka ensin omien kokemusten kirjoittaminen tuntui helpottavalta, mutta ryhmän edetessä se kävi liian raskaaksi. Ryhmän loppuosan teemat ovat tulevaisuuteen suuntaavia ja niissä keskustelijoita pyydetään pohtimaan esimerkiksi omaa tulevaisuuttaan ja toiveitaan parisuhteista. Tällaiset teemat saattavat olla liian raskaita pohtia, jos parisuhde on juuri päättynyt tai menneestä ei ole vielä valmis päästämään irti.

Itse koen, että ne, jotka ovat jo jollain tavalla valmiita suuntaamaan katsettaan kohti tulevaisuutta, jaksavat ehkä parhaiten osallistua ja ovat valmiimpia käsittelemään kipeitäkin asioita. Jotkut ryhmissä kirjoittivat, että he eivät halua, tai heillä ei ole ketään, jolle reaali maailmassa kertoisivat parisuhteen päättymisestä. Jos joku kokee, että ryhmän kautta saa sosiaalista tukea tai "ensiapua" heti parisuhteen päätyttyä, on myös tämä tietenkin hyvin tärkeää ja kallisarvoista, vaikka ei jaksaisikaan vielä käsitellä ajatuksiaan ryhmään liittyvien tehtävien kautta.

Valkosen (2007, 45) mukaan voidaan ajatella, että kerrottu tarina ei vain heijasta sisäistä tarinaa, vaan myös muokkaa sitä. Kertomistilanteen luonne on dialoginen, mikä voi auttaa refleктоimaan omia merkityksenantotapoja. Tämä saattaa puolestaan avata uusia näkökulmia omiin tulkintoihin ja kokemuksiin – tarjota uusia tapoja kertoa omaa tarinaa. (Mts. 45.) Tämän voisi nähdä myös eroryhmien yhtenä mahdollisuutena. Kertoessaan tarinaa omasta tilanteestaan, saattavat ristiriitaiset ja sekavat ajatukset parisuhteen päättymisestä ja sen syistä jäsenyessä myös kirjoittajalle itselleen. Jopa kaaosmaiselta vaikuttava tilanne saattaa jäsenyessään muuttua edes hieman hallittavampaan muotoon. Toisaalta muiden kokemusten lukeminen parisuhteen päättymisestä saattaa tarjota uusia, ehkä vaihtoehtoisiaakin tapoja tarkastella omaa tilannetta. Hännisen (2004a) tarinallisen kiertokulun periaatteiden mukaisesti kerrotut tarinat siirtyvät yleisönsä sosiaaliseen tarinavarantoon, jonka kautta niistä muodostuu resursseja uusien ihmisten tulkinnoille ja sisäisille tarinoille. Parisuhteen päättymisen sai välillä ryhmän edetessä myös uusia, positiivisempia merkityksiä. Ainakin ryhmäläisten kirjoituksia lukiessa vaikutti siltä, että ryhmän edetessä moni kirjoittajista hyväksyi parisuhteen päättymisen osaksi omaa elämäntarinaansa.

8.3 Tutkimuksen arviointia

Lopuksi on vielä tärkeää pysähtyä pohtimaan niin oman tutkimuksen vahvuuksia kuin siihen liittyviä haasteitakin. Eettiset periaatteet ovat aina ensisijaisen tärkeitä tutkimuksen toteutuksessa. Varsinkin, kun tutkimuskohteena on niin henkilökohtainen ja kipeä asia kuin parisuhteen päättyminen, on oltava erityisen varovainen, että tutkimuksesta ei koidu haittaa tutkimushenkilöille.

Aineistoni koostui viesteistä, joita ei oltu tuotettu tutkimuskäyttöön. Kyseessä olivat tietyn ajan toimineet strukturoidut nettiryhmät, joilla oli selkeästi alku ja loppu. Tämän takia ryhmiin osallistuneisiin olisi ollut vaikeaa, lähes mahdotonta saada yhteyttä enää jälkeempään. Nyytin nettiryhmät olivat, ja ovat edelleen, avoimesti internetissä kaikkien luettavissa (Nyytin nettiryhmät, internet-lähde). Internetissä julkaistava materiaali on julkista ja siten sitä voidaan pitää verrannollisena esimerkiksi lehtien mielipidekirjoituksiin, joita usein hyödynnetään tutkimuskäytössä.

Lisäksi rekisteröitymisen yhteydessä ryhmään osallistuneet ovat saaneet tiedon siitä, että heidän palstalle lähettämiään viestejä saatetaan käyttää tutkimuksellisiin tarkoituksiin. Kotisivuilla lukee: "Nyytin nettiryhmiin kirjoitettuja viestejä voidaan käyttää tutkimuskäyttöön niin, etteivät ne sisällä asiakkaaseen liitettävissä olevia tunnistetietoja". Eskolan ja Suorannan (1998, 57) kaksi keskeistä käsitettä tietojen käsittelyssä ovat luotamuksellisuus ja anonymiteetti. Pyrin raportoimaan tutkimustulokseni kunnioittavaan sävyyn, enkä eritellyt kenenkään osallistujan tilannetta erillisenä. En myöskään viitanut aineistoesimerkeissä ryhmässä käytettyihin nimimerkkeihin, vaan käytin joko keksittyjä nimiä tai numerokoodeja. Sisäisiä tarinoita rekonstruoidessani muodostin tarinoista tyyppikompositioita eli tarinoiden yhdistelmiä, jotta kenenkään tarina sellaisenaan ei nousisi tutkimuksessa esiin. Toisaalta tämän pelkistämisen takia esittämistäni sisäisistä tarinoista jäi uupumaan se yksilöllisyys ja ainutlaatuisuus, joka kuvastui kunkin kirjoittajan yksittäisistä tarinoista. Jotain jäi siis tältä osin puuttumaan.

Saastamoisen (2000, 156) mukaan tutkija ei voi objektiivisesti tarkastella aineistoaan ulkopuolelta, vaan on tavallaan itse osa dataa. Varto (1992, 26) esittää, että tutkija on aina osa sitä merkitysyhteyttä, jota hän tutkii. Ihmisen ei ole mahdollista päästä elämis-

maailman ulkopuolelle, joten tutkijan oma tapa ymmärtää ja tulkita vaikuttaa koko ajan tehtävään tutkimukseen. Omat käsitykseni ja esimerkiksi aikaisemmin aiheesta lukemani kirjallisuus vaikuttivat siis väistämättä jollain tavalla tekemiini tulkintoihin. Olen kuitenkin tutkimusta tehdessäni yrittänyt parhaani mukaan tulla tietoisiksi omista ennakkokäsityksistäni. Pyrin lähestymään aineistoa sen omilla ehdoilla ja nostamaan nimenomaan aineistosta esiin nousseita teemoja.

Aineiston validisuuden kannalta olisi Hännisen (1999, 31–32) mukaan hyvä, että kun tarkastellaan kertomuksia osana sosiaalista vuorovaikutusta, koostuu aineisto luonnollisissa tilanteissa tuotetuista kertomuksista. Jos puolestaan halutaan rekonstruoida aineistosta sisäisiä tarinoita, on tärkeää, että kerronta on mahdollisimman "pyyteetöntä" ja muistuttaa sitä tapaa, jolla ihminen puhuu itselleen.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla tutkin ryhmiin lähetettyjä kirjoituksia ja erottelin niissä esitettyjä syyselityksiä parisuhteen päättymiselle. Aineisto, jota käytin, oli luonnollisesti tuotettua siitä näkökulmasta, että sitä ei oltu kerätty tutkimusta varten. Toisaalta ryhmiin kirjoittamiseen annettiin kuitenkin joitain ohjeita, jotka määrittivät osallistumista. Hännisen (1999, 32) mukaan "kontekstistaan irrotettuna kertomuksella on periaatteessa loputon määrä yhtä oikeita tulkintoja." Tutkijan tehtävä on paljastaa nimenomaan vuorovaikutukseen osallistuvien kertomukselle antamat tulkinnat. (Mts. 32.) Eroryhmiin osallistuneita pyydettiin tutustumaan Fisherin (1996) Jälleenrakennus-kirjaan ja jokaisen teeman alussa kirjoittamista orientoitiin lyhyellä johdantotekstillä ja teemaan liittyvillä tehtävillä. Sitä, kuinka moni kirjoittajista perehtyi tarjolla oleviin materiaaleihin, ei luonnollisesti voida tietää. On kuitenkin todennäköistä, että teemat, aloitustekstit, kirjallisuus sekä ryhmän ohjaajan kommentit johdattivat keskustelua johonkin suuntaan. Ryhmissä käsiteltiin ehkä asioita, joita ei toisenlaisessa tilanteessa ja ympäristössä olisi esitetty.

Olen pyrkinyt analyysiä tehdessäni ja tuloksia raportoidessani huomioimaan tasapuolisesti kaikki ryhmissä esitetyt syyselitykset. Analyysiä tehdessä kävi selväksi, että syitä esitettiin paljon ja ne olivat moniulotteisia. Valkosen (2007, 77) mukaan tutkimuksen tieteellisen validiteetin kannalta on välttämätöntä, että tulosten raportoinnissa käytetään aineistolainauksia. Pyrin myös itse niiden avulla osoittamaan, miten olen päätenyt esittelemiini tulkintoihin sekä lisäksi asettamaan omat tulkintani lukijan arvioitavaksi. Esiin

nostetut teemat olivat ryhmiin osallistuneiden vuorovaikutuksessa tuottamia käsityksiä parisuhteen päättymisestä. Eskolan ja Suorannan (1998, 66, 68) mukaan laadullisten tutkimusten pohjalta ei ole tarkoitus tehdä empiirisesti yleistettäviä päätelmiä, kuten tilastollisissa tutkimuksissa. Ratkaisevaa ei ole aineiston koko, vaan tulkintojen syvyys ja kestävyys. He esittävät, että aika, paikka ja tutkimuskohteen ominaisuudet saattavat erota paljonkin eri tutkimusten välillä. Vaikka näin on, tiheällä kvalitatiivisella analyysillä on kuitenkin merkitystä.

Uskon, että näissä kahdessa internet-ryhmässä esiin nousseiden merkityksenantojen kautta on nuorten aikuisten parisuhteen päättymisestä ja meitä ympäröivästä parisuhdekulttuurista mahdollista ymmärtää jotain yleisemmälläkin tasolla. On kuitenkin tärkeää pitää mielessään ne puitteet, joissa tutkimus on toteutettu.

Käytössäni ollut aineisto oli mielestäni "pyyteetöntä" Hännisen esittämässä mielessä, koska osallistujat reflektoivat kirjoituksissaan avoimesti omaa elämäntilannettaan. Tämän perusteella aineisto soveltui hyvin sisäisten tarinoiden rekonstruointiin. Hännisen (1999, 30) mukaan sisäisten tarinoiden tarkastelemisessa hankaluutena on, että mielen sisäiset prosessit sellaisenaan ovat tutkijalle näkymättömissä. Ne saattavat paeta myös ihmisen omaa reflektiota. Aineisto ei siis tarjoa suoraan sisäisiä tarinoita, vaan vasta tulkinnan ja rekonstruktion aineksia. Hännisen (2004a) mukaan kerrottu tarina välittää aina jotain ihmisen sisäisestä tarinasta. Se ei voi kuitenkaan koskaan täysin vastata sitä, mitä mielessä tapahtuu. Lisäksi kerrottu tarina on aina dialoginen. Se konstruoidaan ainakin osittain yhdessä kuulijoiden kanssa ja sitä kertoessa huomioidaan kuulijoiden odotukset, arvot ja käsitteelliset valmiudet. (Mt.) Nämä rajoitukset hyväksyen ja huomioiden ottaen aineistosta löytyi kuitenkin neljä toisistaan erottuvaa kertomisen tapaa, joiden pohjalta rekonstruoin neljä sisäistä tarinaa.

Heikkisen (2001, 193) mukaan, kun tarina on todentuntuinen, ei ole väliä, ovatko tapahtumat todella tapahtuneet. Oleellisempaa on, että tarina avautuu kuulijalleen uskottavana. Uskottavaa tarinaa lukiessaan kuulija alkaa eläytyä tarinan henkilöiden asemaan ja ymmärtää heidän toimintaansa ja sen vaikuttimia. Tällaisen simulaation kautta kuulijalle saattaa aueta jotain uutta ja hän saattaa kokea maailman uudella tavalla tarinan henkilöiden kokemusten kautta. Simulaatio totuuden kriteerinä ei merkitse sitä, että todellisuus ei olisi tarinallisuudessa tärkeää. Hänen mukaansa ero väitelauseisiin ja korrespon-

denssiin perustuvaan kirjoittamiseen on, että todellisuus on tarinan sisällä, kun jälkimmäisessä väitteitä verrataan tekstin ulkopuoliseen maailmaan. Suhde todellisuuteen on kuitenkin tehtävä lukijalle mahdollisimman läpinäkyväksi. Vaikka minun oli tutkijana mahdotonta päästä tutkittavien "pään sisälle", uskon, että edellä kuvaamani sisäiset tarinat kertovat kuitenkin jotain tärkeää ihmisen tavasta rakentaa käsitystä itsestään ja parisuhteesta kohtaamassaan muutostilanteessa.

LÄHTEET

- Aapola, S. & Ketokivi, K. (2005). Johdanto: Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa S. Aapola & K. Ketokivi (toim.), *Polkuja ja poikkeamia: aikuisuutta etsimässä* (s.7–32). Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Alasuutari, P. (1999). *Laadullinen tutkimus* (3. painos). Tampere: Vastapaino.
- Andrews, M. & Day Sclater, S. & Squire, C. & Tamboukou, M. (2004). Narrative Research. Teoksessa C. Seale & G. Gobo & J. F. Gubrium & D. Silverman (toim.), *Qualitative Research Practice* (s. 109–125). London: Sage.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: vol 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1990). Attributions in Marriage: Review and Critique. *Psychological Bulletin*, 107, 3–33.
- Chickering, A. W. & Havighurst, R. J. (1981). Today's students and their needs. Teoksessa A. W. Chickering & Associates (toim.), *The modern American college*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Duck, S. (1988). *Relating to others*. Milton Keynes: Open University Press.
- Erkkilä, R. (2005). Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa J. Perttula & T. Lomaa (toim.), *Kokemuksen tutkimus: merkitys, tulkinta ja ymmärtäminen* (s. 195–226). Helsinki: Dialogia.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Feeney, A. F. (2006). Studying Close Relationships: Methodological Challenges and Advances. Teoksessa P. Noller & J.A. Feeney (toim.), *Close Relationships: Functions, Forms and Processes* (s. 49–65). New York: Psychology Press.
- Fincham, F. (1985). Attributions in Close Relationships. Teoksessa J. H. Harvey & G. Weary (toim.) *Attribution: basic issues and applications*. Orlando: Academic Press.
- Fincham, F. & Hewstone, M. (2001). Attribution Theory and Research: From Basic to Applied. Teoksessa M. Hewstone & W. Stroebe (toim.), *Introduction to Social Psychology. A European Perspective*. (3. painos). (s. 197–239). Oxford: Blackwell Publishers.
- Fisher, B. (1996). *Jälleenrakennus: kun suhteesi päättyy*. (Kääntänyt Kari Kiiänmaa). Jyväskylä: Kehityksen avaimet.
- Fitness, J. (2006). Emotion and Cognition in Close Relationships. Teoksessa P. Noller & J.A. Feeney (toim.), *Close Relationships: Functions, Forms and Processes*. (s. 285–305). New York: Psychology Press.

Försterling, F. (2001). *Attribution: an introduction to theories, research, and applications*. Hove: Psychology Press.

Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.

Hankonen, N. & Ristolainen, H. & Lehtinen, V. (2007). Sosiaalipsykologisia lähestymistapoja verkkovuorovaikutukseen. *Psykologia*, 4, 276–288.

Harvey, J.H. & Agostinelli, G. & Weber, A.L. (1989). Account-Making and the Formation of Expectations About Close Relationships. Teoksessa C. Hendrick (toim.) *Close Relationships* (s. 39–63). Newbury Park, California: Sage.

Hautamäki, A. & Lagerspetz, E. & Sihvola, J. & Siltala, J. & Tarkki, J. (1996). *Yksilö modernin murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.

Heider, F. (1958). *The Psychology of Interpersonal Relations*. New York: Wiley.

Heikkinen, H. L. T. (2001). *Toimintatutkimus, tarinat ja opettajaksi tulemisen taito: narratiivisen identiteettityön kehittäminen opettajankoulutuksessa toimintatutkimuksen avulla*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Heiskanen, T. (1996). *Elämän palapeli: johtolankoja vaikeuksista selviytymiseen*. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.

Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hokkanen, T. (2005). *Äitinä ja isänä eron jälkeen: yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Holtzworth-Munroe, A. & Jacobson, N. S. (1985). Causal Attributions of Married Couples: When Do They Search for Causes? What Do They Conclude When They Do? *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 1398–1412.

Hänninen, V. & Valkonen, J. (1998). Tarinat, sairaudet ja kuntoutuminen. Teoksessa V. Hänninen & J. Valkonen (toim.), *Kunnon tarinoita: tarinallinen näkökulma kuntoutukseen* (s. 3–21). Helsinki: Kuntoutussäätiö.

Hänninen, V. & Koski-Jännes, A. (1998). Vapautumisen tarinat. Teoksessa A. Koski-Jännes & A. Jussila & V. Hänninen (toim.), *Miten riippuvuus voitetaan?* (s. 197–227). Helsinki: Otava.

Hänninen, V. & Koski-Jännes, A. (1999). Narratives of recovery from addictive behaviours. *Addiction*, 94, 1837–1848.

- Hänninen, V. (1999). *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Hänninen, V. (2004a). A model of narrative circulation. *Narrative Inquiry*, 14, 69–85.
- Hänninen, V. (2004b). Miten masennus muuttaa ihmistä? Teoksessa V. Hänninen & O-H Ylijoki (toim.), *Muuttuuko ihminen?* (s. 275–307). Tampere: Tampere University Press.
- Jallinoja, R. (2000). *Perheen aika*. Helsinki: Otava.
- Jones, E. E. & Kanouse, D. E. & Kelley, H. H. & Nisbett, R. E. & Valins, S. & Weiner, B. (1972). *Attribution: perceiving the causes of behavior*. Morristown, N.J.: General Learning Press.
- Kellas, J. K. & Manusov, V. (2003). What's in a Story? The Relationship Between Narrative Completedness and Adjustment to Relationship Dissolution. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20, 285.
- Kelley, H. H. (1973). The processes of causal attribution. *American Psychologist*, 28, 107–128.
- Ketokivi, K. (2004). Pidentynyt nuoruus ja perheen perustaminen: individualistisen elämänorientaation jäljillä. *Sosiologia*, 2, 94–107.
- Ketokivi, K. (2005). Aikuistumisen ja perheen perustamisen ristiriidat pidentyneessä nuoruudessa. Teoksessa S. Aapola & K. Ketokivi (toim.), *Polkuja ja poikkeamia: aikuisuutta etsimässä* (s.100–138). Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Kontula, O. (1993). Suomalainen sukupuolimoraali. Teoksessa O. Kontula & E. Haavio-Mannila (toim.), *Suomalainen seksi: tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta* (s. 50–86). Porvoo: WSOY.
- Kunttu, K. & Huttunen, T. (2004). *Yliopisto-opiskelijoiden terveystutkimus 2004*. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö.
- Kuusinen, J. (1995). Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa P. Lyytinen & M. Korkiakangas & H. Lyytinen (toim.), *Näkökulmia kehityopsykologiaan: kehitys kontekstissaan* (s. 311–323). Porvoo: WSOY.
- Lamerichs, J. & Te Molder, H. F. M. (2003). Computer-mediated communication: from a cognitive to a discursive model. *New Media and Society*, 5, 451–473.
- MacIntyre, A. (2004). *Hyveiden jäljillä: moraaliteoreettinen tutkimus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Markham, A. N. (2004). The Internet as Research Context. Teoksessa C. Seale & G. Gobo & J. F. Gubrium & D. Silverman (toim.), *Qualitative Research Practice* (s. 358–375). London: Sage.

Miller, R. S. & Perlman, D. & Brehm, S. S. (2007). *Intimate Relationships*. Boston: McGraw-Hill.

Munton, A. G. & Silvester, J. & Stratton, P. & Hanks, H. (2000). *Attributions in action. A Practical Approach to Coding Qualitative Data*. Chichester: Wiley & Sons.

Määttä, K. (1994). *Rakkausskeemaa muokkaavat rakkauskäsitykset korkeakouluopiskelijoilla*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Määttä, K. (1997). *Mitä tapahtuu kun rakastuu? Rakastumisprosessi korkeakouluopiskelijoiden, tutkimustiedon ja runoilijoiden näkökulmasta*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Määttä, K. (2000). *Kestävä parisuhde*. Porvoo: WSOY.

Määttä, K. (2002). *Avioeron tuska ja helpotus*. Helsinki: Tammi.

Newman, H. (1981). Interpretation and explanation: influences on communicative exchanges within intimate relationships. *Communication Quarterly*, 29, 123–131.

Nykyri, T. (1999). Kun rakkaus rakoilee: parisuhteen ristiriitatilanteet naisten kokemina. Teoksessa S. Näre (toim.), *Tunteiden sosiologiaa 1: Elämyksiä ja läheisyyttä* (s. 155–176). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nyytin toimintakertomus (2007). Helsinki: Nyyti ry.

Nyytin toiminta- ja taloussuunnitelma (2008). Helsinki: Nyyti ry.

Näre, S. (2005). *Styylatan ja pettäen: luottamuksen ongelma ja postindividualismi nuorten sukupuolikulttuurissa*. Helsinki: Yliopistopaino.

Paajanen, P. (2002). *Perhebarometri 2002. Saako haikara tulla käymään? Suomalaisten lastenhankinnan ihanteet ja todellisuus*. Helsinki: Väestöliitto.

Paajanen, P. (2003). *Perhebarometri 2003. Parisuhde koetuksella: käsityksiä parisuhteesta ja sen purkautumisesta*. Helsinki: Väestöliitto.

Paajanen, P. (2005). *Perhebarometri 2005. Eri teitä vanhemmuuteen - kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta*. Helsinki: Väestöliitto.

Paajanen, P. (2007). *Perhebarometri 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997*. Helsinki: Väestöliitto.

Pohjola, A. (1994). *Elämän valttikortit? : nuoren aikuisen elämäkulkun toimeentulotukea vaativien tilanteiden varjossa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Polkinghorne, D. E. (1988). *Narrative knowing and the human sciences*. Albany: State University of New York Press.

Polkinghorne, D. E. (1995). Narrative configuration in qualitative analysis. Teoksessa J. A. Hatch & R. Wisniewski (toim.), *Life History and Narrative* (s.5–23). London: The Falmer Press.

Pukkala, T. (2006). *Millaiset avioliitot kestävät? Pitkässä parisuhteessa eläneiden käsitykset pysyvän avioliiton avaimista*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Riessman, C. K. (1993). *Narrative analysis*. Newbury Park: Sage.

Riessman, C. K. (2002). Analysis of Personal Narratives. Teoksessa J. F. Gubrium & J. A. Holstein (toim.), *Handbook of interview research: context and method*. Thousands Oaks: Sage.

Rytkönen, O & Hautsalo, K. (1999). *Laadukas parisuhde: onnea ja vuorovaikutusta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Saastamoinen, M. (1999). Narratiivinen sosiaalipsykologia – teoriaa ja menetelmiä. Teoksessa J. Eskola (toim.), *Hegelistä Harréen, narratiivista Nudistiin* (Kuopion yliopiston selvityksiä E. Yhteiskuntatieteet) (s. 165–192). Kuopio: Kuopion yliopisto.

Saastamoinen, M. (2000). Elämänkaari, elämänkerta ja sen muisteleminen. Teoksessa P. Kuusela ja M. Saastamoinen (toim.), *Ruumis, minä ja yhteisö: sosiaalisen konstruktio- nismän näkökulma* (s. 135–163). Kuopio: Kuopion yliopisto.

Sarbin, T. R. (1986). The narrative as a root metaphor for psychology. Teoksessa T. Sarbin (toim.), *Narrative Psychology. The Storied Nature of Human Conduct* (s. 3–21). New York: Praeger.

Smith, B. & Alvarez-Torres, M. J. & Zhao, Y. (2003). Features of CMC technologies and their impact on language learners' online interaction. *Computers in Human Behavior*, 19, 703–729.

Sternberg, R. J. (2005). *Rakkaus on tarina: sisäiset tarinat parisuhteissa*. Helsinki: Art house.

Syrjälä, L. (2007). Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* (s. 232–249). Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tolkki-Nikkonen, M. (1985). *Parisuhde tutkimuksen kohteena*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Tolkki-Nikkonen, M. (1990). *Parisuhde, perhesuhde, olosuhde: mikä pitää avioliiton koossa 15 vuoden jälkeen?* Helsinki: Gaudeamus.

Tontti, J. (2000). *Masennuksen arkea: selityksiä surusta ilman syytä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Vaaranen, H. (2006). Kevytsuhde nuorten aikuisten parisuhdemuotona. *Nuorisotutkimus*, 24, 19–32.

Vaaranen, H. (2007). *Parisuhdepalapeli: nuorten aikuisten parisuhteet*. Helsinki: Kirjapaja.

Valkonen, J. (2002). *Kuntoutus, tarinat ja soveltava sosiaalipsykologia*. Helsinki: Yliopistopaino.

Valkonen, J. (2007). *Psykoterapia, masennus ja sisäinen tarina*. Helsinki: Kuntoutussäätiö.

Vangelisti, A. L. (2006). Relationship Dissolution: Antecedents, Processes, and Consequences. Teoksessa P. Noller & J. A. Feeney (toim.), *Close Relationships: Functions, Forms and Processes* (s. 353–375). New York: Psychology Press.

Varto, J. (1992). *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Vidgren, A. (1993). Eroкриisi. Teoksessa S. Taskinen (toim.), *Itke vain sydämeihin: tausta-aineistoa perheasioiden sovitteluun* (s. 21–35). Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Vilkko, A. (1997). *Omaelämäkertä kohtauspaikkana: naisen elämän kerronta ja luenta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Wallace, P. (1999). *The Psychology of the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.

Walther, J. (1992). Interpersonal effects in computer-mediated interaction. A relational perspective. *Communication Research*, 19, 52–90.

Internet-lähteet

Kirkon perheasiain neuvottelukeskus. Tilastoja perheasiain neuvottelukeskusten toiminnasta: vuosi 2007. Haettu 22.2.2008 osoitteesta <<http://www.evl.fi/kkh/to/kpk/kpk07.html>>

Mervi ja Matti: onnellisten suhteiden puolesta -parisuhdesivusto. Tietoa Fisherin Jälleenrakennus-eroseminaareista. Haettu 5.3.2008 osoitteesta <http://www.mervijamatti.fi/?lang=04_kurssit&path=65_Eroseminaari>

Nyyti ry. Haettu 15.1.2008 osoitteesta <<http://www.nyyti.fi>>

Nyytin nettiryhmät. Haettu 12.3.2008 osoitteesta <<http://nyytinet.nyyti.fi/main.asp?sid=>>

Nyytin toiminta 2008. Haettu 12.3.2008 osoitteesta <http://www.nyyti.fi/toimisto/Kalvopaketti_kevat_2008.ppt>

Tilastokeskus. Tieto- ja viestintätekniiikan käyttötutkimus 2007. Haettu 29.2.2008 osoitteesta http://www.stat.fi/til/sutivi/2007/sutivi_2007_2007-09-28_tie_001.html

LIITE 1. Kooste tutkimuksessa esitettyjen syyselitysten luokittelusta

6.1 Mennyt elämä parisuhteen pohjana

6.1.1	Luonteiden yhteensopimattomuus	
6.1.2	Lapsuuden perheen varjot	
6.1.3	Aikaisempien tapahtumien ja kokemusten taakka	ennen parisuhdetta tapahtuneet
		parisuhteen aikana tapahtuneet

6.2 Nykyhetken vaikeudet

6.2.1	Arjen haasteet	yhteisen ajan järjestäminen
		vastuu arkisista asioista liiaksi toisella
		stressaava elämäntilanne
		muut ihmissuhteet
		henkiset ongelmat, päihdeongelmat, väkivalta
6.2.2	Tunteiden ristiriitaisuus	tyytymättömyys parisuhteeseen
		tunteiden hiipuminen
		epärealistiset odotukset – pettymys
		luottamuspuola, pelko ja epävarmuus
		vapauden kaipuu
		ihastuminen kolmanteen osapuoleen
6.2.3	Kommunikaation kompastuskivet	vuorovaikutuksen puute
		tunnepuhe ja tunteiden osoittaminen vaikeaa
		riitely- ja ongelmanratkaisutaidot
		seksuaalisuus
6.2.4	Rajanvetoa: minä suhteessa toiseen	kasvukriisi
		itsetunto, itsensä arvostaminen
		oman puolen pitäminen

6.3 Tulevaisuus eropäättöstä vahvistamassa

6.3.1	Sitoutumisen kahleet	päätös yhdessäolosta puuttuu
		sitoutumisen pelko
		vaivannäkö suhteen puolesta
6.3.2	Erilaisuuden esteet	erilaisia ihmisinä
		erilaiset tulevaisuudensuunnitelmat
		toive toisen muuttumisesta
6.3.3	Itsenäistyminen ja oma kasvu tavoitteena	

6.4 Parisuhdekulttuurin vaikutuksia

<p>Perinteinen perheen roolijako</p> <p>Kulutuskulttuuri</p> <p>Yksin pärjäämisen ihannointi</p> <p>Seurustelukokemusten puute, ei haluta olla "ikisinkkuja"</p>
--